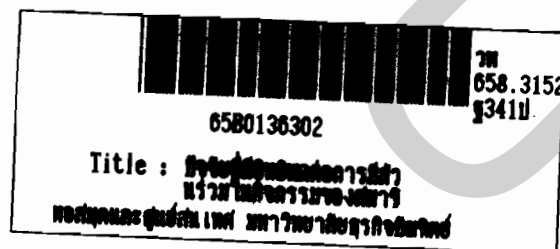

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ
ในเขตกรุงเทพมหานคร

นางสาวสุติพร ชรรณวิชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธำมาสน์

พ.ศ. 2540

ISBN 974-281-168-6

**Factors Influencing Participatory Activities of Members
of The Law Society In Bangkok**

MISS THITIPORN THAMVICHAI

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Business Administration**

**Department of Business Administration
Graduate School Dhurakijpundit University**

1997

ISBN 974-281-168-6

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความในเขต
กรุงเทพมหานคร**

โดย **น.ส.ฐิติพร ธรรมวิชัย**

สาขาวิชา **บริหารธุรกิจ**

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ **ดร.รังสีมา ศิริรังษี**

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(**ดร.อดิสรณ์ พงศ์ยี่หล้า**)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(**ดร.รังสีมา ศิริรังษี**)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(**นายวิสิทธิ์ ส่งวัฒนา**)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(**ดร.ชานาญ ปิยวัฒน์พงษ์**)

..... กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย
(**รศ.สมจิตร์ ล้วนจำเริญ**)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(**ดร.พรพันธุ์ พาลุสุข**)

วันที่ **30** เดือน **พฤษภาคม** พ.ศ. **2540**

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจาก คร. พีรพันธุ์ พาลุสุข คณบดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งได้ให้โอกาสในการทำวิทยานิพนธ์ และด้วยความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านโดยเฉพาะ คร. รังสิมา ศิริรังษี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาแนะนำ ตั้งแต่การตรวจแก้เค้าโครงวิทยานิพนธ์ และตรวจแก้วิทยานิพนธ์ เพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ประธาน และกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาเป็นคณะกรรมการควบคุมการสอบวิทยานิพนธ์ เพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณวิทยา ปรียชาติา ซึ่งได้รับความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์วิจัย และผู้ที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ด้วย

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณค่าของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้กับ บิดา ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว มารดา ผู้ที่สนับสนุนให้กำลังใจในการศึกษาครั้งนี้ และบุตรทั้งสองคนอันเป็นที่รักยิ่ง รวมทั้ง อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ความผิดพลาดและข้อบกพร่องใด ๆ ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

นางสาวฐิติพร ธรรมวิชัย

4 พฤษภาคม 2540

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง.
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ.
กิตติกรรมประกาศ.....	ช.
สารบัญตาราง.....	ฉ.
สารบัญภาพ.....	ฉ.
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	5
สมมติฐาน.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	7
สรุป.....	10
2. แนวความคิด ทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้อง.....	11
ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับสภาพทนายความ.....	11
ตอนที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎี.....	26
-ความหมายของกลุ่มในองค์การ.....	26
-ปัจจัยและองค์ประกอบที่เกี่ยวกับองค์การ.....	28
ตอนที่ 3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
สรุป.....	54
3. กรอบความคิด สมมติฐานและวิธีดำเนินการวิจัย.....	56
กรอบความคิดการวิจัย.....	56
สมมติฐาน.....	57
แบบแผนการวิจัย.....	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57

	หน้า
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
สรุป.....	62
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
การวิเคราะห์สภาพปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	63
การวิเคราะห์ผลประโยชน์ที่ได้รับและกิจกรรมที่สมาชิกสภาทนายความมีส่วนร่วม.....	67
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสภาพปัจจัยส่วนบุคคลและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ.....	70
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ.....	72
การสร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ....	73
การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของสภาทนายความ....	74
5. สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	75
สรุปผลการวิจัย.....	76
อภิปรายผล.....	78
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	80
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป.....	81
บรรณานุกรม.....	82
ภาคผนวก.....	87
ภาคผนวก ก	
ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่าง Yamane.....	89
ภาคผนวก ข	
หนังสือขอความร่วมมือ.....	91
ภาคผนวก ค	
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	93
ภาคผนวก ง	
ประวัติศาสตร์แห่งการพัฒนาวิชาชีพทนายความ.....	99
พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528.....	105
ประวัติผู้วิจัย.....	124

สารบัญความ

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสภาพปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่าง ๆ.	64
2. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุ และอายุการทำงาน.....	66
3. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลประโยชน์ส่วนที่ได้รับที่สมาชิกสภาทนายความมีส่วนร่วม.....	67
4. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริการด้านการให้สวัสดิการที่สมาชิกสภาทนายความได้รับ.....	68
5. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกิจกรรมที่สมาชิกสภาทนายความมีส่วนร่วม...	69
6. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ.....	71
7. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ.....	72
8. ค่าสถิติตัวแปรพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญต่อการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ.....	73
9. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของสภาทนายความด้านต่าง ๆ.....	74

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. โครงสร้างการบริหารสถานพยาบาล.....	20
2. สายใยแบบวงล้อ และแบบทุกช่องทาง.....	33
3. แบบจำลองของพฤติกรรมของกลุ่ม.....	41
4. ประเภทของกลุ่ม.....	45
5. ประเภทของกลุ่มภายในองค์การ.....	45
6. กรอบความคิดการวิจัยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา.....	56

การบริการด้านการให้สวัสดิการ ที่สมาชิกสภาทนายความได้รับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับในระดับน้อย ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย ด้านเงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลหรือการช่วยเหลืออื่น ๆ เมื่อเจ็บป่วย ด้านบริการเงินกู้

กิจกรรมที่สมาชิกสภาทนายความมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในระดับน้อย ได้แก่ การจัดกิจกรรมบริการทางวิชาการแก่ประชาชนและสังคม การจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือทางการศึกษา การจัดกิจกรรมหาเงินทุน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้ สภาพการทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

ปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับ การบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการ การบริการด้านสวัสดิการ ต่างมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

Thesis Title **Factors Influencing Participatory Activities of Members
of The Law Society in Bangkok**

Name **Miss Thitiporn Thamvichai**

Thesis Advisor **Dr. Rangsima Sirirangsi**

Department **Business Administration**

Academic Year **1996**

ABSTRACT

The thesis entitled "Factors Influencing Participatory Activities of Members of The Law Society in Bangkok" was aimed to study the participatory activities of members of the Law Society in Bangkok Metropolitan. In addition, it also studied the influence of demographic factors and benefits received as members of the Law Society of Thailand on participatory activities.

Research methodology used in this thesis was survey research which members of the Law Society in Bangkok were samples of the study. The sampling technique used in this study was simple random sampling which resulted as 558 samples. Data collection was performed by using a survey questionnaire which was divided into 4 part: 1) personal information ; 2) benefits recieved as members of the Law Society; 3) participatory activities; and 4) information concerning the needs for future benefits. The descriptive statistics used were frequency, percentages and means. Multiple regression was used for testing of hypotheses.

The demographics of 558 samples are the followings: most of them are at 31 - 40 years old with bachelor degree. The average work experience is about 7.79 years with the income of 15,000 - 20,000 bath per month. They mostly work with law firms.

The 3 welfare services were at low level; health services; hospital services; and loan. Benefits that members mostly received are at medium level; information services, seminars or academic services, and library service. Activities that members mostly participated are at low level: social services for community, academic assistance, and fund raising.

The results of hypothesis testing were that there are no statistical significant relationship among age, level of education, income, working condition and participatory activities of members of the Law Society. In addition, benefit factors including academic services and welfare benefits have statistical significant relationship, with participatory activities of members of the Law Society.

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เพราะมนุษย์มีความต้องการทางร่างกาย และจิตใจซึ่งความต้องการของมนุษย์จะได้รับการตอบสนองอย่างพึงพอใจมากกว่า เมื่ออยู่ในฐานะสมาชิกของกลุ่ม ทั้งนี้กลุ่มจะต้องมีลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งคือ มีการจัดให้สมาชิกแต่ละคนได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มซึ่งได้แก่ การมีกิจกรรมที่ร่วมคิด กิจกรรมร่วมทำ และกิจกรรมร่วมรับประโยชน์จากผลของการใช้ความพยายามร่วมกัน ซึ่งนับได้ว่ากลุ่มโดยรวมได้รับประโยชน์จากคุณค่าของสมาชิกแต่ละคนพร้อม ๆ กับสมาชิกแต่ละคนก็ได้รับความพึงพอใจทั้งในแง่จิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากกลุ่ม

Aristotle (อ้างถึงใน สมบัติ จันทรวงษ์ เอกสารการสอนชุดวิชาปรัชญาการเมือง, 2529 : 120-137) กล่าวว่ามนุษย์อยู่โดดเดี่ยวไม่ได้ วิวัฒนาการทางธรรมชาติของมนุษย์ เริ่มจากปัจเจกบุคคล ขยายออกเป็นครอบครัว หมู่บ้าน เมือง และนครรัฐในที่สุด เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์จะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อเพียงแก่ความต้องการ (antarkes) มนุษย์แต่ละคนย่อมมีความสลับซับซ้อน ซ่อนเงื่อนทางความคิด เหตุผล อารมณ์ การรู้จักตัวตนแล้วนำคุณสมบัติภายในออกมาใช้ได้มากเท่าไรจะช่วยให้มนุษย์พัฒนามากเท่านั้นสมกับความเป็นมนุษย์

เสนาะ ดิยาว (2535 : 175) กล่าวถึง พฤติกรรมกลุ่มว่า เป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติงานเพราะทำให้คนเปลี่ยนแปลงเมื่ออยู่ในกลุ่ม ลักษณะของกลุ่มคือมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการปฏิบัติต่อกัน มีแนวทางปฏิบัติของกลุ่ม มีการรวมตัวของกลุ่ม ความเป็นผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ มีประเพณีของกลุ่ม และมีโครงสร้างของกลุ่ม อิทธิพลของกลุ่มสามารถที่จะชักจูงให้พฤติกรรมของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

George Homans (อ้างถึงใน วิชา โสสุวรรณจินดา, 2535 : 128) ได้อธิบายว่าพฤติกรรมกลุ่มไม่ว่ารูปแบบใด ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของกลุ่มที่ได้กำหนด โดยโครงสร้างขององค์การที่เป็นทางการ และอิทธิพลจากองค์การที่ไม่เป็นทางการ พฤติกรรมของกลุ่มชี้ให้เห็นว่าแต่ละกลุ่มจะต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. กิจกรรม (Activity) หมายถึง การกระทำ การแสดงออก หรืองานและผลงานของกลุ่มที่ปฏิบัติ และร่วมปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน และค่อนข้างแน่นอน

2. ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล 2 คน ภายในกลุ่ม เช่น การที่บุคคลหนึ่งต้องติดต่อประสานงานกับอีกบุคคลหนึ่ง หรือบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ต้องมีความสัมพันธ์ต่อกัน ทำงานร่วมกัน โดยจะมีลักษณะของความสัมพันธ์แตกต่างกันไป

3. ความรู้สึก (Sentiment) หมายถึง ความรู้สึกทางด้านจิตใจ ความเชื่อทัศนคติ ค่านิยมและอื่น ๆ ของสมาชิกที่มารวมกันอยู่ในกลุ่ม ความรู้สึกเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตนเด่นชัด แต่สามารถรู้ได้โดยการดูที่พฤติกรรม การกระทำ หรือสิ่งที่พูดออกมา

กลุ่ม (Group) คือ การรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป อาจจะมีระเบียบและจุดมุ่งหมายที่แน่นอนหรือไม่ก็ได้ ถ้ามีการกำหนดระเบียบเอาไว้แน่นอนก็เป็นกลุ่มที่เป็นทางการ (Formal Group) ถ้ามีการรวมตัวกันอย่างธรรมชาติ ไม่มีระเบียบชัดเจน ไม่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ถือว่าเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group)

การรวมกันของบุคคลจะเกิดได้เสมอ แม้จะมีกลุ่มที่เป็นทางการเกิดขึ้นแล้วก็ตาม ภายในกลุ่มที่เป็นทางการ ก็จะมีกลุ่มที่ไม่เป็นทางการเกิดขึ้นมาอีกหลาย ๆ กลุ่ม

เมื่อมีการรวมกันเข้าเป็นกลุ่ม กลุ่มเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสมาชิก ทำให้มีกิจกรรมและความประพฤตินี้มีผลต่อองค์การ กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ที่เกิดขึ้นอยู่ในองค์การต่าง ๆ ถือว่าเป็นกลุ่มที่เป็นทางการ เพราะกลุ่มที่เป็นทางการย่อมมีการกำหนดพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเอาไว้เป็นที่แน่นอนแต่พฤติกรรมเหล่านั้นจะหันเห ไปด้วยอิทธิพลของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ

ความโน้มเอียงที่จะรวมกันและมีความสัมพันธ์กันเป็นกลุ่ม คือ

1. เกิดจากสภาพการทำงานที่อยู่ใกล้ชิดเดียวกัน หรือทำงานร่วมกัน ภายใต้การกำหนดของการทำงานอย่างเป็นทางการ ทำให้คนมีความผูกพันกันตามสายความสัมพันธ์ที่ระบุไว้ คนย่อมมี

ทางที่จะเป็นเพื่อนกัน มีกิจกรรมร่วมกันได้มาก ถ้าเกิดความสนใจอย่างเดียวกัน มีนิสัยคล้ายคลึงกัน คนก็จะเพิ่มความสนิทสนมรวมกันเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์ชนิดที่ไม่เป็นทางการเพิ่มขึ้น จะทำอะไรก็ทำตามกัน มีความสามัคคี ประองคองกัน

2. เกิดจากความสนใจสิ่งเดียวกัน หรือมีความชอบหรือมีความคิดเห็นเหมือนกัน เช่น ชอบคนศรี สนใจต้นไม้ สนใจการเมือง มีความคิดทางการเมืองตรงกัน คนเหล่านี้ย่อมมีแรงดึงดูดให้เข้ามารวมกันเป็นกลุ่ม

3. มีผลประโยชน์อย่างเดียวกัน มนุษย์มีสัญชาตญาณที่จะปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของตนเสมอ ถ้าคนมีส่วนได้เสียร่วมกันในผลประโยชน์อันนั้น จะเป็นแกนกลางทำให้คนมารวมกลุ่มต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์อันนั้น หรือรวมกันเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์เอาไว้ให้ได้

สภาพนายความเป็นกลุ่มที่เป็นทางการ (formal group) ที่มีสมาชิกประกอบเป็นองค์การสภาพนายความมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ประกอบด้วยองค์การสภาพนายความ และสมาชิกสภาพนายความ ดังนั้นในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งนอกจากจะประกอบไปด้วย ฝ่ายตุลาการ อัยการ ตำรวจ และราชทัณฑ์แล้ว ทนายความก็ได้รับการยอมรับว่าเป็นสถาบันหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมเช่นกัน บทบาทที่สำคัญของทนายความก็คือ การปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และสังคมส่วนรวมโดยทั่วหน้ากัน ในด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทนายความทำหน้าที่ช่วยเหลือให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดยใช้สิทธิต่อสู้คดีอย่างเต็มที่และเป็นธรรม ในทางแพ่งทนายความก็มีบทบาทในการช่วยคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของประชาชน ทั้งในด้านการให้คำปรึกษาหรือทางกฎหมายเพื่อลดข้อขัดแย้ง และประนีประนอมข้อพิพาท ป้องกันการถูกเอาเปรียบจากการไม่รู้กฎหมาย ตลอดจนการใช้สิทธิทางศาลเพื่อรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของกลุ่มความ ทนายความจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน

นอกจากนี้สภาพนายความยังเป็นสถาบัน ของผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจะให้เป็นองค์การปกครองตนเองของผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความและขณะเดียวกันเพื่อยกมาตรฐานและส่งเสริมการประกอบอาชีพทนายความให้มีมาตรฐานเจริญก้าวหน้า มีความรับผิดชอบตนเองต่ออาชีพ ต่อสังคม ต่อการพัฒนาความรู้ทางกฎหมายและการผดุงความยุติธรรมภายในสังคมให้เป็นที่น่าเชื่อถือ

โครงสร้างอำนาจหน้าที่และการดำเนินงานของสภานายความตามพระราชบัญญัติ
ทนายความ พ.ศ. 2528 ประกอบด้วยหลักสำคัญดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่ของสภานายความ
2. โครงสร้างประกอบกรสภานายความ และสมาชิกสภานายความ
3. อำนาจนิตินบัญญัติในการปกครองตนเองของสภานายความ
4. อำนาจบริหารและการดำเนินการของสภานายความ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
อำนาจหน้าที่และนโยบาย
5. สักคี่ศรีและมารยาททนายความ และอำนาจตุลาการในการปกครองตนเองของสภา
ทนายความ
6. บทบาทของสภานายความโดยทั่วไป

สภานายความนอกจากจะมีบทบาทในการควบคุมส่งเสริมการประกอบอาชีพทนาย-
ความ ให้เกิดความยุติธรรมและเกิดความสงบเรียบร้อยของสังคมแล้ว สภานายความยังมีบทบาท
ในการพัฒนาสังคม พัฒนากฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมด้วย เพราะฉะนั้นสภานายความจึงได้
เข้าไปมีบทบาทเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม และกรณี
ที่รัฐออกกฎหมายโคมมาแล้วและอาจสร้างความไม่เป็นธรรม หรือสร้างความเดือดร้อนเสียหายแก่
ประชาชน หรือต่อประเทศชาติแล้ว สภานายความก็มีภาระหน้าที่ที่จะต้องคัดค้านแสดงความคิดเห็น
เห็นหรือเสนอแนะเพื่อให้แก้ไขกฎหมายดังกล่าว ดังนั้นสภานายความได้ทำหน้าที่ในการรับใช้
ประชาชนและสังคมไทย ช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาสในด้านความเป็นธรรม และสิทธิเสรี-
ภาพ ทั้งในด้านเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายและคุ้มครองสิทธิทางด้านกฎหมาย โดยจัดทนายความ
อาสาช่วยเหลือแก่ผู้ยากไร้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทั่วประเทศ

สภานายความประกอบด้วยสมาชิกซึ่งเป็นทนายความที่ต้องการประกอบวิชาชีพทนาย-
ความ โดยจะต้องเป็นสมาชิกภาพก่อนที่จะสามารถว่าความได้ ภิญ โญ ชีรนิติ (2538: 35) ประธาน
ศาลฎีกา ระบุไว้ว่า "ทนายความ" คือกลไกที่สำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม ภาระ
หน้าที่หลักอันสำคัญของทนายความก็คือ การจรรโลงความยุติธรรมในสังคม ส่วนภาระหน้าที่ใน
การปกป้อง และดูแลผลประโยชน์ของลูกความนั้น ควรจะเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญรองลงมา
ทนายความที่ดีและมีอุดมคตินั้น ย่อมใช้กฎหมายเพื่อผดุงความยุติธรรมในสังคมยิ่งกว่าเพื่อแสวงหา
ผลประโยชน์แก่ฝ่ายตนเพียงฝ่ายเดียว

ความพยายามของทนายความที่ต้องการความมีอิสระ ต้องการมีสถาบันเพื่อปกครองตนเอง ต้องการมีสวัสดิการของตนเองในกรณีที่ตกทุกข์ได้ยาก ต้องการมีรายได้ หรืองบประมาณพัฒนาด้านวิชาการ เพื่อยกระดับมาตรฐานของอาชีพทนายความ สภาทนายความจึงมีสำนักงานช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายแต่งตั้งโดยสภาทนายความเป็นผู้รับผิดชอบบริหารงาน มีทนายความประจำอยู่ทุกภาคและทุกจังหวัดทั่วประเทศ ประชาชนผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทางกฎหมาย ผู้ยากจนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้มีสิทธิขอความช่วยเหลือจากสภาทนายความ โดยสภาทนายความจัดทนายความฟ้องคดี หรือแก้คดีให้โดยไม่คิดมูลค่าและค่าใช้จ่าย และยังให้คำปรึกษาและเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนทั่วไปโดยไม่คิดมูลค่า และยังจัดสัมมนาความรู้ทางกฎหมายแก่สมาชิกสภาทนายความ เพื่อจะช่วยเหลือส่งเสริมความรู้ทางกฎหมายแก่สมาชิกและนำเสนอกฎหมายใหม่ ๆ ให้แก่สมาชิกได้ทราบ สภาทนายความได้จัดโครงการการฝึกอบรมความรู้ให้แก่สมาชิกสภาทนายความ ดังนั้น สมาชิกสภาทนายความจึงมีการจัดกลุ่ม ทำกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาด้านวิชาการ การหารายได้เข้ากองทุนเงินทดแทนและกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งกิจกรรมที่กลุ่มจัดทำขึ้นยังไม่ได้มีการศึกษาแต่อย่างใด จึงทำให้เกิดความสนใจในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภาทนายความในเขตกรุงเทพมหานคร"

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

สมมติฐาน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานเพื่อการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

1. ปัจจัยประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

สมมติฐานที่ 1 : อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้ สภาพการทำงาน มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหภาพนายความ

2. ปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหภาพนายความ

สมมติฐานที่ 2 : การบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการและการบริการด้านการให้สวัสดิการ มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหภาพนายความ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหภาพนายความในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเป็นแนวทางการจัดผลประโยชน์และกิจกรรมที่สมาชิกสหภาพนายความต้องการ เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมกัน ในกิจกรรมของสหภาพนายความในอนาคต
3. เพื่อให้ทราบข้อมูลเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะประโยชน์ต่อสมาชิกสหภาพนายความต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหภาพนายความในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านปัจจัยประชากรศาสตร์ ปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งปัจจัยประชากรศาสตร์ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้ และสภาพการทำงาน ปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับได้แก่ การบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการ และการบริการด้านการให้สวัสดิการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ใช้ประชากรที่เป็นสมาชิกสหภาพนายความเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร .

จำนวนรวมทั้งสิ้น 18,722 คน ซึ่งหมายความว่านายความที่ได้รับอนุญาตให้เป็นนายความ และให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการวิชาชีพนายความ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 558 คน โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน 5% (Yamane,1973:887) ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ที่พอเหมาะในการวิจัย (โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก)

3. ตัวแปรที่ศึกษา มีดังต่อไปนี้คือ

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

(1) ปัจจัยประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย

- 1.1 อายุ
- 1.2 ระดับการศึกษา
- 1.3 อายุการทำงาน
- 1.4 รายได้
- 1.5 สภาพการทำงาน

(2) ปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับ แบ่งออกเป็น

- 2.1 การบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการ
- 2.2 การบริการด้านการให้สวัสดิการ

3.2 ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น

- (1) การจัดกิจกรรมหาเงินทุน
- (2) การจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือทางด้านการศึกษา
- (3) การจัดกิจกรรมบริการทางวิชาการแก่ประชาชนและสังคม

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งหวังเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจร่วมกันและสะดวกต่อการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ให้ความหมายนิยามศัพท์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้เป็นเบื้องต้นดังต่อไปนี้

สภาพนายความ หมายถึง องค์กรที่ทำหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ของสภาพนายความ ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

สมาชิกสภาทนายความ หมายถึง ผู้ได้รับอนุญาตในการจดทะเบียน ให้เป็นทนายความ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ

อายุ หมายถึง จำนวนปีของอายุจริง ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาที่สมาชิกจบสูงสุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ระดับปริญญาตรี เนติบัณฑิต และปริญญาโท

อายุการทำงาน หมายถึง จำนวนปีที่สมาชิกได้ประกอบอาชีพทนายความ

สภาพการทำงาน หมายถึง สภาพที่สมาชิกทำงานโดยแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ มีสำนักงานเอง ไม่มีสำนักงานเอง ร่วมสำนักงานกับเพื่อน ทนายความประจำบริษัท

ผลประโยชน์ที่ได้รับ หมายถึง ผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจากการเป็นสมาชิกสภาทนายความ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน

ก. การบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการ ประกอบด้วย

1. การบริการด้านการอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการ หมายถึง การให้สมาชิกได้รับการส่งเสริมและการสนับสนุนความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมายใหม่ ๆ
2. การบริการด้านข่าวสารข้อมูล หมายถึง การที่สมาชิกสภาทนายความได้รับรู้ความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานในอาชีพตนเอง
3. การบริการห้องสมุด หมายถึง การให้สมาชิกได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับการค้นคว้าข้อมูล

ข. การบริการด้านสวัสดิการ ประกอบด้วย

1. บริการเงินกู้ หมายถึง การที่สมาชิกสภาทนายความได้รับความช่วยเหลือทางด้านการเงินเมื่อสมาชิกมีความจำเป็น
2. ช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความมั่นใจในการเป็นสมาชิกของสภาทนายความ
3. เงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลหรือการช่วยเหลืออื่น ๆ เมื่อเจ็บป่วย หมายถึง สิ่งที่ทำให้สมาชิกได้รับความช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วยไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือในด้านใด ๆ

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ หมายถึง การที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดและ/หรือเข้าร่วมในกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมจัดหาเงินทุน หมายถึง กิจกรรมที่สภาทนายความจัดขึ้นในการหารายได้เพื่อให้สภาทนายความมีเงินทุนไว้สำหรับการช่วยเหลือสมาชิกสภาทนายความ
2. กิจกรรมช่วยเหลือทางด้านการศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่สภาทนายความจัดขึ้นเพื่อการช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาแก่สมาชิกเพื่อความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพและช่วยเหลือสมาชิกด้วยกัน
3. กิจกรรมทางวิชาการแก่ประชาชนและสังคม หมายถึง กิจกรรมที่สภาทนายความจัดขึ้นเพื่อให้มีการศึกษาอบรม และเผยแพร่ความรู้ทางด้านกฎหมายให้แก่ประชาชนทั่วทุกภาคทุกจังหวัดของประเทศไทย โดยได้รับงบประมาณการสนับสนุนจากรัฐบาล

สรุป

สภาทนายความมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา และการประกอบวิชาชีพทนายความ ควบคุมมรรยาทของทนายความ ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิกสภาทนายความ ส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกสภาทนายความ ส่งเสริม ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย สภาทนายความมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้คือ จดทะเบียนและออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภาทนายความและตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ยังกำหนดให้สภาทนายความมีรายได้ดังนี้ค่าจดทะเบียน ค่าบำรุง และค่าธรรมเนียมเงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน รายได้จากทรัพย์สินหรือกิจการอื่น ทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นสภาทนายความจึงต้องการให้สมาชิกสภาทนายความได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมและเพื่อประโยชน์ต่อสมาชิกด้วยกัน ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ และปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ โดยคาดว่าการศึกษาครั้งนี้จะมีประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางการจัดผลประโยชน์ สวัสดิการ และกิจกรรมให้สมาชิกสภาทนายความ นอกจากนี้การศึกษาวิจัยครั้งนี้อาจช่วยให้ทราบถึงพฤติกรรมกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ ในเขตกรุงเทพมหานครอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไปในอนาคต

บทที่ ๒

แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหภาพนายความใน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้เสนอรายละเอียดวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับสหภาพนายความ

ตอนที่ 2 แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับสหภาพนายความ

พรชัย รัชมีแพทย์ (2538 : 35) กล่าวว่า การปกครองตนเองของสหภาพนายความ หมายถึง การจัดดำเนินการควบคุมสหภาพนายความ โดยผู้มีอำนาจควบคุมส่วนใหญ่เป็นสหภาพนายความและดำเนินการควบคุมในลักษณะกำกับดูแลซึ่งมีรูปแบบการจ้องการปกครองตนเอง รูปแบบการควบคุม และวิธีการควบคุม

รูปแบบการจ้องการปกครองตนเอง

องค์การปกครองตนเองของสหภาพนายความเรียกว่า "สหภาพนายความ" มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสหภาพนายความ พ.ศ. 2528 ประกอบด้วยองค์กร และสมาชิกสหภาพนายความ ดังนี้

1. องค์กร ได้แก่ องค์กรสหภาพนายความ มี 2 ลักษณะ คือ องค์กรผู้รับผิดชอบทั่วไป และองค์กรผู้รับผิดชอบเฉพาะเรื่อง

1.1 องค์การผู้รับผิดชอบทั่วไป ได้แก่ คณะกรรมการสถานพนายความ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบทั่วไปในการกระทำตามอำนาจหน้าที่ของสถานพนายความ คณะกรรมการสถานพนายความประกอบด้วย นายกสถานพนายความ และกรรมการจำนวนไม่เกิน 23 คน มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกสถานพนายความทั่วประเทศ ซึ่งกรรมการดังกล่าวจำนวน 9 คน จะต้องเป็นผู้ที่มีสำนักงานประจำอยู่ตามภาคต่าง ๆ ตามพระราชกฤษฎีกาตั้งอธิบดีผู้พิพากษาภาค ภาคละ 1 คน และกรรมการโดยตำแหน่ง 2 คน ซึ่งเป็นผู้แทนกระทรวงยุติธรรม 1 คน และเป็นผู้แทนเนติบัณฑิตยสภา 1 คน

นายกสถานพนายความ และกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี โดยดำรงตำแหน่งเกินกว่า 2 วาระติดต่อกันไม่ได้ นายกสถานพนายความ และกรรมการเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในวิชาชีพพนายความ โดยจะต้องเป็นทนายความรวมระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี ก่อนวันเลือกตั้ง

คณะกรรมการทนายความ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. บริหารกิจการของสถานพนายความ ตามวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งสถานพนายความ ได้แก่

1.1 ส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพพนายความ

1.2 ควบคุมมรรยาททนายความ

1.3 ส่งเสริมความสามัคคีและผูกงเกียรติของสมาชิกสถานพนายความ

1.4 ส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้สมาชิกสถานพนายความ

1.5 ส่งเสริม ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย

วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งสถานพนายความดังกล่าวสรุปได้ 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือการคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนโดยตรง และการคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนโดยทางอ้อม ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

2. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำกิจกรรมหรือพิจารณาเรื่องต่างๆ อันอยู่ในขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งสถานพนายความ เว้นแต่กิจการซึ่งมีลักษณะหรือสภาพที่ไม่อาจมอบหมายให้กระทำการแทนกันได้

3. ออกข้อบังคับสภาพนายความเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของสภาพนายความ

คณะกรรมการสภาพนายความนอกจากมีหน้าที่กำกับดูแลความประพฤติของทนายความในส่วนที่เรียกว่า "มรรยาทนายความ" และเป็นผู้ตั้งกรรมการมรรยาทนายความจำนวนหนึ่งด้วยความเห็นชอบของสภานายกพิเศษประกอบเป็นคณะกรรมการควบคุมมรรยาทนายความแล้วคณะกรรมการสภาพนายความยังมีหน้าที่กำกับดูแลคุณสมบัติตามกฎหมายของทนายความอีกด้วย กล่าวโดยภาพรวมก็คือ คณะกรรมการสภาพนายความมีหน้าที่กำกับดูแลทั้งความประพฤติ และคุณสมบัติตามกฎหมายของทนายความควบคู่กันไป ส่วนคณะกรรมการมรรยาทนายความมีหน้าที่ควบคุม ความประพฤติของทนายความเท่านั้น และคณะกรรมการทั้งสองคณะมีฐานะเป็นองค์กรสภาพนายความ เพราะหน้าที่ดังกล่าวในนามของสภาพนายความ ดังนั้น หากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการทั้งสองคณะ สภาพนายความจะปิดความรับผิดชอบมิได้

1.2 องค์กรผู้รับผิดชอบเฉพาะเรื่อง เป็นองค์กรซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย กฎข้อบังคับ ประกาศ ระเบียบ หรือตามที่องค์กรผู้รับผิดชอบทั่วไปมอบหมายหรือสั่งการ องค์กรเหล่านี้จึงกระทำการในฐานะผู้แทนหรือในนามของสภาพนายความ องค์กรผู้รับผิดชอบเฉพาะเรื่อง ได้แก่

1. คณะกรรมการมรรยาทนายความ
2. คณะกรรมการสอบสวนคดีมรรยาทนายความ
3. คณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย
4. คณะอนุกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการสภาพนายความ และคณะกรรมการมรรยาทนายความแต่งตั้ง เพื่อทำกิจการหรือพิจารณาเรื่องต่าง ๆ
5. พนักงานสภาพนายความ ซึ่งมีหน้าที่ประจำ มีฐานะเป็นองค์กรเฉพาะเรื่องในกรณีที่องค์กรผู้รับผิดชอบทั่วไป หรือองค์กรผู้รับผิดชอบเฉพาะเรื่องมอบหมาย หรือสั่งการในอำนาจหน้าที่ของสภาพนายความให้กระทำการในเรื่องใด ๆ

2. สมาชิกของสภาพนายความ

สมาชิกสภาพนายความ ได้แก่ ผู้ที่สภาพนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ ตามมาตรา 4 ประกอบมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 : 8-9 (ไปรคตุภาคผนวก)

รูปแบบการควบคุม

การปกครองของตนเองของทนายความเป็นการจัดดำเนินการ การควบคุมกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพเดียวกัน (professional autonomy) คือทนายความด้วยกัน มีวัตถุประสงค์ให้เกิดประสิทธิภาพในการคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชน (public interest) เพราะมีความคล่องตัวในการดำเนินงานสามารถขยายกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนได้อย่างกว้างขวางรวมทั้งประโยชน์ที่สมาชิกของกลุ่มวิชาชีพจะได้รับ เช่น สวัสดิการ เป็นต้น โดยรัฐเข้าไปกำกับดูแลน้อยที่สุด หรือเกือบไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวเลย และประการสำคัญที่สุดที่จะชี้ว่า มีการปกครองตนเองก็คือการยอมรับการตัดสินใจขั้นสุดท้ายขององค์กรปกครองตนเอง การปกครองตนเองของทนายความนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายบริหาร การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเป็นบริการสาธารณะในหน้าที่ของทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการในลักษณะเสริมประสานกัน และในส่วนขององค์การปกครองตนเองของทนายความ

สภาทนายความนั้นกฎหมายกำหนดให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรภายนอกและการกำกับดูแลภายในสภาทนายความ

1. การกำกับดูแลโดยองค์กรภายนอกสภาทนายความ ผู้มีอำนาจกำกับดูแลสภาทนายความคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีฐานะเป็นผู้แทนฝ่ายบริหารในการกำกับดูแลสภาทนายความ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจึงเป็นองค์กรภายนอกสภาทนายความ และมี 2 ฐานะคือ

1.1 ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลคณะกรรมการสภาทนายความ นายกสภาทนายความ และกรรมการสภาทนายความให้ปฏิบัติอยู่ในกรอบวัตถุประสงค์ของสภาทนายความ และไม่ให้กระทำการอันเป็นการเสื่อมเสียอย่างร้ายแรงต่อสภาทนายความ

มาตรการกำกับดูแลซึ่งกฎหมายให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม คือ การสั่งให้คณะกรรมการสภาทนายความ นายกสภาทนายความ หรือกรรมการสภาทนายความ ซึ่งกระทำผิดวัตถุประสงค์ของสภาทนายความ หรือกระทำการอันเป็นการเสื่อมเสียอย่างร้ายแรงแก่สภาทนายความ ออกจากตำแหน่งได้ (มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 : 11)

1.2 ในฐานะสถานายกพิเศษ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลดังต่อไปนี้

- 1.2.1 กำกับดูแลคณะกรรมการสภาพนายความ ในการออกกฎข้อบังคับสภาพนายความ
- 1.2.2 กำกับดูแลการรับจดทะเบียน และออกใบอนุญาตเป็นทนายความของคณะกรรมการสภาพนายความให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย
- 1.2.3 กำกับดูแลการจำหน่ายชื่อทนายความออกจากทะเบียนทนายความ กรณีที่ทนายความขาดคุณสมบัติของผู้จดทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นทนายความของคณะกรรมการสภาพนายความ
- 1.2.4 กำกับดูแลการเปิดการประชุมใหญ่วิสามัญ
- 1.2.5 กำกับดูแลการแต่งตั้งกรรมการมรยาททนายความ ของคณะกรรมการสภาพนายความ
- 1.2.6 กำกับดูแลการออกคำสั่งลงโทษ การงดโทษ การว่ากล่าวตักเตือนหรือการทำทัณฑ์บน ทนายความของคณะกรรมการสภาพนายความ

2. การกำกับดูแลภายในสภาพนายความ

การกำกับดูแลภายในสภาพนายความเป็นการกำกับดูแล โดยคณะกรรมการสภาพนายความและคณะกรรมการมรยาททนายความ ต่อสมาชิกสภาพนายความ มีวัตถุประสงค์ให้ทนายความประกอบวิชาชีพทนายความอยู่ภายในกรอบมรยาททนายความ

คณะกรรมการสภาพนายความมีฐานะเป็นองค์กรรับผิดชอบทั่วไป ดังกล่าวมาแล้ว มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลด้านมรยาททนายความและด้านอื่น ๆ อีกด้วย เป็นต้นว่า คุณสมบัติตามกฎหมายของทนายความ

ส่วนคณะกรรมการมรยาททนายความเป็นองค์กรรับผิดชอบเฉพาะเรื่อง เพราะมีหน้าที่กำกับดูแลด้านมรยาททนายความโดยเฉพาะ แต่การปฏิบัติหน้าที่นี้คณะกรรมการมรยาททนายความทำหน้าที่สัมพันธ์กับคณะกรรมการสภาพนายความ กล่าวคือ กรณีที่คณะกรรมการมรยาททนายความมีคำสั่งจำหน่ายคดีมรยาททนายความ หรือสั่งยกคำกล่าวหา หรือสั่งลงโทษ หรือสั่งงดโทษ หรือว่ากล่าวตักเตือน หรือทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อน ประธานกรรมการมรยาททนายความจะส่งสำนวนคดีมรยาททนายความนั้นไปยังนายกสภาพนายความภายใน 30 วันนับแต่วันมีคำสั่ง ซึ่งคณะกรรมการสภาพนายความจะพิจารณา และอาจขึ้นตาม หรือสั่งแก้หรือกลับคำสั่งของคณะกรรมการมรยาททนายความ รวมทั้งอาจสั่งลงโทษ หรือดำเนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวข้างต้นตามที่เห็นสมควรได้ และก่อนมีคำสั่งเช่นนี้ว่า คณะ

กรรมการสภาพนายความอาจสั่งให้คณะกรรมการมรรยาทนายความทำการสอบสวนเพิ่มเติม (มาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 : 25) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรทั้งสอง จึงมีส่วนคล้ายคลึงกับความสัมพันธ์ระหว่างศาลชั้นต่าง ๆ ตรงที่เป็นความสัมพันธ์ตามตัวบทกฎหมายมีวัตถุประสงค์ ในการวินิจฉัยตัดสินชี้ขาดมีความรอบคอบยุติธรรม

สำหรับผู้อยู่ใต้การกำกับดูแล ได้แก่ ทนายความซึ่งมีฐานะเป็นสมาชิกของสภาพนายความ ดังนั้น ความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจกำกับดูแล จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับบุคคล

2.1 เนื้อหาของการกำกับดูแล ได้แก่ ขอบเขตที่ผู้มีอำนาจกำกับดูแลจะพึงกระทำต่อผู้อยู่ใต้การกำกับดูแล ซึ่งแยกได้เป็น 2 ลักษณะ คือการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย หรือความถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายของการกระทำ คือความถูกต้องของคุณสมบัติตามกฎหมายของผู้อยู่ใต้การกำกับดูแล และการตรวจสอบความถูกต้องตามความมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

2.2 มาตรการกำกับดูแล เป็นวิธีการที่กฎหมายกำหนดให้ผู้มีอำนาจกำกับดูแลกระทำต่อการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กระทำต่อตัวบุคคลซึ่งมีความประพฤตินormative ไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด หรือมีความประพฤติต้องห้ามตามกฎหมาย

วิธีการควบคุม

วิธีการควบคุมในที่นี้ หมายถึง วิธีดำเนินการกำกับดูแลภายในสภาพนายความ โดยคณะกรรมการสภาพนายความ และคณะกรรมการมรรยาทนายความ ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ซึ่งกำหนดวิธีดำเนินการเป็นขั้นตอน

1. การรับรู้อาการกล่าวหา

คำกล่าวหาว่าทนายความประพฤติผิดมรรยาทนายความเข้าสู่การรับรู้ของคณะกรรมการมรรยาทนายความได้ 6 ทาง คือ

- 1.1 บุคคลผู้ได้รับความเสียหายทำคำกล่าวหาเป็นหนังสือยื่นต่อประธานกรรมการมรรยาทนายความ
- 1.2 ทนายความทำคำกล่าวหาเป็นหนังสือยื่นต่อประธานกรรมการมรรยาทนายความ

- 1.3 ศาลแจ้งคำกล่าวหาไปยังคณะกรรมการมรรยาททนายความ
- 1.4 พนักงานอัยการแจ้งคำกล่าวหาไปยังคณะกรรมการมรรยาททนายความ
- 1.5 พนักงานสอบสวนแจ้งคำกล่าวหาไปยังคณะกรรมการมรรยาททนายความ
- 1.6 คณะกรรมการมรรยาททนายความรู้เอง

มีหลักเกณฑ์ตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วย การสอบสวนคดีมรรยาททนายความ พ.ศ. 2535 (พระราชบัญญัติทนายความ, 2528 : 55)

2. การสอบสวนคดีมรรยาททนายความ

การตั้งคณะกรรมการสอบสวนมรรยาททนายความเป็นอำนาจ ของคณะกรรมการมรรยาททนายความ ซึ่งจะใช้อำนาจนี้ได้ก็ต่อเมื่อศาลกล่าวหาที่มาสู่การรับรู้ของคณะกรรมการมรรยาททนายความ ได้ชี้ให้เห็นพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาททนายความดังนั้นเมื่อประธานกรรมการมรรยาททนายความได้รับคำกล่าวหาแล้วประธานต้องนำเข้าไปประชุมคณะกรรมการมรรยาททนายความเพื่อพิจารณาคำกล่าวหา นั้น หากที่ประชุมพิจารณาพฤติการณ์ที่ปรากฏในคำกล่าวหาแล้วเห็นสมควรให้มีการสอบสวน ก็จะมีมติตั้งคณะกรรมการสอบสวน

3. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการมรรยาททนายความ

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนมรรยาททนายความ ได้สอบสวนเสร็จแล้ว คณะกรรมการต้องเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการมรรยาททนายความเพื่อพิจารณาสั่งการ ซึ่งเป็นการสั่งการ ตามมติของคณะกรรมการมรรยาททนายความเพราะอำนาจในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ และอำนาจสั่งการเป็นอำนาจของคณะกรรมการมรรยาททนายความ โดยมีอำนาจดังต่อไปนี้

- ก. สั่งจำหน่ายคดี
- ข. สั่งยกคำกล่าวหา
- ค. สั่งลงโทษ
- ง. สั่งว่ากล่าวตักเตือน
- จ. สั่งทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ

4. การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการสภาทนายความ

เพื่อให้การพิจารณาคดีมรรยาททนายความและการสั่งการดังกล่าวในข้อ 3 มีความ

รอบคอบ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 จึงกำหนดให้อำนาจคณะกรรมการสถาปนาคความมีอำนาจพิจารณา และสั่งการเกี่ยวกับคดีมรยาททนายความได้เช่นเดียวกับคณะกรรมการมรยาททนายความ แต่เป็นอำนาจที่สูงกว่าอำนาจของคณะกรรมการมรยาททนายความ กล่าวคือ มีอำนาจพิจารณาและสั่งยื่นตามคำสั่งของคณะกรรมการมรยาททนายความ หรือสั่งแก้หรือกลับคำสั่งของคณะกรรมการมรยาททนายความได้ และยังมีอำนาจสั่งให้คณะกรรมการมรยาททนายความทำการสอบสวนเพิ่มเติมก่อนมีคำสั่งดังกล่าวอีกด้วย

5. การพิจารณาในชั้นอุทธรณ์

ทนายความที่ถูกคำสั่งลงโทษ คำสั่งว่ากล่าวตักเตือนหรือทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อสภานายกพิเศษภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่ง โดยยื่นต่อประธานคณะกรรมการมรยาททนายความ ณ ที่ทำการสถาปนาคความในวันเวลาทำการผู้อุทธรณ์ต้องใช้แบบที่สถาปนาคความกำหนดพร้อมด้วยรายละเอียดข้อเท็จจริงประกอบการโต้แย้งคำสั่ง และวัตถุประสงค์ของการอุทธรณ์ ประธานกรรมการมรยาททนายความจะดำเนินการรวบรวมถ้อยคำสำนวนส่งให้สภานายกพิเศษพิจารณาโดยด่วนต่อไป

แหล่งเงินได้ของสถาปนาคความ

สถาปนาคความมีรายได้ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ดังนี้

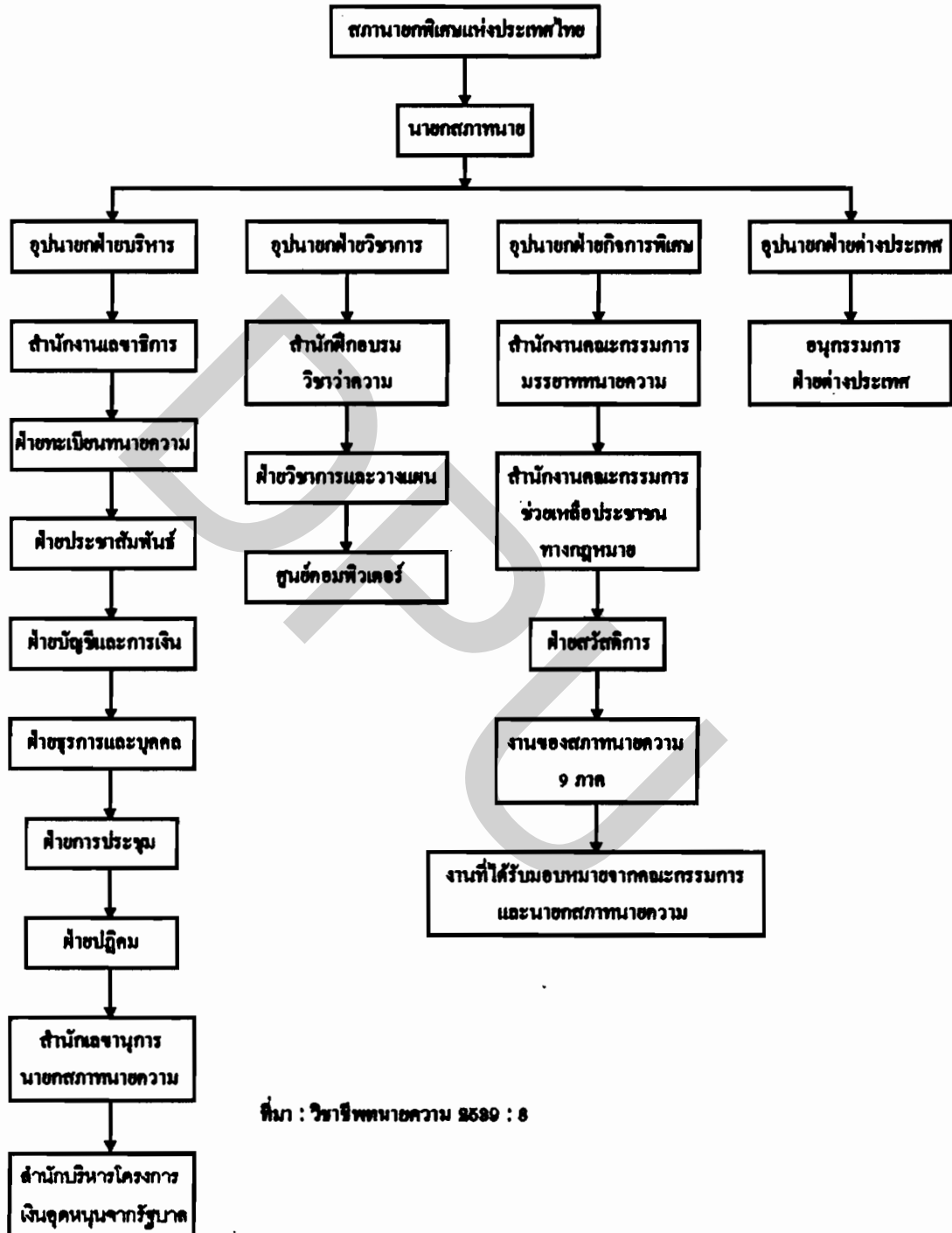
1. ค่าจดทะเบียนออกใบอนุญาตทนายความ ใบแทน คำปาฐะ และค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัตินี้
2. เงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งได้รับครั้งแรกในปีงบประมาณปี พ.ศ. 2536
3. รายได้จากทรัพย์สิน หรือกิจการอื่น ๆ คือ
 - 3.1 ค่าฝึกอบรมวิชาว่าความ
 - 3.2 คอกเบียร์รับ
 - 3.3 ค่าสมาชิกวารสาร และขายวารสาร
 - 3.4 ค่าวารสาร
 - 3.5 ค่าขายวารสาร และโฆษณาวารสาร
 - 3.6 ค่าโฆษณาในวารสาร และทำเนียบนั้กกฎหมาย
 - 3.7 ค่าสมุดบันทึกนั้กกฎหมาย

3.8 รายได้สวัสดิการสภาพนายความ

4. สิ้นทรัพย์ที่มีผู้บริจาคเพื่อให้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ตามมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติทนายความ

D
P
U

ภาพที่ 1
โครงสร้างการบริหารสภาพนาชความ
ประจำปี พ.ศ.2538-พ.ศ.2541

ลักษณะขององค์การวิชาชีพ

Don K. Price (1965 : 120) ได้ให้ความหมายและลักษณะสำคัญของคำว่า "วิชาชีพ" ไว้ว่า ในทุกสังคมจะมีกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทที่สำคัญอยู่ 4 กลุ่มด้วยกันซึ่งได้แก่ นักการเมือง นักบริการ ผู้ใช้วิชาชีพ และนักวิทยาศาสตร์ จะเห็นได้ว่าบุคคลแต่ละกลุ่มมีบทบาทและการเตรียมตัวก่อนที่จะมาดำรงหน้าที่แตกต่างกัน นักการเมืองก็คือผู้ที่เข้าใจความต้องการของประชาชนและสามารถจะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ นักบริหารคือนักสังคมศาสตร์ประยุกต์ที่นำความรู้ทางสังคมศาสตร์ทุกสาขามาใช้ในการบริหารให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานตามที่กำหนด ผู้ใช้วิชาชีพก็คือผู้ประกอบอาชีพเฉพาะอย่างโดยอาศัยวิชาเฉพาะด้านซึ่งต้องใช้เวลาศึกษาจากมหาวิทยาลัยและอาจมีการฝึกงาน (intern) ภายหลังจากการศึกษาระยะหนึ่ง และนักวิทยาศาสตร์ก็คือผู้ที่ศึกษาเพิ่มเติมองค์ความรู้ในแขนงวิชาต่าง ๆ โดยเหตุนี้การแบ่งกลุ่มบุคคลออกเป็น 4 กลุ่มดังกล่าว จึงเห็นว่านักการเมืองจะเปลี่ยนบทบาทมาเป็นนักบริหารผู้ใช้วิชาชีพ และนักวิทยาศาสตร์ตามลำดับได้ยากกว่านักวิทยาศาสตร์จะเปลี่ยนมาเป็นผู้ใช้วิชาชีพ นักบริหาร และนักการเมืองตามลำดับ เพราะแต่ละกลุ่มบุคคลมีระยะการศึกษาเตรียมตัวมาก่อน คำรณหน้าที่แตกต่างกันจากแนววิเคราะห์ของ Price สะท้อนให้เห็นได้ว่าผู้ใช้วิชาชีพจัดเป็นกลุ่มบุคคลที่ต้องใช้เวลาศึกษาและเตรียมตัวค่อนข้างมากก่อนที่จะประกอบวิชาชีพได้ จึงเป็นการยากที่บุคคลทั่วไปจะเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้ใช้วิชาชีพ

Russell D. Lansbury (1978 : 3-6) แนววิเคราะห์เกี่ยวกับวิชาชีพซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แนวทาง คือ แนวที่อาศัยการดูคุณสมบัติ (trait approach) แนวการศึกษากระบวนการของการพัฒนาสถาบัน (institutional approach) และแนวการศึกษาการรับรองของกฎหมายต่อสถานะของวิชาชีพ (legalistic approach)

แนวการศึกษาที่อาศัยการดูคุณสมบัติ (Trait Approach) คือ การวิเคราะห์ว่าอาชีพหนึ่งอาชีพใดจะเป็นวิชาชีพได้จะต้องมีสาระสำคัญบางประการที่เด่นชัด (core elements) โดยแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีการสำรวจอาชีพต่าง ๆ และพบว่ามิคุณสมบัติบางประการที่มีลักษณะเหมือนกันในอาชีพต่างๆ ได้แก่

1. มีการศึกษาในระดับที่สูง
2. เป็นความรู้เฉพาะด้าน
3. เป็นความรู้ที่นำไปปฏิบัติได้
4. มีจรรยาวิชาชีพ

ดังนั้นในทรรศนะของแนวการศึกษาที่อาศัยการควบคุมสมบัตินั้น วิชาชีพจึงประกอบด้วย คุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการดังกล่าวข้างต้น

แนวทางการศึกษากระบวนการของการพัฒนาสถาบัน (Institutional Approach) คือ การศึกษาถึงขั้นตอนของการเป็นวิชาชีพ

Theodore Caplow (1964 : 139-140) ชี้ให้เห็นว่าทุกวิชาชีพก่อนจะมีสถานะเรียกได้ว่าเป็นวิชาชีพจะต้องผ่านขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การจัดตั้งสมาคมวิชาชีพ
2. การเปลี่ยนชื่ออาชีพ
3. มีการพัฒนาจรรยาวิชาชีพ
4. ได้รับการสนับสนุนจากมหาชน
5. มีการศึกษาและการฝึกอบรมตลอดจนความพร้อมของสถานที่เพื่อการศึกษาและการฝึกอบรม

H.L. Wilensky (1965 : 6) ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิชาชีพว่า

1. เป็นอาชีพเต็มเวลา
2. มีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับการศึกษาและการฝึกอบรม
3. มีการจัดตั้งสมาคมวิชาชีพ
4. มีกฎหมายคุ้มครองสมาคม
5. มีจรรยาวิชาชีพ

แนวทางการศึกษาการรับรองของกฎหมายต่อสถานะของวิชาชีพ (Legalistic Approach) คือ

H.L. Wilensky (1965 : 6) วิเคราะห์ว่ามีกฎหมายรับรองสถานะให้เป็นวิชาชีพหรือไม่ ถ้าหากมีกฎหมายรับรองในการปฏิบัติงานของอาชีพใดอาชีพหนึ่งก็เรียกได้ว่าเป็นวิชาชีพเช่น แพทย์จะรักษาคนได้ต้องมีใบประกอบโรคศิลป์ เป็นต้น ข้อความที่ควรพิจารณาก็คือ มีเกณฑ์อะไรบ้างที่เรียกได้ว่าเป็นการรับรองว่าอาชีพใดอาชีพหนึ่งเป็นวิชาชีพ ซึ่งตามหลักสากลมีอยู่ 3 วิธีด้วยกันซึ่งได้แก่ 1. การจดทะเบียน (registration) 2. การให้ประกาศนียบัตร (certification) 3. การมีใบอนุญาต (licensing) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีใบอนุญาตต้องมีการสาธิตให้ดูความสามารถประกอบก่อนจะออกใบอนุญาตให้

แนวการศึกษาที่อาศัยการดูคุณสมบัติมีจุดอ่อนตรง ที่ว่าจะหาวิชาชีพที่มีคุณสมบัติครบถ้วนได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือเรื่องของ core elements หรือการมีคุณสมบัติโดยเฉพาะที่อาชีพอื่นไม่มี ข้อเท็จจริงปรากฏว่าแม่แพทยและกฎหมายซึ่งเป็นวิชาชีพที่ทั่วโลกรับรองก็หาคุณสมบัติ โดยเฉพาะที่อาชีพอื่นไม่มีไม่ได้ ส่วนแนวการศึกษากระบวนการของการพัฒนาสถาบันก็มีขั้นตอนต่าง ๆ ที่แตกต่างกันระหว่างสังคมหนึ่งกับอีกสังคมหนึ่งซึ่งยังหาข้อยุติไม่ได้ และในประการสุดท้ายก็คือ แนวการรับรองของกฎหมายต่อสถานะของวิชาชีพแม้จะเป็นแนวที่เห็นเด่นชัดที่สุดแต่การรับรองของกฎหมายก็ยังเป็นเรื่องที่ไม่ชัดเจน เพราะมีบางอาชีพแม้จะมีใบอนุญาตก็ยังไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นวิชาชีพ เพราะขาดคุณสมบัติบางประการที่สำคัญของวิชาชีพเป็นต้น

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าไม่มีคำจำกัดความที่แน่นอนของคำว่าวิชาชีพ หากมีการนำเอาความสำคัญของทั้งสามแนวความคิดดังกล่าวมาบูรณาการ ก็น่าจะให้ความหมายเกี่ยวกับวิชาชีพได้ จะเห็นได้ว่า วิชาชีพก็คือ อาชีพที่ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

1. ได้รับปริญญาตรีหรือประกาศนียบัตรเทียบเท่า
2. เป็นสาขาวิชาที่มีพรหมแดนหรือขอบข่ายและเป็นอาชีพที่มีลักษณะโดยเฉพาะ
3. สามารถจะยึดเป็นอาชีพได้อย่างถาวร
4. มีกฎหมายรับรองสถานะให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพได้
5. มีจรรยาวิชาชีพซึ่งกำหนดโดยสมาคมวิชาชีพ
6. สามารถจะประกอบวิชาชีพได้โดยไม่ต้องอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของทางราชการ รัฐ-วิสาหกิจ หรือบริษัทเอกชน

ดังนั้นหากนำเอาองค์ประกอบเหล่านี้มาพิจารณาอย่างละเอียดแล้วก็สามารถจะกล่าวได้ว่าอาชีพประเภทใดเป็นวิชาชีพ ตัวอย่างเช่น แพทย์ ทนายความ วิศวกรโยธา สถาปนิก เกษตรกร ทันตแพทย์ สัตวแพทย์ นักการบัญชี จัดได้ว่าเป็นผู้มีวิชาชีพ เพราะอาชีพเหล่านี้เข้ากับองค์ประกอบทั้ง 6 ประการคือ

1. ทนายความเป็นอาชีพที่ต้องศึกษาในมหาวิทยาลัยได้รับปริญญาตรี หรืออนุปริญญา เป็นอย่างน้อย ในบางประเทศต้องใช้เวลาศึกษาถึง 8 ปี คือ ได้ปริญญาตรีทางสังคมศาสตร์ซึ่งต้องศึกษาโดยใช้เวลา 4 ปี แล้วจึงศึกษากฎหมายอีก 4 ปี
2. วิชากฎหมายเป็นวิชาที่มีขอบข่ายอย่างเด่นชัดแตกต่างกับวิชาชีพอื่นๆ เป้าหมายเพื่อผดุงความยุติธรรมในสังคม และสร้างบุคลิกภาพของตนเองในการใช้ความรู้ทางกฎหมายให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
3. บุคคลสามารถจะยึดทนายความเป็นอาชีพที่ถาวรได้

4. กฎหมายรับรองสถานภาพของวิชาชีพ กล่าวคือผู้ที่จะเป็นนายความได้จะต้องได้รับใบอนุญาตให้ว่าความได้จากสภานายความ

5. นายความเป็นอาชีพที่สามารถจะประกอบอาชีพได้โดยอิสระไม่ต้องพึ่งองค์การของภาครัฐหรือภาคเอกชน กล่าวคือ มีสำนักงานก็สามารถประกอบอาชีพได้

6. นายความหรือนักกฎหมายต้องมีจรรยาวิชาชีพ กำหนดโดยสมาคมวิชาชีพ

ประวิณ ฅ นคร (2526 : 222) กล่าวว่า นายความหรือนักกฎหมายต้องมีคุณธรรมและจรรยาวิชาชีพ กำหนดโดยสมาคมวิชาชีพ ดังนี้คือ

1. ฟังถือว่างานด้านกฎหมายเป็นอาชีพไม่ใช่ธุรกิจ
2. ฟังถือว่ากฎหมายเป็นเพียงเครื่องมือของความยุติธรรม มิใช่มาตรการความยุติธรรม
3. ฟังถือว่านักกฎหมายทุกคนเป็นที่พึ่งของประชาชนทุกคนในด้านความยุติธรรม
4. ฟังถือว่าความยุติธรรมอยู่เหนืออำิสตินข้างหรือผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น
5. ฟังถือว่าความยุติธรรมเป็นกลางสำหรับคนทุกชาติ ทุกศาสนา และทุกฐานะ แต่สิ่งแวดล้อมมีส่วนประกอบในการพิจารณาความยุติธรรม
6. ฟังถือว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิในเรื่องความยุติธรรมเท่าเทียมกัน
7. ฟังชวนช่วยหาความรู้ให้ทันเหตุการณ์เสมอ
8. ฟังถือว่าเวลามีส่วนช่วยตัดสินความยุติธรรมอย่างมาก จึงไม่น่ารีบร้อนตัดสินโดยไม่จำเป็น
9. ฟังควเว้นอบายมุขทั้งหลายเป็นความยุติธรรมในตัว
10. ฟังรักษาเกียรติยิ่งกว่าทรัพย์สินใดทั้งหมด
11. ฟังถือว่าบุคคลมีค่ามากกว่าวัตถุทุกอย่าง

Trwin T. Sander (1969 : 159-168) เห็นว่า ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ รัฐประศาสนศาสตร์ เกษตรศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ โภชนาการศาสตร์ (food science) เป็นวิชาชีพ Frederick C. Mosher (1968 : 107) เห็นว่ามีอีกหลายอาชีพ แม้จะยังไม่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการให้เป็นวิชาชีพแต่ก็มีแนวโน้มที่จะพัฒนาเป็นวิชาชีพได้ในอนาคตอันใกล้ ซึ่งเขาเรียกอาชีพเหล่านี้ว่า "emergent professions" ซึ่งได้แก่การบริการงานบุคคล การประชาสัมพันธ์ คอมพิวเตอร์ศาสตร์ สันทนาการ การบริหารงานคลัง การจัดซื้อหรืองานพัสดุ

วิชาชีพในความหมายของ Mosher หรือในทรรศนะของ Sanders ก็คือ ต่างขาดองค์ประกอบที่สำคัญบางประการที่วิชาเหล่านี้ยังไม่สามารถจะประกอบอาชีพได้อย่างอิสระ โดยไม่

ต้องพึ่งองค์การภาครัฐหรือภาคเอกชน หรือแม้บางสาขาวิชาอาจประกอบอาชีพอิสระได้แต่ก็ขาดกฎหมายรับรองการเป็นวิชาชีพ อาชีพเหล่านี้เรียกว่าเป็น "วิชาชีพในความหมายกว้างขวาง" มากกว่ากล่าวคือวิชาเหล่านี้สามารถช่วยให้ผู้ที่มีความรู้ปฏิบัติงานอย่างมีความมั่นใจ มีทฤษฎีและมีหลักเกณฑ์ผู้ที่ไม่ได้ศึกษาอาจจะปฏิบัติงานที่อยู่ในขอบข่ายไม่ได้ บางครั้งก็มีองค์การกลางการบริหารงานบุคคล เช่น ก.พ. รับรองว่าผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งบางตำแหน่งต้องเป็นผู้ที่มีปริญญาทางนี้โดยเฉพาะ อย่างไรก็ตาม วิชาเหล่านี้ยังไม่มีสมาคมทางวิชาชีพ ขาดการรับรองของกฎหมาย ขาดจรรยาวิชาชีพ และหลายวิชายังไม่สามารถจะประกอบวิชาชีพอิสระได้ หรือแม้บางสาขาวิชาสามารถจะประกอบอาชีพอิสระได้แต่ก็ขาดกฎหมายรับรอง เช่น วิชาบางสาขาของรัฐประศาสนศาสตร์ เช่น การบริหารงานบุคคล การพัฒนาองค์การ ผู้ที่มีความรู้ทางด้านนี้อาจจะเปิดสำนักงานให้คำปรึกษา (consulting firm) ซึ่งมีอยู่หลายแห่งในประเทศแต่ก็ไม่มีกฎหมายรับรองการปฏิบัติงาน กล่าวคือผู้ที่ไม่ได้ปริญญาทางรัฐประศาสนศาสตร์ก็อาจเปิดสำนักงานดังกล่าวได้ หากคนมีความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งแตกต่างจากแพทย์หรือทนายความ เพราะผู้ที่มีความรู้ทางแพทยศาสตร์หรือกฎหมายไม่สามารถจะรักษาคคนได้หรือว่าความได้หากบุคคลนั้นไม่ได้เป็นแพทยศาสตร์บัณฑิตหรือนิติศาสตร์บัณฑิตตามลำดับ นอกจากนี้ผู้ที่ฝ่าฝืนอาจถูกลงโทษตามกฎหมายได้ โดยสรุปจึงอาจกล่าวได้ว่า "วิชาชีพ" มีความหมายสองประการ ประการแรก ก็คือวิชาชีพในทนายความที่แท้จริง (established profession) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญหกประการ เช่น แพทย์ ทนายความ ฯลฯ ประการที่สอง ได้แก่ วิชาชีพในความหมายที่กว้าง (emergent profession) ซึ่งได้แก่ บริหารธุรกิจ รัฐประศาสนศาสตร์ ฯลฯ ส่วนวิชาในสาขาวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือมนุษยศาสตร์ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นวิชาชีพไม่ว่าจะเป็นความหมายที่แท้จริงหรือความหมายที่กว้างก็ตาม ความหมายของวิชาชีพก็เพื่อจะชี้แจงให้เห็นลักษณะโดยเฉพาะขององค์การวิชาชีพ

ตอนที่ 2 แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพฤติกรรมเพื่อให้เข้าใจรูปแบบของการแสดงออก และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์การ เพื่อใช้ประโยชน์ในการปรับตัวให้เข้ากับองค์การและการบริหารองค์การให้มีประสิทธิภาพ

"องค์การ" หมายถึง ความสัมพันธ์ที่มีแบบแผนระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องขึ้นอยู่กับกันเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายเฉพาะอย่าง องค์การจึงอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกัน

ในการทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมขององค์การที่เกิดขึ้นนั้นจำเป็นต้องศึกษาถึง แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาไปถึงพฤติกรรมของบุคคล และกลุ่มภายในองค์การตามแนวของพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Sciences) ทั้งนี้ เพื่อเข้าใจถึงพฤติกรรมขององค์การในอดีต และสามารถคาดคะเนพฤติกรรมขององค์การในอนาคตได้

พฤติกรรมศาสตร์ เน้นที่ความเข้าใจในบุคคลแต่ละคน และเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลเหล่านั้น วิชาพฤติกรรมศาสตร์นับเป็นสังคมศาสตร์ประยุกต์ประกอบด้วย จิตวิทยา (Psychology) สังคมวิทยา (Sociology) และมานุษยวิทยา (Anthropology) ซึ่งสาขาเหล่านี้ล้วนศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและธรรมชาติของมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ เช่น จิตวิทยาเน้นการศึกษาจิตของมนุษย์เป็น "รายบุคคล" สังคมวิทยาเน้นที่ "กลุ่ม" ส่วนมานุษยวิทยาเน้นที่ "วัฒนธรรม" และการปรับตัวของมนุษย์ทั้งบุคคลและกลุ่มในอดีตและปัจจุบันเพื่อจะได้เข้าใจพฤติกรรมมนุษย์เหล่านั้นในอนาคตเป็นต้น

จากการศึกษาหนังสือ เอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหภาพนายควมในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในการประกอบการศึกษาวิจัยดังนี้

- ก. ความหมายของกลุ่มในองค์การ
- ข. ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่เกี่ยวกับกลุ่มในองค์การ

ก. ความหมายของกลุ่มในองค์การ

คำว่า "กลุ่ม" (Group) มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสภา (2524 : 10) "กลุ่ม" ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่ได้สร้างแบบอย่างของการกระทำระหว่างกันทางจิตขึ้น กลุ่มหรือหมู่คณะนี้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นองค์ภาวะอย่างหนึ่งทั้งโดยสมาชิกของกลุ่มเอง และตามปกติโดยผู้อื่นด้วย ทั้งนี้เพราะกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมร่วมในแบบฉบับเฉพาะของตนเอง

George C. Homan (1950 : 236) ได้ให้ความหมายของคำว่า "กลุ่ม" การรวมกันของปัจเจกบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ความเกี่ยวข้องนั้นจะขึ้นอยู่กับหรือจะชี้ให้ทราบถึงชนิดของกลุ่มว่า จะเป็นครอบครัว ผู้ฟัง กรรมการ สหภาพแรงงาน หรือฝูงชน เป็นต้น สมาชิกของกลุ่มจะมีการพบปะกันและมีการตัดสินใจในรูปกลุ่มอย่างสม่ำเสมอในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของกลุ่ม

Mc. David, J.W. and Harari (1968 : 136) กล่าวว่า "กลุ่ม" หมายถึง ระบบขององค์การจะประกอบไปด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันจนกระทั่งกลายเป็นแบบแผน (Pattern) ของบทบาท (Role) และการที่หน้าที่ซึ่งพึงกระทำต่อกันเกิดขึ้นบังเกิดมาตรฐานของชุดบทบาทระหว่างสมาชิกขึ้นและเกิดบรรทัดฐาน (Norms) ซึ่งเป็นระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับการหน้าที่ของกลุ่ม สมาชิกต่อสมาชิก และสมาชิกต่อกลุ่มกำหนดไว้อย่างชัดเจน

Bales (1950 : 239) กล่าวว่า "กลุ่ม" หมายถึง จำนวนบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งผูกพันร่วมกันในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และมีการพบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะรับรู้ และทราบถึงสถานภาพของตนที่สังกัดอยู่ในกลุ่มอย่างชัดเจน ซึ่งนั่นคือแต่ละบุคคลสามารถรู้ (Perception) และตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มดังกล่าว

เมื่อพิจารณาจากความหมายเกี่ยวกับ "กลุ่ม" อาจสรุปได้ดังนี้ คือ

1. กลุ่มต้องเกิดจากบุคคลอย่างน้อยที่สุด 2 คนมาประกอบกัน
2. กลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (interaction) หมายความว่าทั้งกลุ่มและบุคคลจะแยกกันไม่ได้ จะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน
3. สมาชิกแต่ละคนจะรับรู้ และตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Perception of group)
4. มีความสนใจร่วมกัน
5. มีปทัสถาน (Norms) และเป้าหมาย (goals) ร่วมกัน
6. มีแบบแผนของพฤติกรรมร่วมกัน

ข. ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่เกี่ยวกับกลุ่มในองค์การ

ลักษณะของกลุ่ม

เสนาะ ติยาว (2535 : 135-137) กล่าวว่า กลุ่มเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในหน่วยงานทุกแห่งมีผลต่อการปฏิบัติงานและพฤติกรรมของคน กลุ่มมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. จุดประสงค์ โดยปกติคนที่มีความคิดอย่างเดียวกันมักจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มเดียวเพื่อกระทำให้งิจกรรมได้บรรลุจุดหมายของกลุ่ม

2. การปฏิบัติต่อกันคือ มีการปฏิบัติระหว่างกันหรือการติดต่อสมาคมระหว่างสมาชิกด้วยกันนั่นเอง การติดต่อกันนี้อาจจะมีทั้งในรูปการสนทนา การแสดงความชื่นชม และการแสดงออกอื่น ๆ ซึ่งเป็นหนทางที่ทำให้สมาชิกแต่ละคนมีความรู้สึกมักคุ้นกันจากการติดต่อกันนี้ทำให้ความรู้สึกของกลุ่มเป็นไปในแนวเดียวกัน อันเป็นลักษณะหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มอยู่ได้

3. แนวปฏิบัติของกลุ่ม คือ มาตรฐานที่กลุ่มกำหนดขึ้นมาเพื่อให้สมาชิกถือเป็นหลักปฏิบัติเช่น ในสังคมหนึ่งมีกฎเกณฑ์ข้อห้าม และความเชื่อถือเป็นของสังคมนั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอะไรเป็นความประพฤติผิด อะไรเป็นความประพฤติถูก ในกลุ่มก็เช่นเดียวกันจะมีแนวทางอย่างหนึ่งที่เป็นของกลุ่ม มาตรฐานของพฤติกรรมดังกล่าวนี้ไม่ได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องจดจำด้วยปากเปล่า สมาชิกที่เข้าใหม่จะต้องเรียนรู้การมีแนวปฏิบัตินี้อาจเกิดขึ้นจากการกวดขันทางสังคม

4. การรวมตัวของกลุ่ม สิ่งหนึ่งที่แสดงว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มก็คือ ความรู้สึกที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อต่อต้านหรือร่วมกันต่อต้านการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่กระทบกระเทือนต่อกลุ่ม ลักษณะนี้เป็นสัญลักษณ์แห่งความจงรักภักดี และความมั่นคงของกลุ่มหากขาดลักษณะนี้กลุ่มก็อยู่ไม่ได้ สิ่งที่กระทบกระเทือนความสามัคคีของกลุ่มนั้นมีอยู่หลายอย่าง สมาชิกของกลุ่มจะมีความรู้สึกร่วมกันกับคนอื่นในกลุ่ม จะต้องได้รับความพอใจในส่วนตัวเสียก่อน หรือมีความรู้สึกว่าคุณเองได้รับประโยชน์บางอย่างจากกลุ่มเช่น ได้รับเกียรติภูมิ ความมั่นคง หากเขาไม่ได้รับความพอใจ ผิดหวัง หรือมีความรู้สึกเฉย ๆ ต่อกลุ่ม แสดงว่าความจงรักภักดีของเขาจะลดลงไป

5. ความเป็นผู้นำอย่างไม่เป็นทางการภายในกลุ่ม จะมีคนหนึ่งอย่างน้อยจะทำหน้าที่เป็นผู้นำของกลุ่ม ซึ่งเป็นปัจจัยก่อให้เกิดผู้นำซึ่งไม่เป็นทางการนี้ ไม่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชา หรือฝ่ายบริหาร ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้มีอำนาจ และไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชา ในฐานะผู้บริหารแต่อย่างใด ไม่มีตำแหน่งและสิทธิที่จะจ้างหรือไล่นักงานออกจากงาน แต่เขาแนะนำและสั่งการได้โดยการชักจูงและอิทธิพลในตัวของเขาเอง ลักษณะความเป็นผู้นำอย่างไม่เป็นทางการนี้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในกลุ่มหนึ่ง และภายใต้สถานการณ์บางอย่าง คนที่เป็นหัวหน้าอาจไม่ได้เป็นผู้นำ หรือเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในฐานะที่จะนำบุคคลอื่นได้

6. ประเพณีของกลุ่ม ในกลุ่มต่าง ๆ จะมีประเพณีที่เป็นของตนเองบางอย่าง เช่นความเชื่อ พิธีการภาษา และการกระทำบางสิ่งบางอย่าง สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องผูกพันรวมตัวกัน เป็นกลุ่มและเป็นลักษณะที่ก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ประเพณีของกลุ่มเกิดจากพื้นที่ทางการศึกษา ประสบการณ์ สัญชาติ ชนชั้นของสังคม ของสมาชิกและสิ่งแวดล้อมในที่ทำงาน บางกลุ่มอาจจะมีภาษาที่คนภายนอกไม่รู้เรื่องผู้ประกอบอาชีพบางประเภทมีความจงรักภักดีต่ออาชีพของตน และบุคคลภายนอกจะเข้ามาแทรกแซงไม่ได้ การเรียนรู้และการเข้าใจถึงประเพณีของกลุ่มช่วยให้ฝ่ายบริหารสามารถคาดคะเนพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

7. โครงสร้าง และลักษณะของงาน มิตรภาพ และความสนใจของกลุ่มที่จะเป็นส่วนประกอบที่ก่อให้เกิดโครงสร้างของกลุ่มขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นช่องทางการติดต่อและปฏิบัติระหว่างสมาชิก การประกอบเป็นโครงสร้างที่เป็นเครื่องมือนี้อาจทำให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม มีอิทธิพลต่อผลผลิตและคุณภาพของงาน และการผลิตลักษณะโครงสร้าง ของกลุ่มนี้อาจเป็นแบบง่าย ๆ ไม่มีแบบพิธี หรือมีแบบพิธี แต่ก็จำเป็นที่แสดงให้เห็นถึงข่ายของการติดต่อระหว่างผู้นำของกลุ่มกับสมาชิกของกลุ่ม

คุณลักษณะของกลุ่มภายในองค์การ

หน้าที่ของผู้บริหารส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม คือ

1. การใช้กลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์การ
2. การบริหารกลุ่มเพื่อทำให้อัตราผลผลิตปฏิบัติงานของกลุ่มในระดับสูง
3. การเอาชนะข้อเสียด่าง ๆ ของกลุ่ม

Harold H. Kelly (1951 : 31-56) กล่าวถึง ความสำเร็จของหน้าที่ผู้บริหารจะต้องเข้าใจถึงลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่ม ดังต่อไปนี้ คือ

1. ความเป็นผู้นำ (Leadership) สมาชิกของกลุ่มมีบทบาทที่แตกต่างกันภายในกลุ่ม บทบาทที่สำคัญมากอย่างหนึ่งภายในกลุ่ม คือผู้นำของกลุ่มบังคับบัญชา หรือกลุ่มงานที่สามารถใช้อำนาจและอิทธิพลต่าง ๆ ได้ เพราะว่าสมาชิกทุกคนของกลุ่มรู้ว่า ผู้นำของกลุ่มสามารถให้ผลตอบแทนแก่สมาชิกในกรณีที่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือทำโทษในกรณีที่ไม่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งได้ ผู้นำกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มมิตรภาพ ไม่มีอำนาจเหมือนกับผู้นำกลุ่มที่เป็นทางการเพราะผู้นำกลุ่มดังกล่าวนี้เกิดจากการยอมรับของสมาชิก

ทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการมีบทบาทที่สำคัญ 2 อย่างคือ บทบาททางการทำงาน และบทบาททางการบำรุงรักษา ในบทบาททางการทำงาน เขาจะทำหน้าที่ริเริ่มการกระทำต่าง ๆ ในแนวทางของการกระทำ เช่น ในฐานะผู้จัดการฝ่ายขาย บทบาททางการทำงานของเขาจะรวมทั้งการว่าจ้างและการไล่พนักงานขายออก การมอบหมายงานให้ตรงกับเขตการขายต่าง ๆ และการควบคุมการฝึกอบรมพนักงานใหม่ ส่วนบทบาททางการบำรุง ผู้นำมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการทางด้านสังคมของกลุ่ม โดยสนับสนุนความรู้สึกความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของกลุ่ม เช่น ผู้จัดการฝ่ายขายอาจจะต้องแก้ไขความขัดแย้งที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานบางอย่างระหว่างพนักงานขายด้วยกัน เป็นต้น

ในทางปฏิบัติแล้ว หากผู้นำกลุ่มจะแสดงบทบาททั้งเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำคนใดคนหนึ่งอาจจะมียุทธศาสตร์ทั้งสองไม่ได้ ในกรณีดังกล่าวนี้บุคคลทั้งสองจะรับหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งที่ถูกละทิ้งไป (โดยปกติจะเป็นบทบาททางการบำรุงรักษา)

2. บรรทัดฐานและการทำตาม (Norms and Conformity) ทั้งกลุ่มที่เป็นทางการและกลุ่มที่ไม่เป็นทางการมีการกระทำอย่างหนึ่งเหมือนกันคือการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกภายในกลุ่ม กลุ่มที่เป็นทางการมีกฎและข้อบังคับต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นมาโดยองค์การที่เป็นทางการแต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มทั้งสองประเภทนี้มีบรรทัดฐานที่ขึ้นอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อร่วมกัน บรรทัดฐานของกลุ่มหมายถึง ข้อตกลงร่วมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นสิ่งที่กำหนดหรือวางแนวทางปฏิบัติให้กับสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มปฏิบัติตาม ในหลายกรณีที่บรรทัดฐานของกลุ่มเป็นการทำงาน เช่น สมาชิกของกลุ่มไม่ควรจะผลิตสินค้าให้เกินกว่าระดับหนึ่งตามที่กำหนดไว้ หรือสมาชิกของกลุ่มควรจะให้ความช่วยเหลือกับสมาชิกคนอื่น เพื่อให้เขาผลิตสินค้าได้ตามระดับที่ยอมรับ

เมื่อบุคคลใดไม่ได้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่ม สมาชิกคนอื่น ๆ ของกลุ่มจะพยายามชักชวนให้บุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่ม ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่มสมาชิก จะพยายามให้เหตุผลกับบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตาม หรือทำให้บุคคลที่ปฏิบัติตามกลายเป็นตัวตกไปอยู่เสมอถ้าหากว่าวิธีการดังกล่าวนี้ประสบความสำเร็จ สมาชิกจะเพิ่มความกดดันของพวกเขาให้มากขึ้นอีก ในกรณีที่บรรทัดฐานมีความสำคัญแล้วพวกเขาจะใช้การตำหนิ การเย้ยหยัน และในที่สุดเป็นการคว่ำบาตรทางสังคม คนงานที่ผลิตสินค้ามากเกินไปอาจจะถูกคว่ำบาตรได้ คนงานที่เป็นเพื่อนร่วมงานของเขาจะไม่พูดคุยกับเขา เขาจะถูกขจัดออกจากการพบปะทางค่านสังคม หรือไม่ให้ความช่วยเหลือใด ๆ เมื่อเขามีปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ในระยะยาวแล้วคนงานคงจะทนอยู่ต่อไปภายในกลุ่มไม่ได้ ในบางกรณีแล้วคนงานที่ทำการผลิตสูงกว่าบรรทัดฐานของกลุ่มอาจจะถูกทำร้ายร่างกายได้

3. ระบบของสถานภาพ (Status System) สถานภาพที่ใช้กับผู้นำกลุ่มที่เป็นทางการ สืบเนื่องมาจากตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลภายในองค์การที่เป็นทางการ ผู้บริหารระดับสูงมีสถานภาพสูงกว่าผู้บริหารระดับกลางและในทำนองเดียวกัน ผู้บริหารระดับกลางมีสถานภาพสูงกว่าผู้บริหารระดับต้น เพราะว่าบุคคลที่อยู่ระดับสูงขององค์การที่เป็นทางการมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ และอำนาจมากกว่าบุคคลระดับต่ำ

กลุ่มที่เป็นทางการพัฒนาระบบของสถานภาพขึ้นมาเหมือนกัน ที่ไม่จำเป็นต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ภายในองค์การ สถานภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งอาจจะเกิดมาจากเหตุผลหลายอย่างด้วยกัน และอาจไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบสถานภาพที่เป็นทางการ ความมีอาวุโส ทักษะ อายุ ความสำเร็จ หรือคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เป็นตัวกำหนดที่สำคัญของระบบสถานภาพในกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ

4. สายใยของการติดต่อสื่อสาร (Communication Network) องค์การที่เป็นทางการ กำหนดหรือออกแบบสายใยของการสื่อสาร และเรามองเห็นได้จากความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาภายในแผนผังขององค์การ สายใยของการติดต่อสื่อสารที่เป็นทางการเป็นไปตามสายใยการบังคับบัญชา ในกรณีของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ แบบของการติดต่อสื่อสารไม่กำหนดไว้ตายตัวในขณะที่การติดต่อสื่อสารในองค์การที่เป็นทางการ ต้องผ่านจากระดับสูงลงมายังระดับต่ำ ในการวิจัยที่กระทำกับกลุ่มที่ไม่เป็นทางการได้ชี้ให้เห็นว่า สมาชิกของกลุ่มที่มีสถานภาพต่ำเป็นผู้ทำการติดต่อสื่อสารไปยังสมาชิกของกลุ่มที่มีสถานภาพสูงกว่า

การศึกษาของ Alex Bavelas (1950 : 27-30) และ Harold J. Leavitt (1953 : 38-50) แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนเกี่ยวกับสายใยที่แตกต่างกันที่เกิดภายในกลุ่ม นักวิจัยเหล่านี้ได้ให้ความ

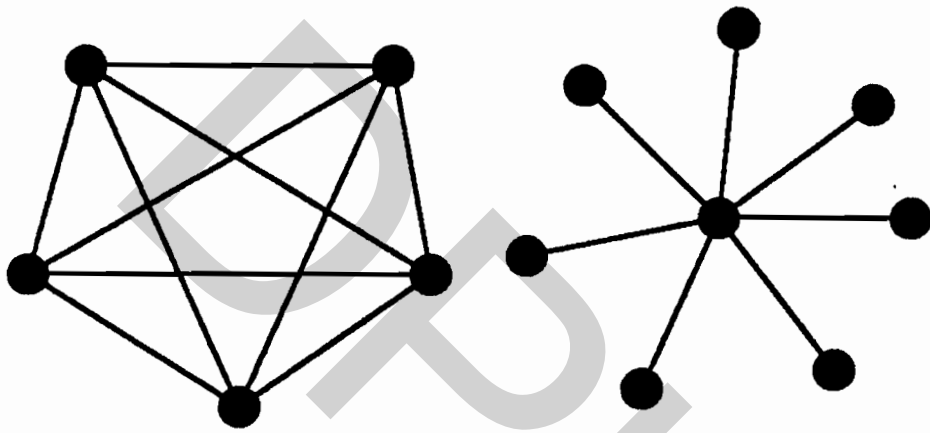
สนใจกับความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของงานและสายใยของคิคต่อสื่อสารแบบต่างๆ พวกเขาค้นพบว่าสมาชิกของกลุ่มที่เป็นจุดศูนย์กลางของการส่งและการรับข่าวสารน่าจะเป็นผู้นำของกลุ่มการวิจัยทำให้เห็นถึงความสำคัญ of สายใยของการคิคต่อสื่อสาร ในการกำหนดสถานภาพและแบบของการเกี่ยวข้องระหว่างกัน

การศึกษานี้ได้พยายามค้นหาถึงกำหนดรูปแบบของสายใย เช่น Feuchaux และ Mackenzie (อ้างถึงใน สมยศ นาวิการ, 2538 : 256) ได้พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะงานของกลุ่มและสายใย 2 แบบ คือ สายใยแบบทุกช่องทาง และแบบวงล้อ

นักวิจัยได้ให้กลุ่มที่จัดขึ้นมาในรูปสายใยแบบทุกช่องทางแก้ปัญหาง่าย ๆ และเป็นปัญหาประจำวัน หลังจากนั้นให้แก้ปัญหามีความซับซ้อนมาก Beavelas (1950 : 27-30) และ Leavitt (1953 : 38-50) คือ กลุ่มที่ใช้สายใยแบบทุกช่องเปลี่ยนไปเป็นสายใยซึ่งผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามการวิจัยที่กระทำมาก่อนโดย แบบวงล้อ สำหรับปัญหาง่าย ๆ และกลุ่มเดียวกันจะเปลี่ยนไปเป็นสายใยแบบทุกช่องทางเมื่อต้องแก้ปัญหามีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ลักษณะของงานมีความสำคัญต่อการพัฒนาสายใยของการคิคต่อสื่อสารของกลุ่มเป็นอย่างมาก

ถึงแม้ว่าการวิจัยกระทำภายใต้สภาพแวดล้อมของห้องทดลองก็ตาม แต่จะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ of สายใยของการคิคต่อสื่อสารของกลุ่มได้อย่างชัดเจน สายใยของการคิคต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านสถานการณ์ เช่น งานที่ต้องปฏิบัติ เป็นต้น

ภาพที่ 2 สายใยแบบวงล้อ และแบบทุกช่องทาง

แหล่งที่มา : สมยศ นาวิการ 2538 : 256

5. ความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม (Group Cohesiveness) คุณลักษณะประการสุดท้ายของกลุ่ม คือ แนวความคิดของความยึดเหนี่ยว แนวความคิดดังกล่าวนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับ "ความสามัคคี" ของกลุ่มในทัศนะทางด้านพฤติกรรมความยึดเหนี่ยวของกลุ่มคือ ความดึงดูดหรือความประทับใจที่สมาชิกมีต่อกลุ่ม เป็นแรงผลักดันที่ทำให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งอยู่ภายในกลุ่ม

ในการพิจารณาถึงความยึดเหนี่ยวเรามองเห็นได้ว่าคุณลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ได้อิทธิพลมาจากความยึดเหนี่ยวของกลุ่มอยู่บ้าง เช่น ความดึงดูดที่มีมากขึ้นภายในกลุ่มสมาชิกจะยึดถือบรรทัดฐานของกลุ่มมากยิ่งขึ้น

การวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับความสนใจกับคุณสมบัติของกลุ่มทางด้านความยึดเหนี่ยวมากกว่า การวิจัยช่วยให้เราแยกปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความยึดเหนี่ยวของกลุ่มบางอย่างออกมาได้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม ได้แก่

ขนาดของกลุ่ม เงื่อนไขอย่างหนึ่งที่ยึดเหนี่ยวกลุ่มได้คือ สมาชิกต้องเกี่ยวข้องและติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นแต่ละคน กลุ่มขนาดใหญ่ การติดต่อสื่อสารและการเกี่ยวข้องมีโอกาสเกิดขึ้นน้อยมาก นักพฤติกรรมศาสตร์ได้พบถึงความสัมพันธ์ในทางกลับกันระหว่างขนาดของกลุ่มและความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม เมื่อกลุ่มมีขนาดใหญ่ขึ้นความยึดเหนี่ยวของกลุ่มจะลดน้อยลง

Stanley E. Seashore (1954 : 136) กล่าวถึง การขึ้นอยู่กับกลุ่ม บุคคลจัดตั้งองค์การขึ้นมาเนื่องจากพวกเขาพบว่า กลุ่มตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและความต้องการทางสังคมและจิตใจของพวกเขาได้ บรรทัดฐานและความเป็นสมาชิกของกลุ่มเป็นสิ่งที่ผูกมัดบุคคลให้ขึ้นอยู่กับกลุ่มยิ่งบุคคลจะตั้งขึ้นอยู่กับกลุ่มมากแล้วความยึดเหนี่ยวจะมีมากขึ้น

ความสำเร็จของเป้าหมาย เป้าหมายของกลุ่มบางอย่าง (เช่น คุณภาพของงานต้องดีกว่ากลุ่มอื่น) มีผลกระทบต่อสมาชิก และเป็นที่ยอมรับค่านิยมของการเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม และในที่สุดมีผลกระทบต่อความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม ความสำเร็จและความยึดเหนี่ยวเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของเป้าหมายเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความยึดเหนี่ยว และกลุ่มที่มีความยึดเหนี่ยวที่มีแนวโน้มที่เป็นจะรักษาเป้าหมายที่กำหนดไว้ และอาจจะเป็นที่เป้าหมายที่ขัดแย้งกับองค์การที่เป็นทางการก็ได้

สถานภาพของกลุ่ม กลุ่มที่ถูกจัดลำดับในลักษณะของงานการเรียงลำดับตามสถานภาพที่ไม่เป็นทางการหลายแห่ง โดยขึ้นอยู่กับลักษณะและเป้าหมายขององค์กร เช่น

1. กลุ่มหนึ่งอาจได้รับจากการจัดลำดับสูงกว่ากลุ่มอื่นทั้ง ๆ ที่ปฏิบัติงานอย่างเดียวกัน (เช่น กลุ่มคนงานผลิตสองกลุ่มที่ปฏิบัติงานเหมือนกัน)
2. งานที่กระทำโดยกลุ่มมีอันตรายหรือผลตอบแทนทางการเงิน หรือมีความท้าทายมากกว่างานอื่น
3. ในอดีตสมาชิกของกลุ่มที่ได้รับการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งบ่อยครั้ง กว่าสมาชิกของกลุ่มอื่นเราอาจจะเคยได้ยินว่า "แนวทางไปสู่ระดับสูงสุดของบริษัทต้องผ่านจากแผนการผลิต"
4. กลุ่มที่ถูกควบคุมอย่างใกล้ชิดน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ

มาตรการที่มีผลกระทบต่อการเรียงลำดับของสถานภาพกลุ่มภายในองค์กรที่มีอยู่หลายประเด็นสำคัญในที่นี้ คือ กลุ่มที่มีระดับสูงกว่าในการเรียงลำดับสถานภาพระหว่างกลุ่ม มีความยึดเหนี่ยวมากกว่า

แรงกดดันและความต้องการของฝ่ายบริหาร ผลกระทบต่อความยึดเหนี่ยวของกลุ่มอาจมาจากฝ่ายบริหาร ภายในสถานการณ์ที่ผู้บังคับบัญชาสร้างความกดดันมาก ๆ ความยึดเหนี่ยวภายในกลุ่มจะมีมากขึ้น สมาชิกของกลุ่มจะมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อต่อต้านการคุกคามจากฝ่ายบริหาร

แนวความคิดของความยึดเหนี่ยวเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการทำความเข้าใจภายในกลุ่มองค์กร ความมากน้อยของความยึดเหนี่ยวภายในกลุ่มที่มีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบและขึ้นอยู่กับว่าเป้าหมายของกลุ่มเข้ากันได้กับเป้าหมายขององค์กรอย่างไร

เหตุผลของการเกิดกลุ่ม

สมยศ นาวิการ (2537 : 253) ให้เหตุผลของการรวมตัวหรือการเกิดกลุ่มภายในองค์กรมีอยู่หลายอย่าง คือ

1. เหตุผลทางสถานที่ เมื่อบุคคลปฏิบัติงานภายในสถานที่ที่ใกล้ชิดกันแล้ว โอกาสของความเกี่ยวพัน และการติดต่อสื่อสารระหว่างกันจะเกิดขึ้น แต่ทำเลที่ตั้งเพียงอย่างเดียวไม่ได้ หมายความว่าทำให้เกิดกลุ่มขึ้นมาได้ ความเกี่ยวพันและการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเกิดกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ บุคคลที่มีอาชีพเดียวกันมี

แนวโน้มที่จะอยู่ในภายในสถานที่ทำงานใกล้เคียงกัน ดังนั้นการรวมกลุ่มตามอาชีพจะเป็นพื้นฐานตามธรรมชาติอย่างหนึ่ง เช่น กลุ่มนักบัญชี กลุ่มนักกฎหมาย กลุ่มวิศวกร เป็นต้น

2. เหตุผลทางเศรษฐกิจ ในหลายกรณีที่กลุ่มเกิดมาจากเหตุผลที่กล่าวว่าเมื่อบุคคลใดก็ตามเชื่อว่าพวกเขาจะได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากงานของเขาด้วยการรวมตัวเป็นกลุ่มแล้วพวกเขาจะร่วมมือกัน

3. เหตุผลทางจิตวิทยา-สังคม ความปรารถนาตอบสนองความต้องการต่างๆ อาจจะทำให้เป็นแรงจูงใจที่สำคัญของการเกิดกลุ่ม ความต้องการความมั่นคง สังคมสถานภาพและความสมหวังของชีวิตของพนักงานบางคน จะตอบสนองได้ด้วยการเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้น

3.1 ความต้องการความมั่นคง ถ้าหากว่าปราศจากกลุ่มแล้วพนักงานต้องเผชิญหน้ากับฝ่ายบริหารโดยลำพัง ความโดดเดี่ยวนำไปสู่ความไม่มั่นคงกับพนักงานการเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง พนักงานอาจจะได้แย้งกับฝ่ายบริหารได้พร้อมกับการสนับสนุนจากสมาชิกคนอื่น ๆ ของกลุ่มสนับสนุนความเห็นของเขาความเกี่ยวพันและการติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกของกลุ่มเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความต้องการของฝ่ายบริหาร พนักงานใหม่ที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มเป็นอย่างมาก กลุ่มจะให้ความช่วยเหลือทางด้านการแก้ไขผลปฏิบัติงานของพวกเขาให้ถูกต้อง และหลักการความมั่นคงให้กับพวกเขา

3.2 ความต้องการทางด้านสังคม บุคคลมีลักษณะชอบอยู่เป็นกลุ่ม ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชี้ให้เห็นถึงความต้องการทางด้านสังคมของบุคคล ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ไม่ได้เกิดขึ้นภายในสถานที่ทำงานเท่านั้น แต่จะถึงไปถึงสถานที่ภายนอกด้วย เช่น กลุ่มสังคม และกลุ่มนักร้องเป็นต้น

3.3 ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง ภายในสภาพแวดล้อมของการทำงานพนักงานอาจจะมีทักษะต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในฐานะที่เป็นกลุ่มที่มีสถานภาพสูงด้วยเหตุผลหลายอย่าง (เช่น ความสามารถในทางเทคนิคกิจกรรมภายนอกเป็นต้น) ดังนั้นการเป็นสมาชิกกลุ่มดังกล่าวนี้ทำให้เกิดเกียรติยศชื่อเสียงบางอย่างกับบุคคลและได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น จากการเป็นสมาชิกของกลุ่มดังกล่าวนี้ตอบสนองความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงได้

3.4 ความต้องการความหวังของชีวิต ความต้องการของบุคคลที่ต้องการใช้ประโยชน์ จากความสามารถของเขาอย่างเต็มที่ เพื่อความก้าวหน้าและการพัฒนาเป็นความต้องการความสม-หวังของชีวิต แต่อย่างไรก็ตามพนักงานบางคนเชื่อว่าข้อกำหนดต่าง ๆ ขององค์การที่เป็นทางการที่ มีต่อพวกเขา อาจจะเป็นสิ่งที่ขัดขวางความพยายามของพวกเขาในการตอบสนองความต้องการทาง ด้านนี้ได้

การพัฒนากลุ่มในองค์การ (Stages of Group Development)

ปนัดดา อินทร์พรหม (2530 : 237) กล่าวถึง การพัฒนาการกลุ่มในองค์การประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

1. การยอมรับร่วมกัน (Mutual Acceptance)

ขั้นตอนแรกสุดในการก่อตั้งกลุ่มสมาชิกในกลุ่มควรได้มีโอกาสที่ติดต่อกันสื่อสารระหว่าง บรรดาสมาชิกด้วยกัน โดยปกติแล้ว บุคคลทั้งหลายทั่วไปจะไม่กล้าแสดงออกทางความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติและความเชื่อถือ จนกว่าจะเกิดการยอมรับและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ปฏิกริยาได้ ตอบภายในกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจึงจะเริ่มมีขึ้น

2. การติดต่อกันสื่อสารและการตัดสินใจ (Communication and Decision Making)

หลังจากที่กลุ่มได้มาถึงจุดที่มีการยอมรับร่วมกันแล้วสมาชิกของกลุ่มจะเริ่มมีการติดต่อกัน สื่อสารกันอย่างเปิดเผยซึ่งกันและกัน การติดต่อกันสื่อสารนี้จะสร้างความเชื่อมั่น และปฏิบัติได้ตอบ ภายในกลุ่มให้มีเพิ่มมากขึ้น การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะเริ่มมุ่งเน้นโดยเฉพาะที่ การ แก้ปัญหาเกี่ยวกับงาน และการค้นหาทางเลือกสำหรับกลยุทธ์ ในการประสบความสำเร็จในงานนั้น

3. การจูงใจและความสามารถในการทำงานร่วมกัน (Motivation and Productivity)

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นที่กลุ่มใช้ความพยายามร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม ในการที่จะทำงาน ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม กลุ่มจะทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพใน ลักษณะเป็นหน่วยงานที่ประสานความร่วมมือกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. การควบคุมและการจัดองค์การ (Control and Organization)

ในขั้นตอนนี้จะมีการประเมินความพึงพอใจ และยอมรับในกลุ่มและสมาชิกจะกำหนด บรรทัดฐานของกลุ่มเป้าหมายของกลุ่มจะมีความสำคัญกว่าเป้าหมายของบุคคลรูปแบบอื่น ๆ ของ

การควบคุมอาจจะอยู่ในรูปการแยกตัวออกมาจากกลุ่มอื่น ๆ ในองค์การหรือการถูกรบกวนโดยกลุ่มอื่น ๆ

กระบวนการกลุ่มหรือการเคลื่อนไหวของกลุ่ม (Group Dynamic)

อรรถ วัชรธรรม (2526 : 175-177) ได้ศึกษาเรื่องของความหมายลักษณะของกลุ่มสาเหตุที่ทำให้เกิดกลุ่มและได้จำแนกประเภทของกลุ่ม เป็นการศึกษาถึงกลุ่มในลักษณะภาพนิ่งต่อไปจะศึกษากลุ่มในลักษณะที่กระทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการศึกษาความไหวตัวของกลุ่ม หรือการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ในแง่ของการเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้ ย่อมแตกต่างกันไปมากมาย กลุ่มที่สนใจทางการเมืองก็จะเคลื่อนไหวทางการเมือง กลุ่มนักเล่นพระก็จะเคลื่อนไหวไปในทางศูพระแต่ปัจจัยที่กำหนดลักษณะของการเคลื่อนไหวย่อมจะเป็นปัจจัยร่วมกัน ในการศึกษาการเคลื่อนไหวของกลุ่มจึงศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่

1. โครงสร้างของกลุ่ม (Group structure) คือ การศึกษาภาพรวมของกลุ่มที่เราแน่ใจว่าเป็นกลุ่มชนิดใด แบบใด เป็นกลุ่มวิชาชีพที่มีความสนใจร่วมกันหรือกลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น จากกลุ่มที่ไม่เป็นทางการจะไม่มีกำหนดโครงสร้างไว้แน่นอนคนตายตัวแต่อย่างน้อยเราก็อาจมองเห็นโครงสร้างที่เป็นที่ยอมรับกันในหมู่สมาชิกก็ได้ เช่น อาจยอมรับคน ๆ หนึ่งเป็นผู้นำ อีกคนหนึ่งเป็นผู้ชำนาญด้านกฎหมายของกลุ่ม อีกคนหนึ่งเป็นนักวิชาการของกลุ่ม เป็นต้น

2. การติดต่อสื่อสารของกลุ่ม (Group Communication) คือ การศึกษาถึงแผนการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ จะมีแบบแผนการติดต่อสื่อสารที่เป็นของกลุ่มเอง ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องสอดคล้องกับการติดต่อสื่อสาร ตามรูปแบบขององค์การเสมอไปแต่ยังศึกษาถึงการติดต่อสื่อสารเข้า - ออกของกลุ่มว่ามีช่องทางแบบใดการใช้ช่องทางที่ถูกต้องช่วยลดเวลาในการที่จะต้องไปติดต่อกับทุกคนลงได้ เพียงใช้ช่องทางที่ถูกต้อง ทุกคนที่เป็นสมาชิกกลุ่มก็จะได้รับข่าวสารครบถ้วน

3. ภาวะของผู้นำกลุ่ม (Leadership) การศึกษาถึงสภาพของการนำกลุ่มลักษณะการนำกลุ่มว่าในกลุ่มที่มีผู้นำที่ไม่แน่นอนหรือไม่ ลักษณะการนำไปในลักษณะใด เป็นแบบเผด็จการหรือประชาธิปไตย หรือสมาชิกยอมรับเอาความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่นเป็นหลักยึดถือหรือไม่ สมาชิกยอมรับเพียงใด

4. อำนาจต่าง ๆ ภายในกลุ่ม (Power, authority & influence) เป็นการศึกษาเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำในกลุ่มว่าด้วย อำนาจในกลุ่มนั้นเป็นอำนาจแห่งอำนาจเด็ดขาด (Power) อำนาจหน้าที่ (Authorities) เช่น เป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ กระทำกิจกรรมนั้น ในนามกลุ่มได้ หรือเป็นอิทธิพล (Influence) โดยอาจเป็นเพราะผู้นั้นมีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ เป็นที่ยอมรับของสมาชิก นอกจากนี้ยังมีส่วนคล้ายคลึงอำนาจที่อาจเกี่ยวข้องกับด้วย ได้แก่ อำนาจที่เกิดจากเสน่ห์ (Attractiveness) ความเกรงใจ ลักษณะนี้มีอยู่มากในสังคมไทย อำนาจในการให้รางวัลในองค์การก็อาจเข้ามามีอิทธิพลอยู่ ในการแสดงอำนาจในกลุ่มก็ได้

5. กระบวนการภายในกลุ่มได้แก่ การศึกษาถึงเรื่องเกี่ยวกับปทัสถาน (Norms) ค่านิยม (Values) ความเชื่อของกลุ่ม และการศึกษาไปถึงการให้สมาชิกยอมรับการบีบบังคับภายในกลุ่ม กระบวนการลงโทษ เช่น Social sanction เป็นต้น

6. ความเหนียวแน่นของกลุ่ม (Group cohesiveness) ศึกษาถึงสภาพการณ์ของสมาชิกภายในกลุ่ม กลุ่มที่มีชื่อเสียงมีการตอบสนองสมาชิกได้ดี จะมีสภาพการยึดเหนี่ยวสมาชิกได้ดีกว่า กลุ่มที่เป็นฐานของผลประโยชน์และสนองความต้องการได้น้อยกว่า และสมาชิกมีความภักดีต่อกลุ่มมากกว่า (Group loyalty) จากการศึกษานี้อาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาดังภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสารและอำนาจภายในกลุ่มได้

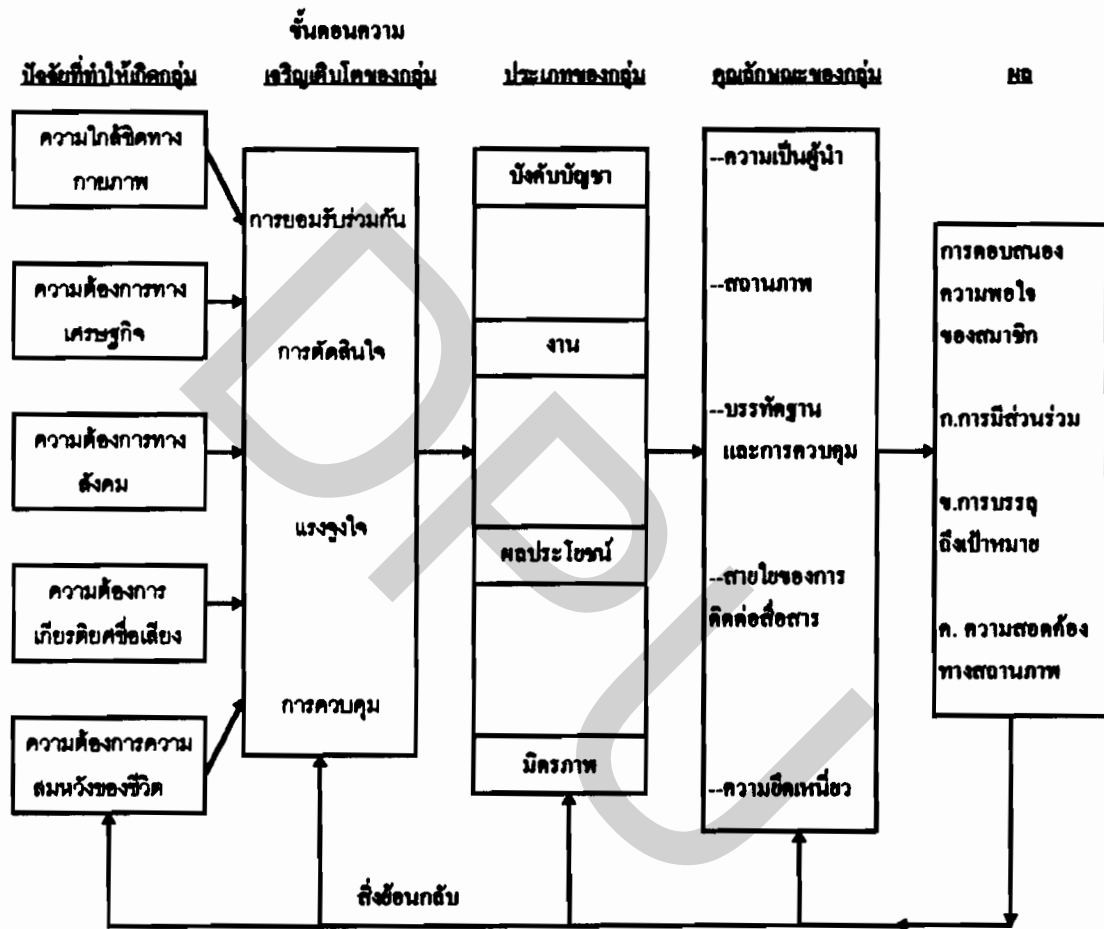
ความเหนียวแน่นของกลุ่ม หมายถึง ความแข็งแกร่ง และเหนียวแน่นในความสัมพันธ์ที่สมาชิกกลุ่มมีต่อกัน ครอบคลุมนั้นสมาชิกกลุ่มมีความรู้สึกรู้ว่ากลุ่มยังเป็นสิ่งที่น่าดึงดูดใจให้เข้าเป็นสมาชิก ครอบคลุมนั้นกลุ่มยังคงมีความเหนียวแน่น สมาชิกกลุ่มจะมาร่วมกิจกรรมเป็นประจำ แต่เมื่อกลุ่มไม่สามารถดึงดูดใจสมาชิกอีกต่อไป สมาชิกกลุ่มจะไม่คำนึงถึงมิตรภาพที่มีต่อกันในกลุ่ม รวมทั้งความนับถือกันก็จะค่อยจืดจางไป กลุ่มก็จะหมดอำนาจ หรืออิทธิพลในการควบคุมสมาชิกอีกต่อไป นักจิตวิทยาได้ทำการวิจัยพบว่า กลุ่มที่มีความเหนียวแน่นในกลุ่มมาก ๆ จะมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ค่อยมีความเหนียวแน่น ทั้งนี้ภายในใจที่ว่า กลุ่มรับรู้ว่าจะทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนที่ดีจากฝ่ายบริหาร ถ้าพวกเขามีความไม่แน่ใจในความมั่นคง และความปลอดภัยของกลุ่ม หรือของตนเอง พวกเขาจะปฏิบัติงานได้ผลต่ำกว่ากลุ่มที่ไม่ค่อยมีความเหนียวแน่น ด้วยซ้ำไป แสดงว่าความเหนียวแน่นของกลุ่มมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของกลุ่มเฉพาะบางเงื่อนไขเท่านั้นมิได้ทำให้เกิดการปฏิบัติงานดีเสมอไปดังที่เชื่อกันว่าถ้ากลุ่มมีความเหนียวแน่นแล้วจะปฏิบัติงานได้ดี

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (ม.ป.ป. : 233-236) กล่าวว่า ปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพล กระตุ้นต่อความเหนียวแน่นของกลุ่ม

1. ขนาดของกลุ่ม กลุ่มขนาดเล็กจะมีความเหนียวแน่นกว่ากลุ่มขนาดใหญ่
2. สมาชิกกลุ่มมีลักษณะคล้ายกัน (Member Homogeneity)
3. ความถาวรของการเป็นสมาชิก (Member Stability)
4. การที่แต่ละคนมีเป้าหมายซึ่งขึ้นอยู่กับคนอื่น ๆ ด้วย
5. ความยากในการเข้าเป็นสมาชิก
6. การถูกคุกคามหรือถูกข่มขู่จากบุคคลภายนอก

7. มาตรฐานของกลุ่ม เป้าหมายของกลุ่ม และผลสำเร็จของกลุ่ม เกี่ยวเนื่องอยู่กับความเหนียวแน่นของกลุ่ม กลุ่มที่มีมาตรฐานกลุ่มดีย่อมมีสมาชิกจาก การคัดเลือกที่ดีมีคุณภาพเป้าหมายของกลุ่มจะเป็นเครื่องชักจูงให้คนเข้ามาเป็นสมาชิก และยึดเหนี่ยวสมาชิกไว้ผลสำเร็จของกลุ่มที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มของสมาชิกได้ดีก็จะเป็นเครื่องเสริมแรงให้คนมีกลุ่มมากขึ้น และยึดเหนี่ยวสมาชิกได้ดี ตลอดจนชักจูงให้คนเข้ามาเป็นสมาชิกได้มากขึ้น

ภาพที่ ๑
 แบบจำลองของพฤติกรรมของกลุ่ม

ที่มา : สมยศ นาวิกาน 2537 : 184

ประเภทของกลุ่ม

สมยศ นาวิการ (2537 : 176) กล่าวว่า องค์การที่เป็นทางการต้องมีข้อกำหนดทางเทคนิคที่เกิดขึ้นจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ ความสำเร็จของเป้าหมายขึ้นอยู่กับการทำงานบางอย่างและการมอบหมายงานเหล่านี้ให้กับพนักงานทุกคนจะเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ขึ้นอยู่กับตำแหน่งหน้าที่ของเขาภายในองค์การ กลุ่มเหล่านี้เรียกว่ากลุ่มที่เป็นทางการ ในทางตรงกันข้าม ทุกครั้งที่บุคคลเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่นบนพื้นฐานของความไม่เป็นทางการ กิจกรรมของพวกเขาอาจจะแตกต่างไปจากกิจกรรมขององค์การที่เป็นทางการ กลุ่มเหล่านี้เรียกว่ากลุ่มไม่เป็นทางการ ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างกลุ่มทั้งสองอยู่ที่ว่ากลุ่มที่เป็นทางการจะมีการระบุถึงพฤติกรรมของสมาชิกและทิศทางของการมุ่งไปสู่เป้าหมายขององค์การ แต่กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ จะไม่มีการกำหนดดังกล่าวนี้ ความแตกต่างดังกล่าวนี้จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจถึงประเภทของกลุ่มต่าง ๆ ภายในองค์การ

กลุ่มที่เป็นทางการ (Formal Groups)

ความต้องการ และกระบวนการขององค์การจะนำไปสู่การเกิดกลุ่มประเภทต่าง ๆ ในองค์การ กลุ่มที่เป็นทางการมีอยู่ 2 ประเภท คือ

1. กลุ่มบังคับบัญชาหรือกลุ่มคำสั่ง (Command Group)

Stephen P. Robbins (1989 : 226-227) กลุ่มประเภทนี้กำหนดไว้ในแผนผังขององค์การ กลุ่มบังคับบัญชาเป็นกลุ่มที่ประกอบขึ้นด้วยผู้บังคับบัญชาและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่อยู่ในสายงานหรือหน่วยงานเดียวกัน องค์การที่เป็นทางการประกอบขึ้นด้วยกลุ่มบังคับบัญชาต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องระหว่างกัน ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของกลุ่มหนึ่งจะเป็นผู้บังคับบัญชาของเขาเองอีกกลุ่มหนึ่ง

กลุ่มคำสั่งจะถูกกำหนดไว้ในแผนภูมิขององค์การประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชา และผู้-
ได้บังคับบัญชา สายงานที่แสดงถึงอำนาจหน้าที่ว่าใครเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งงานและการควบคุมงาน ใครจะต้องรายงานผลการปฏิบัติงานโดยตรงต่อใคร

2. กลุ่มงาน (Task Group)

กลุ่มประเภทนี้ประกอบขึ้นด้วยสมาชิกที่ทำงานร่วมกันในโครงการหนึ่ง ที่ต้องกระทำให้เสร็จ เช่น ในกรณีของโรงพยาบาลที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ในห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาล โรงพยาบาลเหล่านี้ร่วมมือกันเป็นกลุ่มงานขึ้นมาเพื่อปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายในการรักษาคคนไข้ กิจกรรมดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดสถานการณ์ที่ต้องมีการติดต่อและการประสานงานระหว่างกัน

กลุ่มงานเป็นกลุ่มที่องค์การกำหนดขึ้นอย่างเป็นทางการเช่นกันจะแสดงถึงงานต่าง ๆ ที่ต้องทำร่วมกันเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของการปฏิบัติงาน นั้นมิได้อยู่แต่ในกลุ่มหรือสายงานที่กำหนดไว้เท่านั้น อาจจะต้องมีความจำเป็นที่ต้องติดต่อข้ามหน่วยงานก็ได้ เช่น การวางแผนของฝ่ายการผลิตย่อมต้องมีการติดต่อข้อมูลจาก ฝ่ายการตลาด ฝ่ายการเงิน และฝ่ายพนักงาน หรือถ้านักศึกษาถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาชญากรรม ก็จะต้องมีการติดต่อประสานงานกันระหว่าง ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนิสิต ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายอาจารย์ที่ปรึกษา ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ฯลฯ เป็นต้น หน่วยงานหรือฝ่ายต่าง ๆ นั้นเรียกว่าเป็น "กลุ่มงาน" หรืออาจกล่าวได้ว่า "กลุ่มคำสั่ง" (Command Group) ก็เป็นกลุ่มงานด้วยเหมือนกัน แต่กลุ่มงานมีขอบเขตกว้างขวางกว่าคือ ข้ามหน่วยงานทางองค์การด้วย

กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Groups)

กลุ่มที่ไม่เป็นทางการเป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติภายใต้สภาพแวดล้อมของการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมของสมาชิก กลุ่มที่ไม่เป็นทางการมีอยู่ 2 ประเภทคือ

1. กลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มที่มีความร่วมกัน (Interest Group)

บุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มบังคับบัญชาและกลุ่มงานเดียวกันอาจจะมีความต้องการบรรลุถึงเป้าหมายบางอย่าง เช่นการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์บางอย่างร่วมกัน เป้าหมายของกลุ่มไม่จำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องกับองค์การ เช่น พนักงานที่รวมกลุ่มเพื่อแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการเผชิญหน้ากับฝ่ายบริหารเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง กลุ่มของคนงานสูงอายุที่มีความต้องการบำนาญ กลุ่มชนกลุ่มน้อยที่ต้องการสิทธิบางอย่างของพวกเขา กลุ่มนักธุรกิจที่มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างอิทธิพลต่อการออกกฎหมายธุรกิจใหม่เป็นตัวอย่างของกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มประเภทนี้จะอยู่ไม่นาน เมื่อเปรียบเทียบกับอื่น ๆ

บุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกในกลุ่มทั้งสองชนิดที่กล่าวมาแล้ว กลุ่มคำสั่ง และกลุ่มงาน ก็อาจจะรวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการในบางครั้งบางคราว โดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน เช่น จัดรายการทัศนจรในวันหยุดพักผ่อน หรือรวมกลุ่มกันเพื่อขอค่าจ้างและสวัสดิการเพิ่มขึ้น หรือเมื่อมีเพื่อนร่วมงานถูกไล่ออก หรือถูกลงโทษอย่างไม่เป็นธรรม คนงานก็รวมกลุ่มกันช่วยเหลือเพื่อนที่เขาเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือผู้ที่สนใจเรื่องธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมก็รวมตัวกันเป็นกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ ฯลฯ

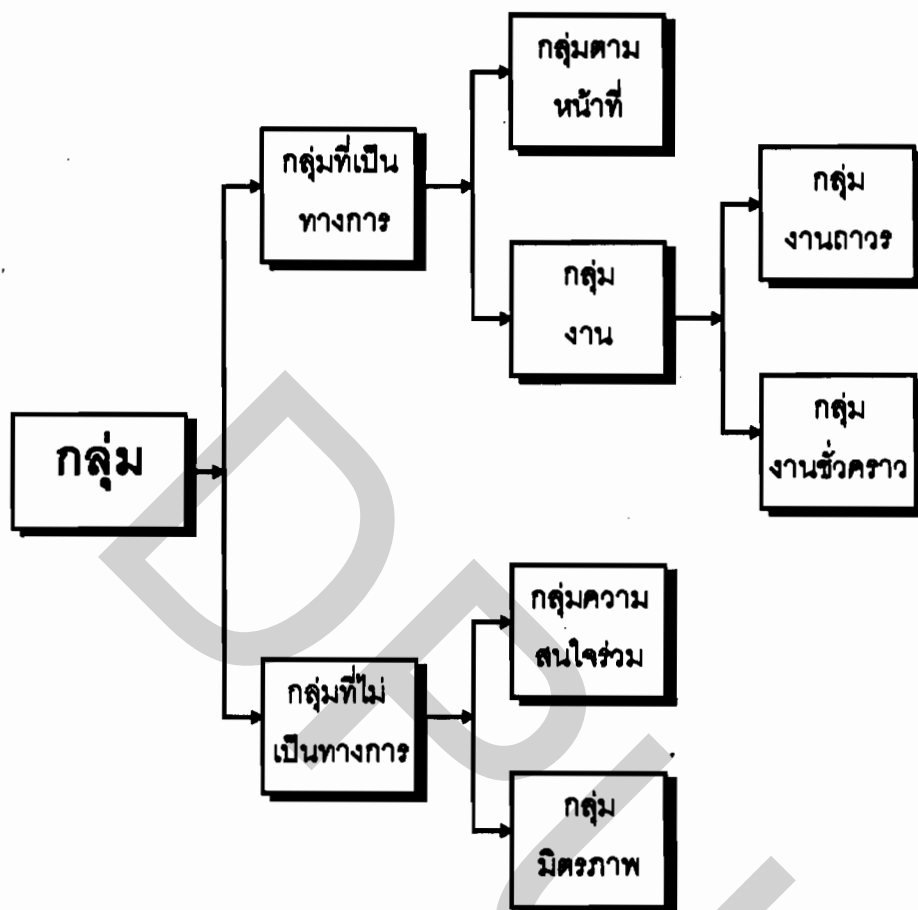
2. กลุ่มมิตรภาพ (Friendship Group)

องค์กรมีกลุ่มสมาชิกที่มีบางสิ่งบางอย่างร่วมกันอยู่เป็นจำนวนมากเช่น อายุ ความเชื่อทางการเมือง หรือภูมิหลังอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน กลุ่มมิตรภาพเกิดขึ้นมาเพราะว่าสมาชิกต้องการอยู่ร่วมกัน พวกเขาอาจพบภายในสถานที่ทำงานหรือสถานที่อื่น กลุ่มดังกล่าวนี้จึงไม่มีแรงจูงใจทางกิจกรรม นอกจากความสนุกสนานที่ได้อยู่ร่วมกันเท่านั้น

กลุ่มมิตรภาพจะเกิดขึ้นได้โดยมีสมาชิกแต่ละคนมีลักษณะส่วนตัว (Characteristics) อย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน ซึ่งไม่เกี่ยวกับกลุ่มทำงาน คือไม่ได้ทำงานอย่างเดียวกัน ยุวสมาคม สมาคมผู้สูงอายุ หรือผู้ป่วยโรคเดียวกัน เช่น สมาคมผู้ป่วยโรคเบาหวาน หรือมีแนวความคิดทางการเมืองที่คล้ายคลึงกันก็เข้าร่วมกลุ่ม หรือพรรคการเมืองเดียวกัน หรือเคยเรียนมหาวิทยาลัยเดียวกัน ก็เข้าร่วมกลุ่มสมาคมนักเรียนเก่า หรือสโมสรของผู้นิยมนักกีฬาประเภทต่าง ๆ

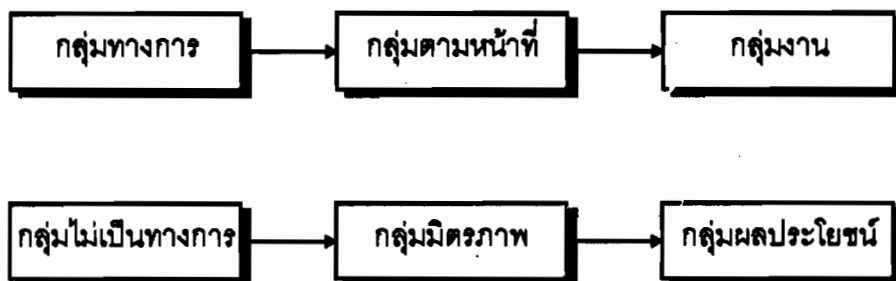
กลุ่มที่ไม่เป็นทางการในองค์กรมีความสำคัญมากคือ สนองความต้องการด้านสังคมให้แก่สมาชิก และเมื่อสมาชิกเหล่านี้คุ้นเคยสนิทสนมกัน ก็อาจอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติงานที่ต้องเกี่ยวข้องกันได้ เล่นกีฬา รับประทานอาหารกลางวัน หยุดพักผ่อนน้ำชากาแฟระหว่างปฏิบัติงาน ทัศนจรร่วมกัน ฯลฯ ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์ร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน แม้กับบุคคลในองค์กรเดียวกันแต่ต่างหน่วยงานกัน และเมื่อถึงเวลาที่เขาเหล่านั้นต้องติดต่อกันอย่างเป็นทางการอันเนื่องจากการปฏิบัติงาน ย่อมทำให้เกิดความเป็นกันเอง มีความคล่องตัว และลดข้อขัดแย้งลงได้มาก ดังนั้นจึงควรต้องคำนึงถึงความสำคัญของกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการนี้ด้วย

ภาพที่ 4 ประเภทของกลุ่ม

แหล่งที่มา : สมยศ นาวิการ 2539 : 7

ภาพที่ 5 ประเภทของกลุ่มภายในองค์การ

แหล่งที่มา : สมยศ นาวิการ 2539 : 7

ข้อดีของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ

กลุ่มที่ไม่เป็นทางการมีข้อดีที่สำคัญ 3 อย่าง คือ

1. กลุ่มที่ไม่เป็นทางการจัดหาสภาพและการตอบสนองความต้องการทางด้านสังคมให้กับสมาชิกของกลุ่ม ในบริษัทขนาดใหญ่พนักงานเป็นจำนวนมากอาจจะรู้สึกว่า พวกเขาเป็นแค่เพียงพนักงานที่ลึกลับค่อนายจ้างของเขาเท่านั้น ภายในกลุ่มที่ไม่เป็นทางการเขาได้รับ การต้อนรับอย่างเพื่อนทานอาหารเล่นกีฬากับพวกเขา

2. กลุ่มที่ไม่เป็นทางการช่วยสมาชิกของกลุ่มทางด้านการติดต่อสื่อสาร เพื่อรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่อาจจะมีผลกระทบต่ออาชีพของพวกเขา สมาชิกของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการจะสร้างช่องทางของการติดต่อสื่อสารของพวกเขาเองขึ้นมาบ้าง ๆ ช่องทางที่เป็นทางการที่กำหนดขึ้นมาโดยฝ่ายบริหาร โดยข้อเท็จจริงแล้วผู้บริหารมักจะเปลี่ยนไปใช้ระบบที่ไม่เป็นทางการในการส่งข่าวสาร “อย่างไม่เป็นทางการ” อยู่บ่อยครั้งเช่น การระงับข่าวลือเกี่ยวกับการเข้ามาอีกโดยอีกบริษัทหนึ่ง

3. กลุ่มที่ไม่เป็นทางการมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของการทำงานด้วยการชักจูงหรือข่มขู่สมาชิกของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ทำให้เพื่อร่วมงานปฏิบัติตามบรรทัดฐานของพฤติกรรมและมาตรฐานการทำงานกลุ่ม ได้น้ำที่ดังกล่าวนี้อาจจะทำให้เกิดความเสียหายกับองค์การเช่นพนักงานที่กระตือรือร้นจนเกินไปจะถูกขอให้ลดความกระตือรือร้นลงจากเพื่อนร่วมงานของเขา แต่หน้าที่ดังกล่าวนี้อาจทำให้ประโยชน์กับองค์การด้วย พนักงานที่เกียจคร้าน หรือขาดความระมัดระวังจะถูกบอกให้ "ทำดีขึ้น" จากเพื่อนร่วมงานของเขา

ข้อเสียของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ

กลุ่มที่ไม่เป็นทางการสามารถทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับฝ่ายบริหารได้หลายอย่าง คือ

1. ความขัดแย้ง การตอบสนองความต้องการทางด้านสังคม อาจจะสนับสนุนสภาพแวดล้อมของการทำงาน แต่อาจจะขัดแย้งกับความต้องการของฝ่ายบริหารได้ด้วย เช่น บุคคลหลายคนเชื่อว่าการพักทานกาแฟจะเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิตแต่ถ้าหากว่ากลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ขยายเวลาเพิ่ม 15 หรือ 20 นาทีทุก ๆ เช้าแล้ว ผลได้ในความตอบสนองความต้องการทางด้านสังคมของสมาชิก อาจจะนำไปสู่การสูญเสียการผลิตของนายจ้างได้

2. ข่าวลือ องค์กรทุกแห่งจะต้องมีสายใยติดต่อสื่อสารที่ไม่เป็นทางการระบบของการติดต่อสื่อสารของกลุ่มที่เป็นทางการจะกระจายความจริง และข่าวลือ เมื่อพนักงานไม่ได้รับการบอกกล่าวเรื่องราวที่มีผลกระทบโดยตรงต่อพวกเขาเป็นอย่างดี พวกเขาโน้มเอียงที่จะกระจายข่าวลือที่ไม่ถูกต้องทำลายกำลังใจขององค์กรได้

3. การคล้อยตาม กลุ่มที่ไม่เป็นทางการจะสนับสนุนความคล้อยตามระหว่างสมาชิกของกลุ่มบุคคลที่จะวิरोต่อการปฏิบัติที่สร้างสรรค์แตกต่างออกไปหรือก้าวร้าว เพราะว่าพวกเขาไม่ต้องการสูญเสียการยอมรับของกลุ่มพวกเขา ผลที่จะเกิดคือองค์กรจะได้รับความเสียหายเพราะว่าสมาชิกของกลุ่มจะแสดงความคิดริเริ่ม และความคิดสร้างสรรค์น้อยในการทำงานของพวกเขา

ตอนที่ 8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มในองค์การ ซึ่งเป็นทนายความและเป็นสมาชิกของกลุ่มที่เป็นทางการ จึงได้ประมวลผลงานวิจัยเรื่องกลุ่มในองค์การ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นต่อไป

ปรียา เกิดโชคชัย (2537:147) ได้ศึกษาการดำรงอยู่ของกลุ่มอาชีพนอกจากการเกษตร : กรณีศึกษากลุ่มหัตถกรรมผักหวานบ้านห้วยเคียนเหนือ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์ (1) ปัจจัยการคงอยู่ของกลุ่มอาชีพนอกการเกษตรกลุ่มบ้านห้วยเคียนเหนือ (2) สภาพก่อนการเข้าร่วมกลุ่ม (3) สภาพการผลิตงานหัตถกรรมของผักหวานของสมาชิกและ (4) สภาพเศรษฐกิจ สังคมของสมาชิก ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มทุกรายรวมทั้งสิ้น 27 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการสถิติพรรณนา ค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน เพื่อสรุปลักษณะทั่วไปของสมาชิกที่ใช้การศึกษาและวิธีการสถิติอนุมาน ได้แก่ การทดสอบทางสถิติแบบนอนพาราเมตริกวิธี Mann-Whitney U Test เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปีเป็นสตรีทั้งสิ้น ทุกรายได้แต่งงานแล้ว ครั้งหนึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านห้วยเคียนเหนือ การศึกษาของสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และช่วยงานเกษตรของครอบครัวทุกครั้ง การครอบครองที่ดินของคนในเขตปฏิรูปที่ดินโดยเฉลี่ยรายละ 5 ไร่ แล้วใช้ประโยชน์ในที่ดินในการ ทำสวน ทำนา มีรายได้เฉลี่ยจากการผลิตงานหัตถกรรมผักหวานต่อปีเท่ากับ 5,137 บาท สูงกว่ารายได้โดยเฉลี่ยจากการทำการเกษตรซึ่งเท่ากับ 4,629 บาท ต่อปี และในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิกกลุ่มมีรายได้ส่วนใหญ่จากแหล่งต่าง ๆ ระหว่าง 20,000-30,000 บาท สมาชิกครั้งหนึ่งก่อนเป็นสมาชิกกลุ่มไม่มีอาชีพเสริมการเกษตร และมีรายได้พอเพียงใช้จ่าย กลุ่มสมาชิกมีความจำเป็นต่อการจัดตั้งกลุ่มส่วนสาเหตุที่ตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่ม เนื่องจากต้องการมีรายได้เพิ่ม และต้องการอาชีพใหม่ สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุการเป็นสมาชิกมากกว่า 10 ปี กิจกรรมที่สมาชิกเข้าร่วมกลุ่มมากที่สุดได้แก่การเข้าร่วมประชุม การปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่มการฝึกอาชีพเพื่อพัฒนาทักษะ สมาชิกส่วนใหญ่จัดหาวัตถุดิบได้แก่ผักหวานโดยไม่ต้องซื้อ และใช้เวลาทุกวันในการผลิตงานตลอดทั้งปี รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมาชิกใช้เป็นค่าใช้จ่ายประจำวันภายในครอบครัวและการเข้ารับฝึกอาชีพอย่างน้อย 2 ครั้ง จากวิทยากรของหน่วยงานทางราชการ

การ สมาชิกมีความเห็นต่อการคงอยู่ของกลุ่มว่าเกิดจาก การสนับสนุนในด้านการตลาด การสนับสนุนด้านการฝึกทักษะ สมาชิกครึ่งหนึ่งมีความเห็นว่ากลุ่มอยู่ได้ด้วยความสามารถของสมาชิก กลุ่มและความสามารถของผู้นำกลุ่ม

การทดสอบทางสถิติ พบว่า ปัจจัยที่มีผลอย่างน้อยสำคัญต่อการคงอยู่ของกลุ่ม ได้แก่ การมีแรงงานในครอบครัวช่วยเตรียม วัตถุดิบความสามารถในการจัดหาวัตถุดิบได้เอง การเข้าร่วมกิจกรรมในการเข้าฝึกอาชีพ ด้านการจัดทำระเบียบของกลุ่ม การร่วมวางแผน กิจกรรมกลุ่ม การปฏิบัติตามกฎระเบียบกลุ่ม และการเป็นอาสาสมัครตัวแทนของกลุ่มในโอกาสต่าง ๆ นอกจากนี้ การใช้เวลาผลิตงานหัตถกรรมตลอดทั้งปีของสมาชิกมีผลต่อการคงอยู่ของกลุ่มเช่นกัน

การดำเนินงานส่งเสริมอาชีพให้แก่ชาวชนบทเพื่อเสริมรายได้ การประกอบอาชีพการเกษตรในรูปกลุ่มอาชีพ เพื่อให้สมาชิกมีรายได้ ตลอดทั้งปีสามารถทำได้ หากหน่วยงานที่ได้รับผิดชอบพิจารณาในเรื่องความสะดวก ในด้านการจัดหาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่มีในท้องถิ่นนอกจากนี้ควรให้การสนับสนุนด้านความรู้การเพิ่มทักษะฝีมือโดยการจัดฝึกอาชีพ การติดตามผลการส่งเสริมและให้คำแนะนำด้านการตลาดอย่างสม่ำเสมอจะทำให้กลุ่ม และสมาชิกคงอยู่และมีรายได้เสริมที่แน่นอนเพิ่มขึ้น

วิโรจน์ ปะวะโทตะโก (2538:117) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการพัฒนาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดปราจีนบุรี

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตและการค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการพัฒนาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ศึกษาเกี่ยวกับระยะเวลาในการดำเนินงาน การมีระเบียบข้อบังคับของกลุ่มเป็นลายลักษณ์อักษร จำนวนสมาชิกก่อตั้ง จำนวนสมาชิกปัจจุบัน จำนวนเงินสะสมในงวดแรก จำนวนเงินสะสมในปัจจุบัน การเพิ่มพูนความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่ม การเพิ่มพูนให้ความรู้ให้กับคณะกรรมการบริหารกลุ่ม และการดำเนินงาน

กิจกรรมต่อเนื่อง

การเลือกพื้นที่จังหวัดในการศึกษานี้เป็นการเลือกแบบเจาะจง สำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบ Multi-Stage Sampling ประกอบด้วย Cluster Sampling สำหรับการเลือกพื้นที่อำเภอแล้วสุ่มตัวอย่างแบบ Simple Random Sampling with Replacement เพื่อเลือกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อผลิตตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่ก่อตั้งระหว่างปี พ.ศ. 2529-2531 ขณะนี้ (ปี 2533) อยู่ในระยะกำลังเจริญเติบโตส่วนใหญ่จะมีอายุโดยเฉลี่ย 3 ปี กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ร้อยละ 82.8 มีระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร และร้อยละ 17.2 ไม่มีระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีสมาชิกก่อตั้งโดยเฉลี่ยกลุ่มละ 37 คน ส่วนใหญ่มีสมาชิกก่อตั้งระหว่าง 16-30 คน (ร้อยละ 39.3) และ 31-45 คน (ร้อยละ 36.9) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีสมาชิกปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2533) โดยเฉลี่ยกลุ่มละ 56 คน กลุ่มออมทรัพย์ ๑ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 48.4) ถ้าสมาชิกปัจจุบันระหว่าง 26-50 คน และมีสมาชิกปัจจุบันระหว่าง 51-75 คน (ร้อยละ 22.9) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีจำนวนสะสมวงแรก โดยเฉลี่ยกลุ่มละ 1,487 บาท คิดเฉลี่ยคนละ 40 บาทต่อเดือน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.1) สมาชิกเคยได้รับการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการออมทรัพย์เพื่อการผลิตระหว่าง 1-6 ครั้ง และร้อยละ 36.9 สมาชิกไม่เคยได้รับการเพิ่มพูนความรู้เลย โดยเฉลี่ยสมาชิกออมทรัพย์ ๑ ได้รับความเพิ่มพูนความรู้ 1 ครั้ง โดยเฉลี่ยคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้รับการเพิ่มพูนด้านความรู้ด้านการบริหารงานกลุ่มจากทางราชการกลุ่มละ 1 ครั้ง ในจำนวนนี้มีกลุ่มที่ คณะกรรมการบริหารไม่เคยได้รับการเพิ่มพูนความรู้เลยจำนวน 38 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 31.1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.2) ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องมีเพียงร้อยละ 19.7 ที่ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง ส่วนใหญ่จะดำเนินกิจการศูนย์สาธิตการตลาด รองลงมาได้แก่ธนาคารข้าวส่วนกิจกรรมอื่นๆ ไม่มีกลุ่มใดดำเนินกิจการ

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าระยะเวลาในการดำเนินงาน จำนวนสมาชิกก่อตั้งจำนวนสมาชิกปัจจุบัน จำนวนเงินสะสมปัจจุบัน การดำเนินกิจการศูนย์สาธิตการตลาด จำนวนครั้งที่สมาชิกได้รับการเพิ่มพูนความรู้ และจำนวนครั้งที่คณะกรรมการบริหารได้รับการเพิ่มพูนความรู้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการพัฒนาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในการนี้ การมีระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษรและจำนวนสะสมวงแรกไม่มีความความสัมพันธ์กับระดับของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ชรินทร์ อาสาศิริต (2535:202) ได้ศึกษารูปแบบภาวะผู้นำ สภาวะการณั้กลุ่มและประสิทธิผลขององค์การ : ศึกษากรณีที่ทำการพัฒนาชุมชนอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องนี้คือ เพื่อการศึกษา 1) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของที่ทำการพัฒนาชุมชนอำเภอ 2) รูปแบบภาวะผู้นำของการพัฒนาการอำเภอ 3) สภาวะการณั้กลุ่มขององค์การที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพของผลงานที่ทำการ 4) ความสัมพันธ์รูปแบบของภาวะผู้นำสภาวะการณั้กลุ่มและสภาพแวดล้อมภายนอกของที่ทำการฯ กับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานโดยการสัมภาษณ์พัฒนาการอำเภอ/กิ่งอำเภอจำนวน 216 คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของที่ทำการพัฒนาชุมชนอำเภอ เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง พัฒนาการอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีรูปแบบภาวะผู้นำแบบมุ่งสัมพันธ์สภาวะการณั้กลุ่มที่ทำให้เกิดประสิทธิผลในการทำงานสูง คือสภาวะการณั้กลุ่มที่ควบคุมได้สูงลักษณะรูปแบบภาวะผู้นำของพัฒนาการอำเภอ สภาวะการณั้กลุ่มของที่ทำการพัฒนาชุมชนอำเภอและสภาพแวดล้อมของที่ทำการพัฒนาชุมชนอำเภอ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

นภา ศรีพรรณกุล (2533:203) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกิจกรรมกลุ่มคุณภาพ

การวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ 12 ปัจจัย ที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำกิจกรรมกลุ่มคุณภาพ ที่นำมาใช้ในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชนบริการ และบริษัทเอกชนอุตสาหกรรม และตัวแปรสำคัญในการอธิบายพฤติกรรมในการทำกิจกรรมกลุ่มคุณภาพ การรับความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มคุณภาพ และทัศนคติต่อกิจกรรมกลุ่มคุณภาพ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกกลุ่มคุณภาพที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการรัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชนงานบริการ และบริษัทเอกชนงานอุตสาหกรรม รวม 364 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่ายในการคัดเลือกหน่วยงานและกลุ่มตัวอย่าง จากการสุ่มตัวอย่างได้สมาชิกกลุ่มคุณภาพ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นพนักงานระดับปฏิบัติ และทำงานด้านบริการ รายได้อยู่ระหว่าง 6,000-8,000 บาท เป็นสมาชิกกลุ่มคุณภาพมานาน 1-3 ปี และทำเรื่องกลุ่มคุณภาพมาแล้วจำนวน 1-5 เรื่อง ผู้วิจัยพบว่า บรรยากาศขององค์การโดยรวมมีความสัมพันธ์กับความพอใจในการทำงาน โดยที่ประชากรมีระดับความพอใจในการทำงานแตกต่างกัน

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2524) ได้ศึกษาพบว่าการศึกษาอาชีพ การได้รับคำแนะนำ สนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานก่อน และหลังการฝึกอบรมของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้ประสบความสำเร็จได้

กรมการพัฒนาชุมชน (2521 : 20-21) ได้สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมกลุ่มผู้มีอาชีพเลี้ยงโค บ้านโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในประเด็นของการเข้าร่วมกลุ่ม พบว่ากลุ่มจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นหรือเข้าร่วมกลุ่มมากขึ้น เป็นผลจากการคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์และความสนใจของเจ้าหน้าที่ต่อกิจกรรมกลุ่ม และกลุ่มจะสลายไปเพราะสมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ อีกทั้งปัญหาเรื่องขาดตลาดจำหน่าย

กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2528 : 77-78) ได้ทำการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างในความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยศึกษาจากตัวสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยปรากฏว่า ระบุรายชื่อจำนวนสมาชิกในครัวเรือน การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูล และการประชุมชี้แจงหรืออบรมเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ฯ เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีความแตกต่างกันในความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มนั้น

ทิพวัลย์ พรรษลาภ (2514) ได้สรุปผลการศึกษาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาหมู่บ้านอาชีพในจังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดนครราชสีมา พบว่ากลุ่มประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมได้รับการอบรมตามโครงการของกรมการพัฒนาชุมชนไปแล้ว มีกลุ่มเพียงส่วนน้อยที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ ผลการพัฒนาชุมชนอาชีพจึงเป็นไปในด้านจำนวนกลุ่ม และจำนวนสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมมากกว่าคุณภาพของการดำเนินงานในลักษณะเป็นกลุ่ม

โตชิโอะ ยัตสึชิโร (Toshio Yatsushiro) (2509 : 64) ได้วิจัยพบว่าสิ่งที่ทำให้ประชาชนเข้าร่วมมือในการพัฒนาชุมชนด้วยความสมัครใจ เจ้าหน้าที่ที่พัฒนาการต้องมีการติดต่อ และมีความสัมพันธ์อันดีกับชาวบ้านก่อนเป็นอันดับแรก

French (1941 : 36) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การสูญเสียและความเหนียวแน่นของกลุ่ม (The disruption and cohesion of groups) พบว่ามีการจัดระบบและวางระเบียบแบบแผนหรือกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของสมาชิกต่อกลุ่มไว้อย่างดีแล้ว กลุ่มเหล่านี้จะมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ

เหลว หรือกลุ่มแตกสลายจากสมาชิกถอนตัวออกจากกลุ่มน้อยกลุ่มซึ่งไม่ได้มีการจัดระบบและวางระเบียบแบบแผนในปฏิบัติคนของสมาชิกต่อกลุ่มหรือกลุ่มที่มีการวางระเบียบไว้อย่างหละหลวม และสมาชิกไม่สนใจปฏิบัติตามกฎระเบียบนั้น

Homan (1950 : 112) ได้เสนอข้อสมมติฐานข้อหนึ่งโดยกล่าวว่า "ถ้ากลุ่มได้มีการจัดให้สมาชิกของกลุ่มพบปะพูดคุยกันได้บ่อยครั้งมากเท่าใด ก็จะทำให้กลุ่มนั้นดึงดูดใจสมาชิกให้เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มได้มาก และในทางตรงกันข้ามถ้ากลุ่มใดไม่สามารถทำให้สมาชิกเกิดมีกิจกรรมหรือพบปะกันได้ กลุ่มนั้นจะไม่มีแรงจูงใจหรือดึงดูดให้สมาชิกร่วมกิจกรรมกับกลุ่มได้ตลอดไป ซึ่งสมมติฐานดังกล่าวนี้ได้ถูกยืนยันจากการศึกษาของ Bovard (1951 : 398-405) โดยเขาได้ศึกษาจากนักศึกษาหลายชั้นเรียนในวิทยาลัยต่าง ๆ พบว่ากลุ่มชั้นเรียนที่นักศึกษามีการพบปะพูดคุยและมีการทำกิจกรรมร่วมกันในระหว่างสมาชิกกลุ่ม จะเป็นกลุ่มที่สมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อกัน ในระหว่างตัวสมาชิกและพึงพอใจต่อกลุ่มของตนมากยิ่งขึ้น

สรุป

มนุษย์ต้องการสังคม อย่างน้อยที่สุดก็จะต้องการสังกัดอยู่กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง กลุ่มที่เกิดขึ้นในองค์การเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติของมนุษย์ ไม่ว่าจะให้ความสนใจหรือตอบสนองต่อกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือไม่ก็ตาม บุคคลในองค์การย่อมจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มเสมอ ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ ย่อมแตกต่างกันไปและมีอิทธิพล มีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ส่งผลถึงพฤติกรรมและอาจส่งผลถึงการปฏิบัติงานของสมาชิกต่าง ๆ ภายในองค์การอยู่เสมอ เมื่อมีการตั้งองค์การขึ้นมาจะมีการกำหนดเป้าหมายขององค์การเพื่อให้บุคคลในองค์การทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น ในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายย่อมต้องการความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน กลุ่มประเภทนี้เกิดขึ้นมาเพื่อมุ่งบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ จัดเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ ส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นทางการในองค์การเกิดขึ้นจากการติดต่อสัมพันธ์กัน การมีสังคมกันของบุคคลในองค์การ การรวมกลุ่มเกิดขึ้นตามความพอใจ กิจกรรมที่แสดงออกก็อาจจะแตกต่างกันไปและไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การ กลุ่ม Formal Group เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นหรือถูกจัดเป็นกลุ่มโดยองค์การเปรียบเทียบกับกิจกรรมของกลุ่มว่าสอดคล้องกันเพียงใด กลุ่มประเภทนี้อาจเกิดการรวมตัวขึ้นเป็นกลุ่มเองโดยตัวงานที่จะต้องทำร่วมกัน หรือร่วมประสานงานกัน หรือเกิดจากคำสั่ง กลุ่มไม่เป็นทางการ (Informal Group) เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันขององค์การที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ภายใต้สภาพแวดล้อมขององค์การเพื่อสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคน กลุ่มประเภทนี้อาจมี หรือไม่มีวัตถุประสงค์ที่เป็นของกลุ่มก็ได้ แต่สมาชิกแต่ละคนจะมีวัตถุประสงค์ของตนเองในการเข้ามาอยู่รวมเป็นกลุ่ม

การรวมตัวของกลุ่ม เป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มก็คือ ความรู้สึกที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อต่อต้านหรือร่วมกันต่อต้านการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่กระทบกระเทือนต่อกลุ่ม ลักษณะนี้เป็นสัญลักษณ์แห่งความจงรักภักดี และความเชื่อมั่นของกลุ่มหากขาดลักษณะนี้กลุ่มก็อยู่ไม่ได้ สิ่งที่กระทบกระเทือนความสามัคคีของกลุ่มนั้นมีอยู่หลายประการ สมาชิกของกลุ่มจะมีความรู้สึกร่วมกันกับคนอื่นในกลุ่ม จะต้องได้รับความพอใจในส่วนตัวเสียก่อน หรือมีความรู้สึกว่าคุณเองได้รับประโยชน์บางอย่างจากกลุ่ม เช่น ได้รับเกียรติภูมิ ความมั่นคง หากเขาไม่ได้รับความพอใจ ผิดหวัง หรือมีความรู้สึกเฉย ๆ ต่อกลุ่ม แสดงว่าความจงรักภักดีของเขาจะลดลงไป การจะทำให้กลุ่มรวมอยู่ได้ ด้วยความเหนียวแน่นของกลุ่ม กลุ่มที่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกกลุ่มได้จะสร้างความเหนียวแน่นในกลุ่มได้ดี โดยเป็นการรวมความเป็นผู้นำ การติดต่อสื่อสาร และอำนาจภายในกลุ่มเข้าไว้ด้วยกัน โดยมีการเสริมแรง มีการร่วมกิจกรรมพบปะสังสรรค์ ทำกิจกรรมร่วมกัน มิตรภาพ จะทำให้กลุ่มดำรง

อยู่ได้ กลุ่มสมาชิกมีความจำเป็นช่วยต่อการจัดตั้งกลุ่ม ส่วนสาเหตุที่ตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่ม เนื่องจากต้องการมีรายได้เพิ่ม และต้องการมีอาชีพใหม่ กลุ่มดำรงอยู่ได้เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมในการเข้าฝึกอบรม ด้านการจัดทำระเบียบของกลุ่ม การร่วมวางแผนงาน กิจกรรมกลุ่ม การปฏิบัติตามกฎระเบียบกลุ่ม และการเป็นอาสาสมัครตัวแทนของกลุ่มในโอกาสต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมอาชีพ สมาชิกมีรายได้ การเข้าร่วมกลุ่มพบว่ากลุ่มจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้น หรือเข้าร่วมกลุ่มมากขึ้น เป็นผลจากการคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์และความสนใจของเจ้าหน้าที่ต่อกิจกรรมกลุ่ม ถ้ากลุ่มได้มีการจัดให้สมาชิกของกลุ่มพบปะพูดคุยกันได้บ่อยครั้งมากเท่าใด ก็จะทำให้กลุ่มนั้นดึงดูดใจสมาชิกได้เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มได้มาก

บทที่ 3

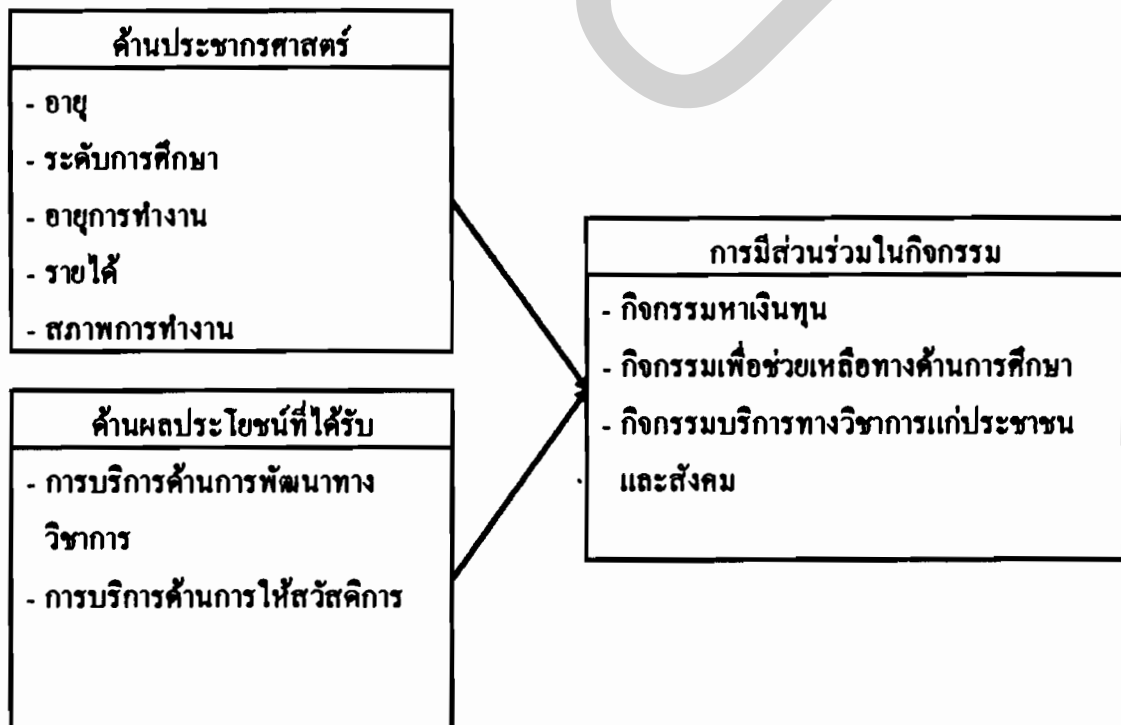
กรอบความคิด สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย

กรอบความคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความในเขตกรุงเทพมหานครได้สร้างกรอบความคิดการวิจัยสำหรับผู้วิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1. ปัจจัยประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้ สภาพการทำงาน
2. ปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับ ได้แก่
 - 2.1 การบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการ
 - 2.2 การบริการด้านการให้สวัสดิการ

แผนภาพที่ 6 กรอบความคิดการวิจัยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา

สมมติฐาน

1. ปัจจัยประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหภาพนาย-
ความ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 : อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้ สภาพการทำงาน มี
ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหภาพนายความ

2. ปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิก
สหภาพนายความดังนี้

สมมติฐานที่ 2 : การบริการด้านพัฒนาทางวิชาการและการบริการด้านการให้สวัสดิ
การมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหภาพนายความ

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และได้กำหนดแนว
ทางการดำเนินการวิจัย โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล จากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary
Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้โดยการออกแบบสอบถามไปยังสมาชิกสหภาพนายความซึ่งเป็นกลุ่ม
ตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นสมาชิกสหภาพนายความในเขตกรุงเทพมหานคร
จำนวนรวมทั้งสิ้น 18,722 คน (รายงานฝ่ายทะเบียนนายความ ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2539)
และขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้สูตร (Yamane 1973 : 887) เพื่อให้ได้ขนาดของกลุ่ม
ที่เหมาะสม โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 558 คน โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม
ตัวอย่าง 5 %

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมของสมาชิกสหภาพนายความ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากวิธีการสร้างแบบสอบถามของ

ดร. อารง สุทธาศาสตร์ (2527 : 135) ซึ่งผู้วิจัยทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ (Cronbach Alpha) โดยแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้ สภาพการทำงาน รวมจำนวน 5 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบกำหนดให้เลือกรับตอบ (Check List) และเติมข้อความ

ส่วนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกสหภาพฯ ความ จำนวน 6 ข้อ ซึ่งกำหนดคำตอบโดยใช้ Likert Scale 5 Scale ดังนี้

1 = น้อยที่สุด

2 = น้อย

3 = ปานกลาง

4 = มาก

5 = มากที่สุด

2.1 การบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการ จำนวน 3 ข้อ คือ

ข้อ 1. การบริการด้านการอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ข้อ 2. การบริการด้านข่าวสารข้อมูล

ข้อ 3. การบริการห้องสมุด

2.2 การบริการด้านการให้สวัสดิการจำนวน 3 ข้อ คือ

ข้อ 4. การบริการเงินกู้

ข้อ 5. การช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย

ข้อ 6. เงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล หรือการช่วยเหลืออื่น ๆ เมื่อเจ็บป่วย

ส่วนที่ 3 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหภาพฯ ความ จำนวน 3 ข้อ โดยกำหนดคำตอบโดยใช้ Likert Scale 5 Scale เช่นเดียวกับส่วนที่ 2 โดยมีรายละเอียดของข้อคำถามดังนี้

ข้อ 1. การจัดกิจกรรมหาเงินทุน

ข้อ 2. การจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือทางด้านการศึกษา

ข้อ 3. การจัดกิจกรรมบริการทางวิชาการแก่ประชาชนและสังคม

ส่วนที่ 4 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของสภานายความ จำนวน 3 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด คือ

ข้อ 1. ผลประโยชน์อื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวไว้ในส่วนที่ 2 ที่ต้องการให้สภานายความจัดให้

ข้อ 2. กิจกรรมอื่น ๆ ที่ต้องการให้สภานายความจัดให้ นอกเหนือจากที่กล่าวไว้ในส่วนที่ 3

ข้อ 3. ปัญหา และอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภานายความ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดต่าง ๆ จากเอกสาร ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภานายความ

2. ใช้แนวความคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นกรอบเนื้อหาที่จะทำการศึกษา

3. นำปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นการกำหนดให้เลือกตอบ และเติมข้อความ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกสภานายความ จำนวน 6 ข้อ ซึ่งผู้ตอบจะประเมินตัวเองให้ตรงกับความเป็นจริงของตนเองมากที่สุด โดยกำหนดคำตอบโดยใช้ Likert Scale 5 Scale คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ส่วนที่ 3 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภานายความ จำนวน 3 ข้อ โดยกำหนดคำตอบโดยใช้ Likert Scale 5 Scale เช่นเดียวกับส่วนที่ 2

ส่วนที่ 4 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของสภานายความ จำนวน 3 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพ และ ความถูกต้องของเครื่องมือ แล้วปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบใช้ (Pretest) กับสมาชิกสภาทนายความที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ในการทดสอบค่าเชื่อมั่นในการทดสอบใช้ ผู้วิจัยให้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใน ส่วนที่ 2 โดยให้ค่า Cronbach Alpha = 0.7119 และส่วนที่ 3 ให้ค่า Cronbach Alpha = 0.7245

6. ปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง เมื่อได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้ไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หนังสือจากมหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการหาข้อมูลประกอบการศึกษา โดยส่งถึงเลขาธิการสภาทนายความ

2. กำหนดรหัส (code) ของแบบสอบถามไว้ทุกฉบับ เพื่อจะได้ทราบว่าส่งแบบสอบถามไปให้ใคร และส่งแบบสอบถามกลับคืนมาภายใน 15 วัน

3. เมื่อครบกำหนดแล้วผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามทั้งหมด และคัดเฉพาะที่ตอบได้ข้อความครบถ้วนสมบูรณ์ มาบันทึกลงในแบบลงรหัส (coding form) และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ทำอีกครั้งซึ่งเมื่อเก็บแบบสอบถามได้ครบถ้วนจำนวน 558 ฉบับ และคำนวณค่า Cronbach Alpha ของแบบสอบถามส่วนที่ 2 ได้ = 0.8455 และในส่วนที่ 3 ได้ = 0.8413 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและหาค่าทางสถิติต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC* การวิเคราะห์ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ผลประโยชน์ และกิจกรรมที่สมาชิกสภาทนายความมีส่วนร่วม โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสภาพส่วนบุคคลและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)
5. สร้างสมการพยากรณ์โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ Multiple Regression Analysis 1111 Stepwise Regression

สรุป

ในการวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกสภาทนายความในเขต กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกสภาทนายความ ส่วนที่ 3 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภาทนายความ ส่วนที่ 4 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของสภาทนายความมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำโดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 558 ฉบับ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความและทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) และสร้างสมการพยากรณ์โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Regression)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ ในเขตกรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอนตาม ลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลประโยชน์ที่ได้รับ และกิจกรรมที่สมาชิกสภาทนายความ มีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

ตอนที่ 5 การสร้างสมการพยากรณ์ในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

ตอนที่ 6 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในกิจกรรมของสภาทนายความ

การวิเคราะห์สภาพปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสภาทนายความในการวิจัยจำนวน 558 คน มีรายละเอียดสภาพ ส่วนบุคคลในด้าน อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้ สภาพการทำงาน มีผลการ วิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสภาพปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่าง ๆ

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	อายุ		
	20 - 30 ปี	173	31.0
	31 - 40 ปี	312	55.8
	41 - 50 ปี	65	11.7
	51 ปีขึ้นไป	8	1.5
2.	ระดับการศึกษา		
	ปริญญาตรี	424	76.0
	เนติบัณฑิต	121	21.7
	ปริญญาโท	13	2.3
3.	อายุการทำงาน		
	1 - 10 ปี	413	74.0
	11 - 20 ปี	138	24.7
	21 ปีขึ้นไป	7	1.3
4.	รายได้		
	ต่ำกว่า 15,000 บาท	88	15.8
	15,000 - 20,000 บาท	173	31.0
	20,001 - 30,000 บาท	152	27.2
	มากกว่า 30,000 บาท	142	26.0
5.	สภาพการทำงาน		
	มีสำนักงานเอง	112	20.1
	ไม่มีสำนักงานเอง	90	16.1
	ร่วมสำนักงานกับเพื่อน	132	23.7
	ทนขายความประจําบริษัท	224	40.1
	รวม	558	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า สมาชิกสหภาพนายความมีสภาพปัจจัยส่วนบุคคลดังนี้

1. อายุ พบว่า สมาชิกสหภาพนายความส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด โดยมีจำนวน 312 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 รองลงมาตามลำดับคือ ช่วงอายุ 20-30 ปี จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 ช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 และช่วงอายุ ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5
2. ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิกสหภาพนายความส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 424 คน คิดเป็นร้อยละ 76.0 รองลงมาตามลำดับ คือ สำเร็จการศึกษาระดับเนติบัณฑิต จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3
3. อายุการทำงาน พบว่า สมาชิกสหภาพนายความส่วนใหญ่มีอายุการทำงานอยู่ช่วง 1-10 ปี มากที่สุด จำนวน 413 คน คิดเป็นร้อยละ 74.0 รองลงมาตามลำดับ คือ ช่วง 11-20 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 และช่วง 21 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3
4. รายได้ พบว่า สมาชิกสหภาพนายความส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ช่วง 15,000 - 20,000 บาท ต่อเดือนมากที่สุด จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมาตามลำดับ คือ ช่วง 20,001 - 30,000 บาทต่อเดือน จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 ช่วงมากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 และช่วงต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือนน้อยที่สุด จำนวน 88 คน. คิดเป็นร้อยละ 15.8
5. สภาพการทำงาน พบว่า สมาชิกสหภาพนายความส่วนใหญ่มีสภาพการทำงาน โดยเป็นนายความประจำบริษัทมากที่สุด จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 40.1 รองลงมาตามลำดับ คือ ร่วมสำนักงานกับเพื่อน จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 คน มีสำนักงานเอง จำนวน 122 คน คิด เป็นร้อยละ 20.1 และไม่มีสำนักงานเองน้อยที่สุด จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 16.1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุและอายุการทำงาน

สภาพปัจจัยส่วนบุคคล	Mean	S.D.
อายุ	34.387	6.223
อายุการทำงาน	7.794	5.329

ค่าเฉลี่ยอายุของสมาชิกสภาทนายความประมาณ 34 ปี (Mean = 34.387 S.D. = 6.223) ซึ่งหมายความว่า สมาชิกสภาทนายความส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน และมีอายุการทำงานเฉลี่ยประมาณ 7 ปี (Mean = 7.794 S.D. = 5.329)

วิเคราะห์ผลประโยชน์ที่ได้รับและกิจกรรมที่สมาชิกสภาทนายความมีส่วนร่วม

ปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับที่นำมาศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย การบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการ การบริการด้านการให้สวัสดิการ ดังนี้

1. การบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการที่สมาชิกสภาทนายความได้รับในด้านการบริการด้านการอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการ การบริการด้านข่าวสารข้อมูล การบริการด้านห้องสมุด มีผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลประโยชน์ที่ได้รับที่สมาชิกสภาทนายความมีส่วนร่วม

การบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการ	Mean	S.D.
การบริการด้านการอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการ	2.423	0.987
การบริการด้านข่าวสารข้อมูล	2.765	0.942
การบริการด้านห้องสมุด	1.792	0.813
รวม	2.327	0.734

จากตารางที่ 3 พบว่า สมาชิกสภาทนายความได้รับผลประโยชน์ในด้านการบริการทางวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 2.327 S.D. = 0.734) โดยเรียงลำดับการบริการที่ได้รับในแต่ละด้านจากปานกลางไปหาน้อยคือ การบริการด้านข่าวสารข้อมูล (Mean = 2.765 S.D. = 0.942) การบริการด้านการอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการ (Mean = 2.423 S.D. 0.987) การบริการด้านห้องสมุด (Mean = 1.792 S.D. = 0.813)

2. การบริการด้านการให้สวัสดิการที่สมาชิกสภาทนายความได้รับในด้านการบริการเงินกู้ ด้านการช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย ด้านเงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล หรือการช่วยเหลืออื่น ๆ เมื่อเจ็บป่วย มีผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริการด้านการให้สวัสดิการที่สมาชิกสภาทนายความได้รับ

การบริการด้านการให้สวัสดิการ	Mean	S.D.
ด้านการบริการเงินกู้	1.620	0.785
ด้านการช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย	1.805	0.903
ด้านเงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล หรือการช่วยเหลืออื่น ๆ เมื่อเจ็บป่วย	1.737	0.864
รวม	1.720	0.781

จากตารางที่ 4 พบว่า สมาชิกสภาทนายความได้รับบริการในด้านสวัสดิการอยู่ในระดับน้อย (Mean = 1.720 S.D. = 0.781) โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย (Mean = 1.805 S.D. = 0.903) ด้านเงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลหรือการช่วยเหลืออื่น ๆ เมื่อเจ็บป่วย (Mean = 1.737 S.D. = 0.864) และด้านการบริการเงินกู้ (Mean = 1.620 S.D. = 0.785)

ปัจจัยกิจกรรมที่นำมาศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมหาเงินทุน การจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือทางการศึกษา การจัดกิจกรรมบริการทางวิชาการแก่ประชาชนและสังคม ดังนี้

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกิจกรรมที่สมาชิกสภาทนายความมีส่วนร่วม

รายการ	Mean	S.D.
การจัดกิจกรรมหาเงินทุน	1.928	0.904
การจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือทางการศึกษา	2.052	0.932
การจัดกิจกรรมบริการทางวิชาการแก่ ประชาชนและสังคม	2.498	1.106
รวม	2.159	0.858

จากตารางที่ 5 พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ อยู่ในระดับน้อย (Mean = 2.159 S.D. = 0.858) โดยมีรายการปัจจัยต่าง ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ การจัดกิจกรรมบริการทางวิชาการแก่ประชาชนและสังคม (Mean = 2.498 S.D. = 1.106) การจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือทางการศึกษา (Mean = 2.052 S.D. = 0.932) การจัดกิจกรรมหาเงินทุน (Mean = 1.928 S.D. = 0.904)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสภาพปัจจัยส่วนบุคคลและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ของสมาชิกสหภาพเกษตรกร

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
ของสมาชิกสหภาพเกษตรกร มีรายละเอียดดังนี้

ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณนั้นใช้กับตัวแปรในระดับ อินตรภาคมาตรา (Interval Scale) และระดับอัตราส่วนมาตรา (Ratio Scale) ซึ่งตัวแปรระดับการศึกษา รายได้ และสภาพการทำงานนั้น ผู้วิจัยวัดโดยใช้ระดับนามมาตรา (Nominal Scale) และอันดับมาตรา (Ordinal Scale) จึงต้องปรับเปลี่ยนให้เป็น Dummy Variable เสียก่อน ในที่นี้จึงใช้ระดับการศึกษา ในระดับปริญญาตรี รายได้ในระดับต่ำกว่า 15,000 บาท และสภาพการทำงานแบบมีสำนักงานเอง เป็นฐาน (Baseline) ในการจัดทำ Dummy Variable เพื่อการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณต่อไป ผลการวิเคราะห์ได้แสดงในตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล	B	S E B	Beta	T-Value	Sig T
ค่าคงที่	2.5895	.3108		8.330	0.0000
อายุ	-.0112	.0091	-.0812	-1.226	.2206
ระดับการศึกษา					
เนติบัณฑิต	-.1322	.0919	-.0635	-1.439	.1509
ปริญญาโท	-.1811	.2445	-.0318	-.741	.4591
อายุการทำงาน	-.0143	.0116	-.08896	-1.233	.2181
รายได้					
15,000-20,000 บาท	.2167	.1154	.1169	1.878	.0610
20,001-30,000 บาท	.2472	.1285	.1284	1.924	.0549
30,000 บาทขึ้นไป	.1764	.1408	.0902	1.253	.2108
สภาพการทำงาน					
ไม่มีสำนักงาน	-.1297	.1383	-.0556	-.938	.3489
ร่วมสำนักงานกับเพื่อน	-.1100	.1161	-.0545	-.947	.3439
ทนายความประจำบริษัท	-.0838	.1090	-.0479	-.769	.4420

R Square = 0.03089

Adjusted R Square = 0.01317

จากตารางที่ 6 พบว่า ในบรรดาตัวแปรคุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้ สภาพการทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ (Beta = -.0812 T = -1.226, Beta = -.0635 T = -1.439, Beta = -.0318 T = -.741, Beta = -.08896 T = -1.233, Beta = .1169 T = 1.878, Beta = .1284 T = 1.924, Beta = -.0556 T = -.938, Beta = -.0545 T = -.947, Beta = -.0479 T = -.769)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

ตัวแปรผลประโยชน์ที่ได้รับ	B	S E B	Beta	T-Value	Sig T
ค่าคงที่	.5547	.0974		5.692	0.0000
การบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการ	.4135	.0467	.3539	8.847	0.0000*
การบริการด้านสวัสดิการ	.3735	.0439	.3399	8.497	0.0000*

R Square = 0.37075

Adjusted R Square = 0.36848

* $P \leq 0.05$

จากตารางที่ 7 พบว่า ในบรรดาตัวแปรคุณลักษณะปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับด้านการบริการการพัฒนาทางวิชาการ การบริการด้านสวัสดิการ ต่างมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ เป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก (Beta = .3539 T = 8.847, Beta = .3399 T = 8.497) กล่าวคือ หากสมาชิกสภาทนายความได้รับการบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการ และการบริการด้านสวัสดิการ มากขึ้นจะทำให้สมาชิกสภาทนายความเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของสภาทนายความมากขึ้น

การสร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ ได้แสดงไว้ในตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 ค่าสถิติตัวแปรพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญต่อการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

ตัวแปรพยากรณ์	B	S E B	Beta	T-Value	Sig T
ค่าคงที่	2.3081	.06398		36.073	0.0000
อายุการทำงาน	-.0911	.0068	-.1185	-2.813	0.0051*

R Square = .01403

Adjusted R Square = .01226

* $P \leq 0.05$

จากตารางที่ 8 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ได้แก่ อายุการทำงาน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ และมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ (Beta = -.1185 T = -2.813) กล่าวคือ ถ้าสมาชิกที่มีอายุการทำงานน้อยจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภาทนายความสูง และสามารถตั้งสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมในกิจกรรม = 2.3081 - .0911 (อายุการทำงาน)

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของสหภาพนายความโดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละมีผลวิเคราะห์ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของสหภาพนายความด้านต่าง ๆ

	ความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	การจัดกิจกรรมกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคี และอำนวยความสะดวกในการติดต่อ	175	31
2.	การยกระดับมาตรฐานวิชาชีพนายความให้เทียบเท่าอัยการ ผู้พิพากษา	158	28
3.	การบริการด้านการให้ประกันชีวิต สุขภาพ พร้อมทั้งครอบครัวของสมาชิกด้วย	130	23
4.	การบริการจำหน่ายเครื่องใช้ หนังสือ เอกสาร แบบฟอร์มศาลในราคาถูก	95	17
	รวม	558	100

จากตารางที่ 9 พบว่า นอกเหนือจากที่สหภาพนายความจัดกิจกรรมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมแล้ว สมาชิกยังต้องการให้สหภาพนายความ จัดกิจกรรมกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคี และอำนวยความสะดวกในการติดต่อจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 31 การยกระดับมาตรฐานวิชาชีพนายความให้เทียบเท่าอัยการ ผู้พิพากษาจำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 28 การบริการด้านการให้ประกันชีวิต สุขภาพพร้อมทั้งครอบครัวของสมาชิกด้วยจำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 23 การบริการการจำหน่ายเครื่องใช้ หนังสือ เอกสาร แบบฟอร์มศาลในราคาถูกจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 17

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นสมาชิกสภาทนายความในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 558 คน โดยการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามสมาชิกที่เป็นจริงของประชากร และการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสอบถาม 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้ สภาพการทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกสภาทนายความลักษณะแบบสอบถามกำหนดโดยใช้ Likert Scale 5 Scale จำนวน 2 ส่วน ดังนี้คือ 1. การบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการ แบ่งออกเป็น การบริการด้านการอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการ การบริการด้านข่าวสารข้อมูล การบริการด้านห้องสมุด 2. การบริการด้านสวัสดิการ แบ่งออกเป็น การ

บริการเงินกู้ การช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย การช่วยเหลือเงินค่ารักษาพยาบาลหรือการช่วยเหลืออื่น ๆ เมื่อเจ็บป่วย

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหภาพนายควม ลักษณะแบบสอบถามกำหนดโดยใช้ Likert Scale 5 Scale จำนวน 3 ข้อ คือ การจัดกิจกรรมหาเงินทุน การจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือทางด้านการศึกษา การจัดกิจกรรมบริการทางวิชาการแก่ประชาชนและสังคม

ส่วนที่ 4 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของสหภาพนายควม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ คือ ผลประโยชน์อื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวไว้ในส่วนที่ 2 ที่ต้องการให้สหภาพนายควมจัดให้ กิจกรรมอื่น ๆ ที่ต้องการให้สหภาพนายควมจัดให้ นอกเหนือจากส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหภาพนายควม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหภาพนายควม มีดังนี้

สมาชิกสหภาพนายควมจำนวน 558 คน ส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 55.8 ระดับการศึกษาปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุดร้อยละ 76.0 อายุการทำงานช่วง 1-10 ปี มีจำนวนมากที่สุดร้อยละ 74.0 รายได้อยู่ระหว่าง 15,000 - 20,000 บาทต่อเดือน มากที่สุดร้อยละ 31.0 สภาพการทำงานส่วนมากที่สุดคือเป็นนายควมประจำบริษัทร้อยละ 40.1 โดยสมาชิกสหภาพนายควมมีอายุเฉลี่ย 34 ปี และอายุการทำงาน 7 ปี

2. ปัจจัยผลประโยชน์และกิจกรรมที่สมาชิกสหภาพนายควมมีส่วนร่วม

2.1 ผลประโยชน์ที่สมาชิกสหภาพนายควมได้ในระดับปานกลาง (Mean = 2.327 S.D. = 0.734) โดยมีรายละเอียดดังนี้ การบริการข่าวสารข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 2.765 S.D. = 0.924) การบริการด้านการอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 2.423 S.D. = 0.987) การบริการด้านห้องสมุดอยู่ในระดับน้อย (Mean = 1.792 S.D. = 0.813)

2.2 การบริการด้านการให้สวัสดิการที่สมาชิกสภาทนายความได้รับอยู่ในระดับน้อย (Mean = 1.720 S.D. = .781) โดยด้านการช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วยอยู่ในระดับน้อย (Mean = 1.805 S.D. = .903) ด้านเงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลหรือการช่วยเหลืออื่น ๆ เมื่อเจ็บป่วยอยู่ในระดับน้อย (Mean = 1.737 S.D. = .864) เช่นเดียวกับด้านบริการเงินกู้ (Mean = 1.620 S.D. = .785)

2.3 กิจกรรมที่สมาชิกสภาทนายความมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อย (Mean = 2.159 S.D. = .585) โดยแบ่งเป็นการจัดกิจกรรมบริการทางวิชาการแก่ประชาชนและสังคมอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 2.498 S.D. = 1.106) การจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือทางการศึกษาอยู่ในระดับน้อย (Mean = 2.052 S.D. = .932) เช่นเดียวกับการจัดกิจกรรมหาเงินทุน (Mean = 1.928 S.D. = .904)

3. ปัจจัยส่วนบุคคลและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้ สภาพการทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

4. ปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

ปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับ การบริการด้านการพัฒนาทางวิชาการ การบริการด้านสวัสดิการ ต่างมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

5. สมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise Regression พบว่า อายุการทำงาน เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ และมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ กล่าวคือ ถ้าสมาชิกมีอายุการทำงานน้อยจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสภาทนายความสูง และยังคงแสดงสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\text{การมีส่วนร่วมในกิจกรรม} = 2.3081 - .0911 (\text{อายุการทำงาน})$$

อภิปรายผล

การวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิจัย พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน รายได้ สภาพการทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภาทนายความ การที่ผลการวิจัยเป็นดังนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกทุกคนถูกบังคับโดยกฎหมายให้เข้าเป็นสมาชิกของสภาทนายความถึงแม้ว่าสมาชิกจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมก็ตาม ดังนั้นคุณลักษณะส่วนบุคคลจึงไม่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าอาชีพทนายความนั้นเป็นอาชีพอิสระ ซึ่งเวลาในการประกอบอาชีพไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นเวลาเช่นเดียวกับผู้ที่ทำงานในวิชาชีพอื่น ๆ ซึ่งอาจมีวันหยุดตรงกันทำให้ผู้ที่ทำอาชีพอื่นอาจร่วมกิจกรรมกันได้ในวันหยุด นอกจากนี้เวลาส่วนใหญ่ของทนายความยังใช้ไปในการว่าความที่ศาล และให้คำปรึกษาคดีความแก่ลูกค้าความทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมที่สภาทนายความจัดให้ การจะให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม คงต้องอาศัยความเสี่ยสละส่วนบุคคลของสมาชิกที่จะอุทิศเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภาทนายความ

2. ปัจจัยผลประโยชน์ที่ได้รับมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ การที่ผลการวิจัยออกมาดังกล่าวข้างต้นอาจมาจากเหตุผลดังนี้คือ ถึงแม้ว่าสมาชิกส่วนใหญ่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภาทนายความในระดับน้อย แต่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นเป็นเพราะว่าสมาชิกเล็งเห็นประโยชน์จากการได้รับข่าวสารข้อมูล การได้รับการอบรมทางวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพทนายความ จึงทำให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สภาทนายความจัดมากขึ้น

จากผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีกลุ่มที่ว่า การที่คนเราจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มได้ เพราะการได้รับผลประโยชน์ (คนจึงเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม) เมื่อกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกกลุ่มได้จึงทำให้เกิดความเหนียวแน่นของกลุ่ม

3. จากการสอบถาม ความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของสภาทนายความ พบว่า สมาชิกสภาทนายความต้องการให้สภาทนายความจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ การจัดกิจกรรมกับหน่วยงาน

ราชการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคี และอำนวยความสะดวกในการติดต่อ การยกระดับมาตรฐานวิชาชีพทนายความให้เทียบเท่า อัยการ ผู้พิพากษา การบริการจำหน่ายเครื่องใช้ หนังสือ เอกสาร แบบฟอร์มศาล ในราชอาณาจักร

หากสภาพทนายความต้องการให้สมาชิกสภาพทนายความเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ สภาพทนายความควรจัดบริการต่าง ๆ และผลประโยชน์ที่ได้รับให้ตรงกับความต้องการ (Needs) ของสมาชิก ซึ่งความต้องการหลักของสมาชิกส่วนใหญ่คือ การจัดกิจกรรมกับหน่วยงานราชการ เพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีและอำนวยความสะดวกในการติดต่อ และการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพทนายความให้เทียบเท่า อัยการ ผู้พิพากษา ความคิดเห็นส่วนนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาพทนายความในอนาคต นอกจากนี้พบว่า สมาชิกสภาพทนายความเป็นวิชาชีพอิสระในการทำงานถึงแม้ว่าสมาชิกจะมีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภาพทนายความ แต่การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลล่าช้า จึงทำให้ไม่สามารถนัดหมายเวลาล่วงหน้าได้ ทำให้สมาชิกคิดเงื่อนไขเวลาในการปฏิบัติภารกิจอื่น ทำให้หาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมได้ยาก ดังนั้นสภาพทนายความต้องหาหนทางในการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องของความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความในเขตกรุงเทพมหานครนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมให้สภาทนายความดังนี้

1. ด้านข่าวสารข้อมูลในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภาทนายความ ผู้บริหารของสภาทนายความควรให้โอกาสสมาชิกในการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยกันให้รวดเร็วที่สุด
2. จัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการจูงใจ เพื่อให้เกิดความสามารถในการทำงานพร้อมกันอย่างมีประสิทธิภาพในลักษณะเป็นหน่วยงานที่ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3. ด้านนโยบายและการบริหาร สภาทนายความควรสร้างชื่อเสียง และตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ดี สมาชิกในกลุ่มจะมีความรู้สึกว่าคุณยังเป็นสิ่งที่น่าดึงดูดใจให้เข้าเป็นสมาชิก ทำให้กลุ่มเกิดความเหนียวแน่น
4. โดยการอบรมด้านวิชาการ หรือจัดอบรมสัมมนาให้เพียงพอแก่ความต้องการของสมาชิกโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและได้รับความสะดวกรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วยงานเอกชนอื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดความสอดคล้องพร้อมนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายบริหารต่อไป

2. ควรมีการวิจัยซ้ำในเรื่องนี้ ทั้งนี้ เนื่องจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นเป็นเรื่องของผลประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม หรือแม้แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการการบริหารใหม่ จึงควรมีการศึกษาวิจัยซ้ำเมื่อเวลาผ่านไปพอสมควร เพื่อทดสอบอำนาจในการอธิบายของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

DRP
U

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรองแก้ว อยู่สุข. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, 2533.
- เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : บริษัทไทยพัฒนา-พานิช, 2529.
- นราศรี ไววนิชกุล และชูศักดิ์ อุคมศรี. ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- ปนัดดา อินทร์พรหม. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- พรชัย รัชมิแพทย์. ทนายความเพื่อใคร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2538.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร : ไทยพัฒนาพานิช, 2524.
- รวีวรรณ อังนุรักษ์พันธุ์. การวัดทัศนคติเบื้องต้น. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2533.
- วิชัย ไถสุวรรณจินดา. พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมนิติ, 2535.
- สมบัติ จันทร์วงษ์. เอกสารการสอนชุดวิชาปรัชญาการเมือง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2529.
- สมยศ นาวิการ. ทฤษฎีองค์การ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คอกหญ้า, 2537.
- สมยศ นาวิการ. การบริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คอกหญ้า, 2537.
- สมยศ นาวิการ. การบริหารและพฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คอกหญ้า, 2539.
- เสนาะ ดิยาว. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- สุจิตรา บุญรัตพันธ์. ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ : บริษัททุนพับลิงซึ่ง จำกัด, 2536.
- อารง สุทธาศาสน์. ปฏิบัติการวิจัยสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์, 2527.
- อุคม โกมลภัส และ พรรณี ศุภนิมิตกุล. การสร้างทีมงาน. ฝ่ายวิชาการและพัฒนาหลักสูตร กองฝึกอบรม กรมส่งเสริมการเกษตร, 2531.
- อรุณ รักธรรม. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, 2526.
- อรุณ รักธรรม. การพัฒนาองค์การ. การสร้างและพัฒนาการทำงานเป็นทีม, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, 2524.

วารสาร

ประวีณ ณ นคร. "คุณธรรมและจรรยาวิชาชีพสำหรับบริหารการศึกษา". ใน *ประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษา* : หน่วยที่ 11-15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาราช, 2526, หน้า 222.

ภิญโญ ชีรนิติ. "คำขวัญเนื่องในโอกาสวันทนายความ". *วารสารทนายความ*, 2538, หน้า 35.

วิทยานิพนธ์

การพัฒนาชุมชน กรม. การพัฒนาชุมชน "ปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างในความสำเร็จของกลุ่ม
ออมทรัพย์เพื่อการผลิต". : เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม, 2528.

ชรินทร์ อาสาศิริศ. "รูปแบบภาวะผู้นำ, ภาวะการณ์ในกลุ่มและประสิทธิผลขององค์การ :
ศึกษากรณีที่ทำกรพัฒนาชุมชนอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ".

วิทยานิพนธ์ทางสังคมคณะพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2535.

นภา ศรีพรรณกุล. "ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกิจกรรมกลุ่มคุณภาพ". วิทยานิพนธ์
วิเคราะห์ทางสังคม คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2533.

ปรียา เกิดโชคชัย. "การอยู่ของสังคมอาชีพนอกการเกษตร กรณีศึกษากลุ่มหัตถกรรมหัตถศิลป์
บ้านห้วยเคียนเหนือ". : วิทยานิพนธ์นโยบายและการวางแผนทางสังคม คณะพัฒนา
สังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2537.

วรเดช จันทรศร และอุทัย เลาหวิเชียร. "การจัดโครงสร้างและรูปงานขององค์การวิชาชีพใน
ประเทศไทย กรณีสภาพทนายความ". : รายงานการวิจัย คณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2529.

วิโรจน์ ปะวะไพตะโก. "ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการพัฒนาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต :
ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดปราจีนบุรี". วิทยานิพนธ์นโยบายและการวางแผนทางสังคม
คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.

สมนึก ปัญญาสิงห์. "ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ
ผลิต". : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรม-
ศาสตร์, 2524.

สุพล กาญจนะจิตรา และประภาส ศิลปรัศมี. "ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ". :
รายงานการวิจัย กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน, 2529.

ภาษาอังกฤษ

- Alex Bavelas. **Communication Patterns in Task-Oriented Groups.** Journal of the Acoustical Society of America. Vol. 22 ,1950.
- A.H. Maslow. **A theory of Human Motivation.** 1960 .
- Bales, R.F. **Interaction Process analysis : A Method for the Study of Small Groups.** Reading Mass : Addison-Wesley Publishing, 1950.
- Don K. Price. **The Scientific Estate.** Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1965.
- Frederick C. Mosher. **Democracy and the Public Service.** New York : Oxford University Press, 1968.
- George C. Homans. **The Human Group.** New York : Harcourt Brace Jovanovich, 1950.
- H.L. Wilensky. **The Professionalization of Everyone.**
- Harold H. Kelly. **Communication in Experimentally Created Hierarchies.** Human Relations, Vol.4 (February, 1951).
- Harold J. Leavitt. **Some Effects of Certain Communication Patterns on Group Performance.** Journal of Abnormal and Social Psychology, Vol.46 (January,1953).
- Irwin T. Sanders. **The Experience to Date.** in Guy Beveniste and Warren F. Ilchman (eds.), **Agents of Change : Professionals in Developing Countries.** New York : Praeger Publishers, Inc.,1969.
- McDavid, J.W. and Harari, M. **Social Psychology : individuals, Group Societies.** New York. Harper and Row, 1968.
- Richard L. Schott. **Public Administration as a Profession : Problems and Prospects.** Public Administration Review.
- Russell D. Lansbury. **Professionals and Management : A Study of Behavior in Organizations.** Queensland : University of Queensland Gfdzs, 1978.
- Stephen P. Robbins. **Organizational Behavior.** 4th edition, Prentice.Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1989.
- Stanley E. Seashore. **Group Cohesiveness in the Industrial Work Group.** Ann Arbor : University of Michigan, 1954.
- Stephen P. Robbin. **Organizational Behavior.** 4th edition,1989.

Stephen P. Robbins. Organizational Behavior Prentice. Hall Inc.,Englewood Cliffs, New Jersey, 4th edition 1989.

Taro Yamane. Statistics : An Introductory Analysis. 3rd ed. Tokyo : Harper International Edition, 1973.

Theodore Caplow. The Sociology of Work. New York : McGraw-Hill 1964.

DRPU

ภาคผนวก

D
P
U

ภาคผนวก ก
ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่าง Yamane

ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่าง Yamane

TABLE
Sample Size for Specified Confidence Limits and Precision
When Sampling Attributes in Percent

A. 2σ Confidence Interval
 $(\sigma = 0.5)^*$

Size of Population (N)	Sample Size (n) for Precision (e) of					
	$\pm 1\%$	$\pm 2\%$	$\pm 3\%$	$\pm 4\%$	$\pm 5\%$	$\pm 10\%$
500	•	•	•	•	222	83
1,000	•	•	•	385	286	91
1,500	•	•	638	441	316	94
2,000	•	•	714	476	333	95
2,500	•	1,250	769	500	345	96
3,000	•	1,364	811	517	353	97
3,500	•	1,458	843	530	359	97
4,000	•	1,538	870	541	364	98
4,500	•	1,607	891	549	367	98
5,000	•	1,667	909	556	370	98
6,000	•	1,765	938	566	375	98
7,000	•	1,842	959	574	378	99
8,000	•	1,905	976	580	381	99
9,000	•	1,957	989	584	383	99
10,000	5,000	2,000	1,000	588	385	99
15,000	6,000	2,143	1,034	600	390	99
20,000	6,667	2,222	1,053	606	392	100
25,000	7,143	2,273	1,064	610	394	100
50,000	8,333	2,381	1,087	617	397	100
100,000	9,091	2,439	1,099	621	398	100
→ ∞	10,000	2,500	1,111	625	400	100

* Formula for sample size when population proportion \neq is

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือ

หนังสือขอความร่วมมือ

ที่ มธบ ๑๑๐๑/

๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ขอข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษา

เรียน เลขาธิการสภาทนายความ

ด้วย นางสาวฐิติพร ธรรมวิชัย และนางสาวแสงเดือน เกตุกัน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบริหารธุรกิจ จะทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ" นักศึกษาประสงค์จะขอข้อมูลของสภาทนายความ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูล ตลอดจนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ข้อมูลที่ได้มาจะใช้สำหรับการทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.พิรพันธุ์ พาลุสุข)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

พท/กก

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๕๕๕๗๓๐๐-๒๕ ต่อ ๕๗๐

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ
ในเขตกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และผลการวิจัยที่ได้จะนำเสนอต่อสภาทนายความเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่จัดขึ้นเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ กรุณาอ่านและให้ความเห็นตามความเป็นจริง เพราะข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงจะช่วยให้การวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง คำตอบทุก ๆ คำตอบผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 คำถามสถานภาพส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกสภาทนายความ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภาทนายความ

ส่วนที่ 4 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของสภาทนายความ

3. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ และขอขอบพระคุณในการให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม

นางสาวฐิติพร ชรรรมวิชัย

ผู้ทำการวิจัย

--	--	--

แบบสอบถาม

1-3

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่าง หรือเขียนเครื่องหมาย "X" หน้าข้อความที่เลือก

		ผู้วิจัย
1.	อายุ.....ปี	
2.	ระดับการศึกษา () ปริญญาตรี () เนติบัณฑิต () ปริญญาโท	☐ 4 ☐ 5
3.	อายุการทำงานวิชาชีพทนายความ.....ปี	☐ 6
4.	รายได้ต่อเดือนของท่านโดยประมาณ () ต่ำกว่า 15,000 บาท () 15,000-20,000 บาท () 20,001-30,000 บาท () มากกว่า 30,000 บาท	☐ 7
5.	สภาพการทำงาน () มีสำนักงานเอง () ไม่มีสำนักงานเอง () ร่วมสำนักงานกับเพื่อน () ทนายความประจำบริษัท	☐ 8

ส่วนที่ 2 ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกสภาทนายความ

คำชี้แจง โปรดระบุระดับของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกสภาทนายความโดยให้เลือก 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด ให้ท่านทำเครื่องหมาย " X " ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเพียงคำตอบเดียวและขอความกรุณาตอบคำถามทุกข้อ

	ผลประโยชน์ที่ได้รับ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ผู้วิจัย
1.	การบริการด้านการอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการ						☐ 9
2.	การบริการด้านข่าวสารข้อมูล						☐ 10
3.	การบริการห้องสมุด						☐ 11
4.	การบริการเงินกู้						☐ 12
5.	การช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย						☐ 13
6.	เงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลหรือการช่วยเหลืออื่น ๆ เมื่อเจ็บป่วย						☐ 14

ส่วนที่ 8 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหภาพนายควม

คำชี้แจง โปรดระบุระดับของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหภาพนายควม โดยให้เลือก 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด ให้ท่านทำเครื่องหมาย " X " ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเพียงคำตอบเดียว และขอความกรุณาตอบคำถามทุกข้อ

	ด้านกิจกรรม	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ผู้วิจัย
1.	จัดกิจกรรมหาเงินทุน						☐ 15
2.	จัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือทางด้านการศึกษา						☐ 16
3.	จัดกิจกรรมบริการทางวิชาการแก่ประชาชนและสังคม						☐ 17

ส่วนที่ 4 โปรดตอบคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมของสมาชิกสภาทนายความ

1. ผลประโยชน์อื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวไว้ใน ส่วนที่สองที่ต้องการให้สภาทนายความจัดให้

1.1 _____

1.2 _____

1.3 _____

2. กิจกรรมอื่น ๆ ที่ต้องการให้สภาทนายความจัดให้ นอกเหนือจากที่กล่าวไว้ใน ส่วนที่สาม

2.1 _____

2.2 _____

2.3 _____

3. ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภาทนายความ

3.1 _____

3.2 _____

3.3 _____

ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่กรุณาตอบแบบสอบถามนี้

ภาคผนวก ง

ประวัติศาสตร์แห่งการพัฒนาการทางวิชาชีพทนายความ
พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.๒๕๒๘

ประวัติศาสตร์ แห่งการพัฒนาการทางวิชาชีพนาย

ปีพุทธศักราช ๒๔๕๑ ได้มีการตราพระราชบัญญัติทนายความขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เหตุผลแห่งการตราพระราชบัญญัติทนายความ ปรากฏตามพระราชปรารภ ดังนี้

“มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรงเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า กาลทุกวันนี้มีพระราชกำหนดกฎหมายให้โจทก์จำเลยผู้มีอรรถคดี แต่งทนายว่าต่างแก่งต่างได้ในศาลสถิตยุติธรรม และมีเจ้าถ้อยหมอลความแลเห็นบุคคลเป็นผู้ไร้คุณสมบัติเข้ามาแอบแฝงหากินเป็นทนายความ ณ โรงศาลเป็นอันมาก แลถูกข้อบังคับทนายความ ซึ่งมีอยู่บัดนี้ยังไม่เพียงพอที่จะสอดส่องครอบงำตลอดทั่วถึงบุคคลเหล่านั้น ทรงพระราชดำริเห็นว่าบรรดาชนทั้งหลายผู้อาศัยเลี้ยงชีพเป็นทนายความควรจะต้องประกอบในคุณสมบัติ และควรประพฤติอยู่ในมารยาทดีงามเป็นอันเดียวกัน จึงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตราพระราชบัญญัติไว้โดยบทมาตราสืบไป ดังนี้...”

ตามหลักการแห่งพระราชบัญญัติทนายความพุทธศักราช ๒๔๕๑ ได้แบ่งทนายความออกเป็นสองชั้นคือ ทนายความชั้นหนึ่ง ได้แก่ทนายความผู้สอบไล่วิชากฎหมายได้รับประกาศนียบัตรเป็นเนติบัณฑิตกับทนายความชั้นสอง ได้แก่ทนายความซึ่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ ได้ “ให้สอบสวนคุณวุฒิความรู้ความชำนาญแล้ว” ทนายความชั้นหนึ่งว่าความได้ทั่วราชอาณาจักร ส่วนทนายความชั้นสองนั้นว่าความได้เฉพาะในศาลกรุงเทพฯ หรือหัวเมือง โดยตำบลที่จดลงในใบขออนุญาตทนายความ ถ้าจะไปว่าความในที่อื่นที่มีได้จดทะเบียนไว้ก็ให้ขออนุญาตพิเศษเฉพาะเรื่องทุกคราวไป จึงจะขึ้นศาลได้”

ปีพุทธศักราช ๒๔๗๗ ได้มีการตราพระราชบัญญัติทนายความพุทธศักราช ๒๔๗๗ โดยยกเลิกพระราชบัญญัติทนายความ พุทธศักราช ๒๔๕๑

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๑ พระราชบัญญัติทนายความ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๑ (แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายความปีพุทธศักราช ๒๔๗๗) ในมาตรา๑๑ เกี่ยวกับเรื่องการกล่าวหาทนายความประพฤติผิดมรรยาททนายความ)

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๓ พระราชบัญญัตินายความ (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๓ (แก้ไข เรื่องปีปฏิทินซึ่งเดิมมีวันสิ้นปี คือวันที่ ๓๑ มีนาคม ให้แก่เป็นวันที่ ๓๑ ธันวาคม ตามปีปฏิทินสากล)

พระราชบัญญัตินายความ พุทธศักราช ๒๔๖๖, ๒๔๘๑, ๒๔๘๓ เปลี่ยนแปลงแต่เพียงรายละเอียด หลักการในการกำหนดคุณสมบัติของนายความออกเป็นนายความชั้นหนึ่ง และนายความชั้นสองตามพระราชบัญญัตินายความ ปีพุทธศักราช ๒๔๕๖ เดิม ยังคงมีอยู่

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๘ - ๒๕๑๔ เป็นช่วงแห่งการต่อสู้เรียกร้องสิทธิของผู้จบการศึกษาชั้นปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นช่วงแห่งการผ่นึกกำลังของนายความทั่วประเทศ เพราะในปีพุทธศักราช ๒๕๐๘ ได้มีพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ.๒๕๐๘ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัตินายความ พุทธศักราช ๒๔๖๖, ๒๔๖๖, ๒๔๘๑, ๒๔๘๓, ทั้งสามฉบับ โดยพระราชบัญญัตินายความ พุทธศักราช ๒๕๐๘ ได้ถูกนำเสนอร่างเข้าสู่สภาร่างรัฐธรรมนูญ ในสมัยจอมพล ถนอมศรี ธีระวัชร์ เป็นนายกรัฐมนตรี บริหารประเทศด้วยรัฐธรรมนูญการปกครอง และได้ประกาศใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี ในหลักการได้จำกัดสิทธิในการว่าความของนายความชั้นสอง และสิทธิของผู้จบการศึกษาชั้นปริญญาตรีทางนิติศาสตร์นายความส่วนใหญ่ทั่วประเทศ จึงได้เคลื่อนไหวต่อสู้คัดค้านกฎหมายฉบับนี้เป็นระยะเวลายาวนานต่อเนื่องกันถึง ๕ ปี ๘ เดือน ๕ วัน จึงประสบผลสำเร็จโดยรัฐสภาได้ผ่านพระราชบัญญัตินายความ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๑๔ ให้เป็นกฎหมายข้อบังคับใช้ในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๑๔

จากปีพุทธศักราช ๒๔๕๖ ถึงปัจจุบัน การประกอบวิชาชีพทนายความภายใต้บทบัญญัติ ของพระราชบัญญัตินายความดังกล่าวมา ทั้ง ๖ ฉบับ และได้อยู่ในความควบคุมดูแลของ อธิบดีผู้พิพากษา ศาลอุทธรณ์ และเนติบัณฑิตยสภา ตามลำดับ ทั้งในด้านการขออนุญาต จดทะเบียนเป็นทนายความ และการควบคุมมรรยาททนายความ

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความได้รวมตัวกันจัดตั้ง สมาคมนายความแห่งประเทศไทย

ปี พ.ศ. ๒๕๑๓ สมาคมนายความแห่งประเทศไทย ได้จัดการสัมมนานักกฎหมายแห่งประเทศไทย ครั้งที่ ๑ ขึ้น ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๑๘ มกราคม ๒๕๑๓ ข้อยุติการสัมมนาข้อ ๕ ได้ระบุว่า

"ขอให้สถาบันทนายความเท่านั้น เป็นผู้ควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความเอง ดังเช่นที่เป็นอยู่ในนานาประเทศ และให้เป็นเช่นเดียวกับอาชีพแพทย์ ที่แพทย์ ควบคุมกันเองในประเทศไทย"

ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ นายมารุต บุญนาค สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในขณะนั้นได้เสนอร่างพระราชบัญญัติ "สภาทนายความ" ขึ้นเป็นครั้งแรกตามแนวความคิดจากข้อยุติการสัมมนานักกฎหมายในปี ๒๕๑๑ ดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติแต่ยังมีได้มีการพิจารณา สภาฯ ก็สิ้นสภาพไปเสียก่อน ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ นายมงคล ตุกนธขจร ส.ส. จังหวัดนครราชสีมา และคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติ "ทนายความ" ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๑๔ สภาผู้แทนราษฎร ได้พิจารณาแล้วมีมติรับหลักการในวาระแรก แต่ขณะอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎร ได้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง ๖ ตุลาคม ๒๕๑๕ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงตกไป และการเคลื่อนไหวเพื่อให้ได้มี สภาทนายความก็ได้หยุดชะงักไปชั่วระยะเวลาหนึ่งเนื่องจากสภาวะทางการเมือง

ปี ๒๕๒๔ นายปิยะฉัตร วัชรภรณ์ ส.ส.ศรีสะเกษ และคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติสภาทนายความต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๒๔

ปี ๒๕๒๕-๒๕๒๖ นายมารุต บุญนาค ขณะเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง "คณะกรรมการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติทนายความ" โดยมีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานคณะกรรมการชุดนี้ ได้ประชุมพิจารณาร่างกัน ๑๕ ครั้ง จึงแล้วเสร็จจากนั้นกระทรวงยุติธรรมก็ได้เสนอกณะรัฐมนตรีพิจารณาเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๒๖ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๒๖ ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้คณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อตรวจแก้ร่างอีกชั้นหนึ่ง

ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ขณะที่ร่างพระราชบัญญัติสภาทนายความดังกล่าวอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา นายสุทัศน์ เงินหมื่น ส.ส.อุบลราชธานี, นายชวน หลีกภัย ส.ส.ตรัง และนายมารุต บุญนาค ส.ส.กรุงเทพมหานคร กับคณะได้ร่วมกันเสนอร่างพระราชบัญญัติสภาทนายความซึ่งมีหลักการและเหตุผลส่วนใหญ่เท่านองเดียวกับร่างของกระทรวงยุติธรรมซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกากำลังพิจารณาอยู่ให้พรรคประชาธิปัตย์พิจารณา ที่ประชุมพรรคฯ มีมติเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๖ ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาต่อไป และสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอให้นายกรัฐมนตรีรับรองก่อน ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเนื่องจากเป็น

พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการประสานงานรัฐสภา ซึ่งมีนายบุญท่ง ทองสวัสดิ์ เป็นประธานเป็นผู้พิจารณา และคณะกรรมการประสานงานรัฐสภาได้มีมติเป็นเอกฉันท์เห็นควรให้นายกรัฐมนตรีให้คำรับรอง และต่อมานายกรัฐมนตรีได้ลงนามรับรอง และส่งเรื่องไปยังเลขาธิการรัฐสภาเพื่อนำเสนอประธานสภาผู้แทนราษฎร นายอุทัย พิมพ์ใจชน ประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้บันทึกสั่งการอนุญาตให้ร่างพระราชบัญญัติทนายความบรรจุเข้าระเบียบวาระได้

๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๗ รัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติทนายความฉบับของรัฐบาลต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร (หลักจากร่างของนายสุทัศน์ เงินหมื่น และคณะ ปีสข) ช่วงสำคัญในประวัติศาสตร์ของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ การพัฒนาร่างพระราชบัญญัติสภาทนายความ ในรัฐสภาระหว่างวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๒๗ - ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๘

๔ กรกฎาคม ๒๕๒๗ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ ๑๑/๒๕๒๗ นายปิยะฉัตร วัชรภรณ์ รองประธานสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร นายโสภณ เพชรสว่าง ส.ส.บุรีรัมย์ ได้เสนอญัตติขอให้เปลี่ยนระเบียบวาระการประชุม โดยหยิบยกเอาร่างพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ..... ซึ่งนายสุทัศน์ เงินหมื่น เป็นผู้เสนอจากข้อ ๕.๖๔ และรัฐบาลเสนอข้อ ๖.๓ ขึ้นมาพิจารณาก่อน ที่ประชุมได้ลงมติในที่สุด เป็นเอกฉันท์รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ..... ของกระทรวงยุติธรรมที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ กับร่างของนายสุทัศน์ เงินหมื่น เป็นผู้เสนอ กับได้แต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นพิจารณาคณะหนึ่งจำนวน ๒๕ คน นายค่านวณ ชโลปลัดมภ์ นายกสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย ขณะนั้นได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นกรรมการด้วยผู้หนึ่ง

๕ กรกฎาคม ๒๕๒๗ คณะกรรมการวิสามัญฯ ประชุมครั้งแรกได้ เลือกตั้งให้ นายพิภพ อะสีติรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน และนายค่านวณ ชโลปลัดมภ์ เป็นเลขานุการ คณะกรรมการ คณะกรรมการฯ ได้ประชุมพิจารณากันรวม ๑๑ ครั้ง ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๒๗ จึงได้พิจารณาเสร็จสิ้นทุกมาตรา และได้มีการพิจารณาการใช้ถ้อยคำอีก ๒ ครั้ง จึงได้นำร่างที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการฯ เสร็จแล้วเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๒๘

นายอุทัย พิมพ์ใจชน ประธานสภาผู้แทนราษฎร มีคำสั่งให้บรรจุเข้าระเบียบวาระในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๖/๒๕๒๘ (สมัยสามัญ) ในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๘

๒๘ พฤษภาคม ๒๕๒๘ คณะกรรมการสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับทนายความ และผู้แทนสมาคมทนายความฯ จากทั่วประเทศ และชี้แจงขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติทนายความ ที่โรงแรมรอยัล

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๘ สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ ๖/๒๕๒๘ (สมัยวิสามัญ) เห็นด้วยเป็นเอกฉันท์ในวาระที่ ๒ และวาระที่ ๓ กับร่างที่คณะกรรมการวิสามัญฯ เสนอ และได้ส่งให้วุฒิสภาพิจารณา เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๒๘

๓ มิถุนายน ๒๕๒๘ วุฒิสภาได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๒๘ (สมัยสามัญ) เห็นชอบด้วยในหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติทนายความและส่งให้คณะกรรมการปกครองของวุฒิสภาพิจารณาโดยที่ร่างพระราชบัญญัติทนายความฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการเงิน วุฒิสภาที่จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๗

๒๘ มิถุนายน ๒๕๒๘ วุฒิสภาได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๘/๒๕๒๘ (สมัยสามัญ) เห็นชอบด้วยตามร่างที่คณะกรรมการปกครองเสนอและส่งกลับมายังสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ๔ กรกฎาคม ๒๕๒๘ สภาผู้แทนราษฎรเรื่องนี้ในการประชุมครั้งที่ ๑๓/๒๕๒๘ (สมัยสามัญ) และได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกัน ฝ่ายสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๒๐ คน นายคำานวณ ชโลปถัมภ์ นายกสมาคมทนายความฯ ได้รับแต่งตั้งจากสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นกรรมการร่วมกันของฝ่ายสภาผู้แทนราษฎรด้วย

๕ กรกฎาคม ๒๕๒๘ ในการประชุมครั้งที่ ๘/๒๕๒๘ (สมัยสามัญ) วุฒิสภาได้มีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกัน ฝ่ายวุฒิสภาจำนวน ๒๐ คน

๑๑ กรกฎาคม ๒๕๒๘ คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาเลือกให้ ดร.อนุวรรตน์ วัฒนพงษ์ศิริ ส.ส.บุรีรัมย์ เป็นประธานคณะกรรมการร่วมกันและนายคำานวณ ชโลปถัมภ์ เป็นเลขานุการคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาเสร็จสิ้นทุกมาตราในวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๒๘ นั้นเอง

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๒๘ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ ๑๕/๒๕๒๘ (สมัยสามัญ) สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติทนายความที่คณะกรรมการร่วมกันเสนอ และให้ผ่านเป็นกฎหมายได้

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๒๘ ในการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๑/๒๕๒๘ (สมัยสามัญ) ร่างพระราชบัญญัติ-
ทนายความได้ผ่านความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้ผ่านเป็นกฎหมายได้

๒๓ กรกฎาคม ๒๕๒๘ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.
๒๕๒๘ ต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระ-
ปรมาภิไธย

๑๐ กันยายน ๒๕๒๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธย ในพระราชบัญญัติ
ทนายความ พ.ศ.๒๕๒๘

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ ๑๒๐ ตอนที่ ๑๒๕ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๒๘

วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๘ สภาทนายความได้สถาปนาขึ้น โดยบทบัญญัติ ของกฎหมายโดย
สมบูรณ์วันประวัติศาสตร์แห่งการรวมน้ำใจของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความทั้งหมด

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นปีที่ ๔๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยทนายความและให้มีกฎหมายว่าด้วยการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

จึงทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๐๘ และพระบัญญัติทนายความ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๔

บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

"ทนายความ" หมายความว่า ผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ

"สภานายกพิเศษ" หมายความว่า สภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความ

"นายก" หมายความว่า นายกสภาทนายความ

"กรรมการ" หมายความว่า กรรมการสภาทนายความ

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการสภาทนายความ

"สมาชิก" หมายความว่า สมาชิกสภาทนายความ

"ข้อบังคับ" หมายความว่า ข้อบังคับสภาทนายความ

"ใบอนุญาต" หมายความว่า ใบอนุญาตให้เป็นทนายความ

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

สภาพนายความ

มาตรา ๖ ให้มีสภาขึ้นสภาหนึ่งเรียกว่า "สภาพนายความ" ประกอบด้วย คณะกรรมการสภาพนายความ และสมาชิกสภาพนายความ มีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ให้สภาพนายความเป็นนิติบุคคล

มาตรา ๗ สภาพนายความมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (๑) ส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพทนายความ
- (๒) การควบคุมมรรยาทของทนายความ
- (๓) ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิกสภาพนายความ
- (๔) ส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกสภาพนายความ
- (๕) ส่งเสริม ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย

กับกฎหมาย

มาตรา ๘ สภาพนายความมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดทะเบียนและออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภาพนายความ และตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙ สภาพนายความอาจมีรายได้ดังต่อไปนี้

- (๑) ค่าจดทะเบียน ค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) เงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน
- (๓) รายได้จากสินทรัพย์หรือกิจการอื่น
- (๔) สินทรัพย์ที่มีผู้บริจาคเพื่อให้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์

มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งสภานายกพิเศษแห่งสภาพนายความ และมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๒

สมาชิกสภาทนายความ

มาตรา ๑๑ สมาชิกสภาทนายความ ได้แก่ ทนายความตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๒ สิทธิและหน้าที่ของสมาชิกสภาทนายความ มีดังนี้

(๑) แสดงความเห็นเป็นหนังสือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ หรืออำนาจหน้าที่ของสภาทนายความ โดยส่งไปยังคณะกรรมการสภาทนายความ และในกรณีที่สมาชิกร่วมกันตั้งขึ้นห้าสิบคนขึ้นไป เสนอไปยังคณะกรรมการสภาทนายความพิจารณาเรื่องใดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์หรืออำนาจหน้าที่ของสภาทนายความคณะกรรมการสภาทนายความต้องพิจารณาและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เสนอทราบโดยมิชักช้า

(๒) ชักถามเกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปของสภาทนายความ ในการประชุมใหญ่ของสภาทนายความ

(๓) เลือกหรือรับเลือกตั้งเป็นนายกหรือกรรมการสภาทนายความ

(๔) ผดุงไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพและปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๓ สมาชิกภาพของสมาชิกยอมสิ้นสุดลงเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ขาดจากการเป็นทนายความตามมาตรา ๔๔

หมวด ๓

คณะกรรมการสภาทนายความ

มาตรา ๑๔ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการสภาทนายความ" ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงยุติธรรมหนึ่งคน และผู้แทนเนติบัณฑิตยสภาหนึ่งคน เป็นกรรมการและนายก และกรรมการอื่นอีกไม่เกินยี่สิบสามคน ซึ่งสมาชิกสภาทนายความทั่วประเทศได้เลือกตั้งขึ้น โดยกรรมการดังกล่าวไม่น้อยกว่าเก้าคนจะต้องมีสำนักงานประจำอยู่ตามภาคต่าง ๆ ตามพระราชกฤษฎีกาตั้งอธิบดีผู้พิพากษาภาค ภาคละหนึ่งคน

มาตรา ๑๕ ให้นายกแต่งตั้งกรรมการอื่นตามมาตรา ๑๔ เป็นอุปนายกเลขาธิการนายทะเบียน เหนรัญญิก สวัสดิการ ประชาสัมพันธ์ และตำแหน่งอื่นตามความเหมาะสม ด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดในข้อบังคับ

มาตรา ๑๖ ให้นายก และกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งมีวาระดำรงตำแหน่งสามปีจะดำรงตำแหน่งเกินกว่าสองวาระติดต่อกันมิได้

มาตรา ๑๗ ทนายความที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตก่อนวันเลือกตั้งนายก หรือกรรมการไม่น้อยกว่าสามสิบวันมีสิทธิเลือกตั้งนายก หรือกรรมการ

ทนายความผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกหรือกรรมการจะต้องเป็นผู้ซึ่งได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตมาแล้วรวมกันไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันเลือกตั้งนายกหรือกรรมการ

มาตรา ๑๘ การเลือกตั้งนายกหรือกรรมการตามมาตรา ๑๔ ทนายความต้องมาใช้สิทธิด้วยตนเองในการลงคะแนนลับ

ทนายความที่มีสำนักงานอยู่ ณ จังหวัดใด ให้ออกเสียงลงคะแนนที่จังหวัดนั้นหรือจะไปออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมใหญ่ก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งนายกและกรรมการ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับ

มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการมรรยาททนายความมีอำนาจหน้าที่ควบคุมการเลือกตั้งนายกและกรรมการให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับ

มาตรา ๒๐ เมื่อมีพฤติการณ์แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการ นายก หรือกรรมการคนใดคนหนึ่งกระทำความผิดวัตถุประสงค์ของสภาทนายความ หรือกระทำการเป็นอันเสื่อมเสียอย่างร้ายแรงแก่สภาทนายความให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้คณะกรรมการ นายก หรือกรรมการคนนั้นออกจากตำแหน่งได้

ในกรณีที่รัฐมนตรีจะมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้แทนกระทรวงยุติธรรมคนหนึ่ง ผู้แทนเนติบัณฑิตยสภาซึ่งเป็นข้าราชการอัยการคนหนึ่ง และซึ่งเป็นทนายความหนึ่งคน กับทนายความอื่นอีกสี่คน เป็นคณะกรรมการสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนต้องรีบทำการสอบสวนให้เสร็จโดยเร็ว แล้วเสนอสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการ

คำสั่งของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๑ นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระ นายก หรือกรรมการซึ่งได้รับเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเป็นการเฉพาะตัว เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกหรือกรรมการตามมาตรา ๑๗ วรรค

สอง

(๔) รัฐมนตรีมีคำสั่งให้ออกจากตำแหน่งเป็นการเฉพาะตัวตามมาตรา ๒๐

(๕) ขาดจากการเป็นทนายความตามมาตรา ๑๔

(บ) เป็นผู้มิใช่กษัตริย์พลภพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๓) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย หรือ

(๔) ต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่คณะกรรมการทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการเลือกตั้งคณะกรรมการใหม่ ให้คณะกรรมการนั้นปฏิบัติไปพลางก่อนจนกว่า คณะกรรมการใหม่จะเข้ารับหน้าที่เว้นแต่กรณีที่รัฐมนตรีมีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๐ ให้คณะกรรมการมรยาททนายความปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งไปพลางก่อน จนกว่าคณะกรรมการใหม่จะเข้ารับหน้าที่ โดยให้ประธานและคณะกรรมการมรยาททนายความปฏิบัติหน้าที่แทนนายก

ในการปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนระหว่างที่คณะกรรมการใหม่ยังไม่ได้เข้ารับหน้าที่คณะกรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง หรือคณะกรรมการมรยาททนายความแล้วแต่กรณี มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๒๑ (๑) เฉพาะกิจการที่มีลักษณะต่อเนื่องและเท่าที่จำเป็น เพื่อให้งานประจำของคณะกรรมการดำเนินไปได้โดยไม่เป็นที่เสียหายหรือหยุดชะงักกับจัดการเลือกตั้งคณะกรรมการใหม่ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการเดิมนั้นพ้นจากตำแหน่ง โดยแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อช่วยเหลือจัดการเลือกตั้งโดยดังกล่าวด้วยก็ได้

มาตรา ๒๓ เมื่อนายก หรือกรรมการ ซึ่งได้รับเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้เลือกตั้งนายก หรือกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนายก หรือกรรมการนั้นว่างลง เว้นแต่วาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

ให้ผู้ซึ่งเป็นนายกหรือกรรมการซึ่งได้รับเลือกตั้งแทนนั้น อยู่ในตำแหน่งตามวาระของนายกหรือกรรมการซึ่งตนแทน

มาตรา ๒๔ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นายกหรือผู้รักษาการแทนเป็นประธานในที่ประชุมมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก คณะกรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่นายกพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือนายกไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้อุปนายกเป็นผู้รักษาการแทน ถ้าอุปนายกพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรืออุปนายกไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการหรือกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทน

มาตรา ๒๖ สถานายกพิเศษหรือผู้แทนจะเข้าฟังการประชุม และชี้แจงแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการ หรือจะส่งความเห็นเป็นหนังสือไปยังสถานายกความในเรื่องใด ๆ ก็ได้แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

มาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) บริหารกิจการของสถานายกความตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในมาตรา ๗
 (๒) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อทำกิจการหรือพิจารณาเรื่องต่าง ๆ อันอยู่ในขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ของสถานายกความ เว้นแต่กิจการที่มีลักษณะหรือสภาพที่ไม่อาจมอบหมายให้กระทำการแทนกันได้

(๓) ออกข้อบังคับสถานายกความเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้และข้อบังคับว่าด้วย

(ก) การเป็นสมาชิกและการขาดจากสมาชิกของสถานายกความ

(ข) การเรียกเก็บและชำระค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ

(ค) การแจ้งย้ายสำนักงานของทนายความ

(ง) การประชุมคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ

(จ) เรื่องอื่น ๆ อยู่ในขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ของสถานายกความหรืออยู่ในอำนาจหน้าที่ของสถานายกความตามกฎหมายอื่น รวมทั้งการแต่งตั้ง การบังคับบัญชา การรักษาวินัย และการออกจากตำแหน่งของพนักงานสถานายกความ

มาตรา ๒๘ ข้อบังคับนั้นเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสถานายกพิเศษ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้ข้อบังคับได้

มาตรา ๒๙ ให้นำยกเสนอร่างข้อบังคับต่อสถานายกพิเศษโดยไม่ชักช้า สถานายกพิเศษอาจยับยั้งร่างข้อบังคับนั้นได้พร้อมทั้งแสดงเหตุผลโดยแจ้งชัด ในกรณีมิได้มีการยับยั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ที่ได้รับร่างข้อบังคับที่นายกเสนอ ให้ถือว่าสถานายกพิเศษให้ความเห็นชอบในร่างข้อบังคับนั้น

มาตรา ๓๐ ถ้าสถานายกพิเศษยับยั้งร่างข้อบังคับใดให้คณะกรรมการประชุมพิจารณาอีกครั้งหนึ่งโดยพิจารณาเหตุผลของสถานายกพิเศษประกอบด้วย ในการประชุมนั้นถ้ามีเสียงยืนยันถึงสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้นำยกเสนอร่างข้อบังคับนั้นต่อสถานายกพิเศษอีกครั้งหนึ่ง ถ้าสถานายกพิเศษไม่ให้ความเห็นชอบในร่างข้อบังคับ หรือไม่คืนร่างข้อบังคับนั้นมาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับที่นายกเสนอ ให้นำยกดำเนินการประกาศใช้ข้อบังคับนั้นในราชกิจจานุเบกษาต่อไปได้

มาตรา ๓๑ ทนายความไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน มีสิทธิขอเสนอให้คณะกรรมการพิจารณาแก้ไขข้อบังคับได้

มาตรา ๓๒ ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้นายกมีอำนาจกระทำการแทนสภา
 ทนายความ แต่นายกจะมอบหมายเป็นหนังสือให้คณะกรรมการอื่นกระทำการแทนตนเฉพาะในกิจ-
 การใดก็ได้

หมวด ๔

การขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ

มาตรา ๓๓ ห้ามมิให้ผู้ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาต หรือผู้ซึ่งขาดการเป็น
 ทนายความหรือต้องห้ามทำการเป็นทนายความว่าความในศาล หรือแต่งฟ้องคำให้การ ฟ้องอุทธรณ์
 แก้อุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก้ฎีกา คำร้อง หรือคำแถลงอันเกี่ยวแก่การพิจารณาคดีในศาลให้แก่บุคคล
 อื่นทั้งนี้เว้นแต่จะได้กระทำในฐานะเป็นข้าราชการผู้ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือเจ้าหน้าที่ ของหน่วยงาน
 ของรัฐ องค์กรของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ กระทำโดย
 บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีการพิจารณาความหรือกฎหมายอื่น

มาตรา ๓๔ การขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต การรับจดทะเบียนและออกใบอนุญาต
 การต่ออายุใบอนุญาต และการขอยกเลิกจากการเป็นทนายความ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธี
 การที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๕ ผู้ขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันยื่นคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต
- (๓) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หรืออนุปริญญาทางนิติศาสตร์ หรือประกาศนียบัตร
 ในวิชานิติศาสตร์ซึ่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรืออนุปริญญาจากสถาบันการศึกษา ซึ่ง
 สภาทนายความเห็นว่าสถาบันการศึกษานั้นมีมาตรฐานการศึกษาที่ผู้ได้รับปริญญาตรีหรือ
 อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรควรเป็นทนายความได้ และเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา

(๔) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี และไม่เป็นผู้ได้
 กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต

(๕) ไม่อยู่ในระหว่างต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

(๖) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่า
 น่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

(๗) ไม่เป็นบุคคลผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ล้มละลาย

(๘) ไม่เป็นโรคติดต่อซึ่งเป็นที่น่ารังเกียจแก่สังคม

(๙) ไม่เป็นผู้มีกายพิการหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการ
 ประกอบอาชีพทนายความ

(๑๐) ไม่เป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำวัน แต่ข้าราชการการเมือง

(๑๑) ไม่เป็นผู้ต้องห้ามมิให้ยื่นคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๑

มาตรา ๓๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๓๔ เมื่อคณะกรรมการได้รับคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตแล้วเห็นว่าผู้ยื่นคำขอมิคุณสมบัติตามมาตรา ๓๕ ให้คณะกรรมการพิจารณารับจดทะเบียนแล้วออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นคำร้องโดยเร็ว

ในกรณีที่คณะกรรมการไม่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ยื่นคำขอ คณะกรรมการ ต้องแสดงเหตุผลของการไม่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตดังกล่าวไว้โดยชัดแจ้ง ในกรณีเช่นนี้ผู้ยื่นคำขอมิสิทธิอุทธรณ์การไม่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตของสภานายกความ ต่อสภานายกพิเศษได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดในข้อบังคับ

คำวินิจฉัยของสภานายกพิเศษให้เป็นที่สุด

มาตรา ๓๗ ให้ผู้ใดจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความ หรือผู้ได้รับการต่ออายุใบอนุญาตแล้วเป็นสมาชิกสภานายกความ

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นทนายความเป็นผู้ที่ไม่เคยเป็นทนายความ หรือไม่เคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้พิพากษา ตุลาการศาลทหาร พนักงานอัยการ อัยการทหารหรือทนายความตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญ ศาลทหารมาก่อน คณะกรรมการจะรับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้ก็ต่อ เมื่อผู้ยื่นคำขอได้ผ่านการฝึกอบรมรรถทนายความหลัก ปฏิบัติเบื้องต้นในการว่าความ และการประกอบวิชาชีพทางกฎหมายแล้ว เว้นแต่ผู้ยื่นคำขอจะได้รับการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

เมื่อเห็นเป็นการสมควร คณะกรรมการจะสั่งยกเว้นให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียน และรับใบอนุญาตซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับไม่ต้องเข้ารับการฝึกอบรมตามวรรคหนึ่งก็ได้

การฝึกอบรมตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักสูตร วิธีการ และระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับ

มาตรา ๓๙ ใบอนุญาตให้มีอายุใช้ได้เป็นเวลาสองปีนับแต่วันออกใบอนุญาต เว้นแต่ใบอนุญาตประเภทที่เสียค่าธรรมเนียม ในอัตราตลอดชีพ ให้มีอายุตลอดชีพของผู้ได้รับใบอนุญาต

ทนายความผู้ใดที่ใบอนุญาตมีอายุใช้ได้เป็นเวลาสองปีหากประสงค์จะทำการเป็นทนายความต่อไป ให้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตภายในเก้าสิบวัน ก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุการต่ออายุใบอนุญาตคราวหนึ่งให้ใช้ได้สองปีนับแต่วันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ

ในกรณีที่คณะกรรมการไม่ต่ออายุใบอนุญาตให้ ให้ نابทบัญญัติมาตรา ๓๖ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม และคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของสภานายกพิเศษให้เป็นที่สุด

มาตรา ๔๐ ทนายความที่ขาดต่ออายุใบอนุญาตตามมาตรา ๓๕ วรรคสอง มีสิทธิได้รับการต่ออายุใบอนุญาตหากได้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตภายในเวลาไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุและยอมชำระเงินค่าธรรมเนียมเพิ่มร้อยละสิบของค่าธรรมเนียมสำหรับใบอนุญาตนั้น

มาตรา ๔๑ ใบอนุญาตให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในข้อบังคับ โดยอย่างน้อยต้องมี ชื่อ วันเดือน ปีเกิด ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน ที่ตั้งสำนักงาน รูปถ่ายของผู้ถือใบอนุญาต หมายเลขใบอนุญาต วันออกใบอนุญาต และวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ

ในกรณีที่ใบอนุญาตสูญหายหรือชำรุดเสียหายในสาระสำคัญ ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบการสูญหายหรือชำรุดเสียหาย

มาตรา ๔๒ ทนายความต้องมีสำนักงานที่จดทะเบียนเพียงแห่งเดียว ตามที่ระบุไว้ในคำขอลงทะเบียนและรับใบอนุญาตหรือตามที่ได้แจ้งย้ายสำนักงานต่อนายทะเบียนทนายความในภายหลัง

ให้นายทะเบียนทนายความจัดแจ้งสำนักงานทนายความตามวรรคหนึ่ง ไว้ในทะเบียนทนายความ

มาตรา ๔๓ เมื่อปรากฏต่อคณะกรรมการว่า ทนายความผู้ใดเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓๕ ไม่ว่าจะขาดคุณสมบัติก่อน หรือหลังจากจดทะเบียนและรับใบอนุญาต ให้ทนายความผู้นั้นพ้นสภาพการเป็นทนายความ และให้คณะกรรมการจำหน่ายชื่อทนายความ ผู้นั้นออกจากทะเบียนทนายความ

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ทนายความ ผู้ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดหลังจากทนายความผู้นั้นได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตแล้ว

เมื่อมีการจำหน่ายชื่อทนายความออกจากทะเบียนทนายความตามวรรคหนึ่งให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๖ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม และคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของสถานายกพิเศษให้เป็นที่สุด

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับแก่ การจำหน่ายชื่อทนายความออกจากทะเบียนทนายความตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๔๔ ทนายความขาดจากการเป็นทนายความ เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ขอบอกเลิกจากการเป็นทนายความ

(๓) ขาดต่อใบอนุญาตตามมาตรา ๓๕ วรรคสอง

(๔) ถูกจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนทนายความตามมาตรา ๓๔ หรือ

(๕) ถูกลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความตามมาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ มาตรา ๖๘

หรือ มาตรา ๖๕

หมวด ๕

การประชุมใหญ่ของสหภาพนายความ

มาตรา ๔๕ การประชุมใหญ่ของสหภาพนายความ ได้แก่ การประชุมใหญ่สามัญประจำปีและการประชุมใหญ่วิสามัญ

มาตรา ๔๖ คณะกรรมการต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนเมษายนของทุกปี

มาตรา ๔๗ เมื่อมีเหตุอันสมควรคณะกรรมการจะจัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญเมื่อใดก็ได้

เมื่อสมาชิกมีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ เข้าชื่อร้องขอเป็นหนังสือให้เป็นการประชุมใหญ่วิสามัญ คณะกรรมการต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอเว้นแต่คณะกรรมการเห็นว่าเรื่องที่ขอให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อพิจารณานั้นเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับสหภาพนายความหรือไม่มีเหตุอันสมควรที่จะได้พิจารณา โดยที่ประชุมใหญ่ของสหภาพนายความ

หนังสือร้องขอตามวรรคสองให้ระบุ โดยชัดเจนว่าประสงค์ให้เรียกประชุม เพื่อพิจารณาเรื่องใดและตามด้วยเหตุผลอันสมควรอย่างไร

มาตรา ๔๘ ในกรณีที่กรรมการไม่จัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญเมื่อคณะกรรมการได้รับคำร้องขอตามมาตรา ๔๗ วรรคสอง คณะกรรมการต้องแจ้งเหตุผลของการให้จัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญดังกล่าวโดยชัดเจนไปยังสมาชิกคนใดคนหนึ่งซึ่งร่วมเข้าชื่อร้องขอภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ในกรณีเช่นนี้สมาชิกผู้ร่วมเข้าชื่อร้องขอนั้นทั้งหมดมีสิทธิร่วมเข้าชื่อคัดค้านการไม่ให้จัดประชุมใหญ่วิสามัญนั้นต่อสหภาพพิเศษตามหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดในข้อบังคับ

คำวินิจฉัยของสหภาพพิเศษให้เป็นที่สุด และกรณีที่สหภาพพิเศษมีคำวินิจฉัยเห็นชอบด้วยกับคำคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการจัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยสหภาพพิเศษ

มาตรา ๔๙ ในการประชุมใหญ่ของสหภาพนายความต้องมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมด้วยตนเองไม่น้อยกว่าสามร้อยคนจึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าการประชุมคราวใดนายกไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้อุปนายกเป็นประธานในที่ประชุมด้านนายก และอุปนายกไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้สมาชิกที่มาประชุมเลือกสมาชิกคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมเฉพาะการประชุมคราวนั้น

มติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมากสมาชิกคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้า
คะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๕๐ ภายใต้การบังคับของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ การประชุมใหญ่ของ
สภานายความให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

หมวด ๖

มรรยาททนายความ

มาตรา ๕๑ ทนายความต้องประพฤติตนตามข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความการ
กำหนดมรรยาททนายความให้สภานายความตราเป็นข้อบังคับ

ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับที่สภานายความตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง
ถือให้ว่าทนายความผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาททนายความ

มาตรา ๕๒ โทษผิดมรรยาททนายความมี ๓ สถาน คือ

(๑) ภาคทัณฑ์

(๒) ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกินสามปี หรือ

(๓) ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ ต้องเว้นไปห้าปีจึงขอใบอนุญาตใหม่

ในกรณีประพฤติผิดมรรยาททนายความเล็กน้อยและเป็นความผิดครั้งแรกถ้าผู้มีอำนาจ
สั่งลงโทษตามมาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ หรือมาตรา ๖๘ แล้วแต่กรณี เห็นว่ามีเหตุอันควรงดโทษ
และงดโทษให้โดยวักกล่าวตักเตือน หรือทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้

มาตรา ๕๓ ข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ ต้องประกอบด้วยข้อกำหนดดังต่อไปนี้

(๑) มรรยาทของทนายความต่อศาลและในศาล

(๒) มรรยาทของทนายความต่อตัวความ

(๓) มรรยาทของทนายความต่อทนายความด้วยกัน

(๔) มรรยาทของทนายความต่อประชาชนผู้มีบรรลภคดี

(๕) มรรยาทเกี่ยวกับความประพฤติของทนายความ

(๖) การแต่งกายของทนายความ และ

(๗) การปฏิบัติตามคำสั่งของ คณะกรรมการมรรยาททนายความ คณะกรรมการ หรือ
สภานายกพิเศษ แล้วแต่กรณี

หมวด ๗

คณะกรรมการมรยาทนายความ

มาตรา ๕๔ ให้มีคณะกรรมการมรยาทนายความประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการมรยาทนายความอื่น อีกไม่น้อยกว่าเจ็ดคนตามจำนวนที่ คณะกรรมการกำหนด

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการมรยาทนายความจากทนายความซึ่งมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นทนายความมาแล้วรวมกันไม่น้อยกว่าสิบปี

(๒) ไม่เคยถูกลงโทษฐานประพฤติกผิดมรยาทนายความ หรือถูกจำหน่ายชื่อออกจาก ทะเบียนทนายความ

มาตรา ๕๕ การแต่งตั้งกรรมการมรยาทนายความมาตรา ๕๔ จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้ รับความเห็นชอบของสภานายกพิเศษ

มาตรา ๕๖ ให้นายกแห่งการแต่งตั้งกรรมการมรยาทนายความตามมาตรา ๕๔ ต่อ สภานายกพิเศษ โดยไม่ชักช้า ในกรณีที่สภานายกพิเศษไม่แจ้งผลการพิจารณาให้ความเห็นชอบ กลับมายังนายกภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งการแต่งตั้งให้ถือว่าสภานายกพิเศษให้ความ เห็นชอบในการแต่งตั้งนั้น

ในกรณีที่สภานายกพิเศษแจ้งกลับมายังนายก ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ว่า ไม่ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะกรรมการมรยาทนายความ หรือกรรมการมรยาทนาย ความคนใดคนหนึ่ง ให้คณะกรรมการพิจารณาการแต่งตั้งนั้นขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ถ้าคณะกรรมการ ลงมติยืนยัน การแต่งตั้งเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนคณะกรรมการ ทั้งหมด ให้นายกแห่งการแต่งตั้งนั้นต่อสภานายกพิเศษ ถ้าสภานายกพิเศษไม่ให้ความเห็นชอบหรือ ไม่แจ้งกลับมายังนายกในวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากนายก ให้นายกดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ มรยาทนายความหรือกรรมการคนนั้นได้

มาตรา ๕๗ ประธานกรรมการมรยาทนายความ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการพิจารณา คดี มรยาทนายความให้เป็นไปโดยรวดเร็วและเที่ยงธรรม และมีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือในข้อบังคับ

เมื่อประธานกรรมการมรยาทนายความไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รอง ประธานกรรมการมรยาทนายความปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกรรมการมรยาทนายความ ถ้า ประธานกรรมการ และรองประธานกรรมการมรยาทนายความไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติ

หน้าที่ได้ให้กรรมการที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากกรรมการปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกรรมการมรรยาทนายความ

มาตรา ๕๘ กรรมการมรรยาทนายความมีวาระดำรงตำแหน่งสามปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินกว่าสองวาระติดต่อกันมิได้

ถ้าตำแหน่งว่างลงก่อนถึงกำหนดวาระ ให้คณะกรรมการดำเนินการแต่งตั้งซ่อม เว้นแต่วาระการอยู่ในตำแหน่งของกรรมการมรรยาทนายความจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวันคณะกรรมการจะไม่ดำเนินการแต่งตั้งซ่อมก็ได้ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๖ มาใช้บังคับแก่การแต่งตั้งซ่อมโดยการอนุโลม

กรรมการมรรยาทนายความซึ่งได้รับแต่งตั้งซ่อมให้อยู่ในตำแหน่งเพียงวาระของผู้ที่คนแทน

มาตรา ๕๙ ในกรณีที่คณะกรรมการมรรยาทนายความพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ และยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการมรรยาทนายความใหม่ให้คณะกรรมการมรรยาทนายความนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าคณะกรรมการมรรยาทนายความคณะใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการมรรยาทนายความใหม่ภายในหกสิบวันนับตั้งแต่วันที่คณะกรรมการมรรยาทนายความคณะเก่าพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๖๐ กรรมการมรรยาทนายความพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ครบวาระ
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมาตรา ๕๔ วรรคสอง หรือ
- (๕) ขาดจากการเป็นทนายความตามมาตรา ๔๔

มาตรา ๖๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้กรรมการมรรยาทนายความเป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา และให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษามาตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับแก่กรรมการมรรยาทนายความด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๖๒ คณะกรรมการมรรยาทนายความ มีอำนาจแต่งตั้งทนายความคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน ให้กระทำการใดกิจการหนึ่งในขอบอำนาจของ คณะกรรมการมรรยาทนายความ เว้นแต่การวินิจฉัยชี้ขาดคดีมรรยาทนายความ

มาตรา ๖๓ ในการพิจารณาคดีมรรยาทนายความต้องมีกรรมการมรรยาทนายความมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดของคณะกรรมการมรรยาทนายความ จึงจะเป็นองค์ประชุม

ภายใต้บังคับมาตรา ๖๔ วรรคสาม และมาตรา ๖๕ วรรคสาม การประชุมปรึกษาหารือการวินิจฉัยชี้ขาดคดีมรยาททนายความของคณะกรรมการมรยาททนายความให้ถือตามเสียงข้างมาก แต่กรรมการมรยาททนายความฝ่ายข้างน้อยมีสิทธิทำความเห็นแย้งได้

มาตรา ๖๔ บุคคลผู้ได้รับความเสียหาย หรือทนายความมีสิทธิกล่าวหาทนายความประพฤติผิดมรยาททนายความ โดยทำคำกล่าวหาเป็นหนังสือยื่นต่อประธานกรรมการมรยาททนายความ

สิทธิกล่าวหาทนายความตามวรรคหนึ่งเป็นอันที่สิ้นสุดลง เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้มิสิทธิกล่าวหาผู้เรื่องการประพฤติผิดมรยาททนายความ และเมื่อรู้ตัวผู้ประพฤติผิด แต่ต้องไม่เกินสามปีนับแต่วันประพฤติผิดมรยาททนายความ

การถอนคำกล่าวหาที่ได้ยื่นตามวรรคหนึ่งจะเป็นเหตุให้คดีมรยาททนายความระงับก็ต่อคณะกรรมการมรยาททนายความมีมติลงคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนกรรมการมรยาททนายความที่มีประชุม อนุญาตให้ผู้กล่าวหาถอนคำกล่าวหาได้

มาตรา ๖๕ เมื่อได้รับคำกล่าวหามาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง หรือเมื่อได้รับแจ้งจากศาล พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน หรือเมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรยาททนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควร ให้มีการสอบสวนมรยาททนายความผู้ใด ให้คณะกรรมการมรยาททนายความแต่งตั้งทนายความ ไม่น้อยกว่าสามคนเป็นคณะกรรมการสอบสวน ที่การสอบสวนเพื่อการนี้ให้คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ และให้มีหนังสือแจ้งให้บุคคลใด ๆ ส่งหรือจัดการส่งเอกสารหรือวัตถุเพื่อเป็นประโยชน์แก่สอบสวนได้

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้วให้เสนอร่างต่อประธานกรรมการมรยาททนายความเพื่อพิจารณาสั่งการตามมาตรา ๖๖ ต่อไป

มาตรา ๖๖ ในการพิจารณาคดีมรยาททนายความ คณะกรรมการมรยาททนายความมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดี สั่งยกคำกล่าวหา หรือสั่งลงโทษหรือดำเนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๕๒

มาตรา ๖๗ ในกรณีที่คณะกรรมการมรยาททนายความมีคำสั่งตามมาตรา ๖๖ ให้ประธานกรรมการมรยาททนายความส่งสำนวนคดีมรยาททนายความ ไปยังนายกภายในสามสิบวัน นับแต่วันมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้คณะกรรมการทำการพิจารณาแล้วจะสั่งยื่นแก้ หรือกลับคำสั่งของคณะกรรมการมรยาททนายความรวมถึงสั่งลงโทษหรือดำเนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๕๒ ตามที่เห็นสมควรได้ และก่อนจะมีคำสั่งดังกล่าวคณะกรรมการอาจสั่งให้คณะกรรมการมรยาททนายความทำการสอบสวนเพิ่มเติมก็ได้

เมื่อนายกได้รับสำนวนคดีมรยาททนายความตามวรรคหนึ่งแล้วหากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัย และแจ้งคำวินิจฉัยมายังประธานกรรมการมรยาททนายความภายในหกสิบวันนับแต่วันที่

ได้รับสำนวน ให้ถือว่าคณะกรรมการมีคำสั่งขึ้นตามคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาทนายความ เว้นแต่กรณีที่มีการสอบสวนเพิ่มเติมระยะเวลาหกสิบวันให้นับตั้งแต่วันที่ได้รับสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติม

คำสั่งของคณะกรรมการที่ยินยอมให้จำหน่ายคดี หรือยกศาลกล่าวหาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองให้เป็นที่สุด

มาตรา ๖๘ ทนายความซึ่งถูกสั่งลงโทษ หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๕๒ อาจอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ต่อสถานายกพิเศษได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับภายในสามสิบวันนับแต่ได้รับแจ้งคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้สถานายกพิเศษทำการพิจารณาและมีคำสั่ง และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖๗ วรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับแก่การพิจารณาและการมีคำสั่งของสถานายกพิเศษโดยอนุโลม

คำสั่งของสถานายกพิเศษให้เป็นที่สุด

มาตรา ๖๙ เมื่อทนายความผู้ใดต้องรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ให้ศาลชั้นต้นที่อ่านคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นมีหนังสือแจ้งการต้องโทษจำคุกของทนายความผู้นั้นให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความทราบ

เมื่อได้รับหนังสือแจ้งตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ประธานมรรยาทนายความเสนอเรื่องให้คณะกรรมการมรรยาทนายความส่งลบบชื่อทนายความผู้นั้นออกจากทะเบียนทนายความ แต่คณะกรรมการมรรยาทนายความจะไม่ส่งลบบชื่อทนายความผู้นั้นออกจากทะเบียนทนายความก็ได้ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าการกระทำความผิดของทนายความผู้นั้น ไม่เป็นการกระทำที่ชั่วร้ายไม่เป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นว่าทนายความผู้นั้นไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริตและไม่เป็นการกระทำที่เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

คำสั่งไม่ลบบชื่อทนายความผู้กระทำความผิดออกจากทะเบียนทนายความตามวรรคสอง ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดของคณะกรรมการมรรยาทนายความ

คำสั่งลบบชื่อหรือไม่ลบบชื่อทนายความออกจากทะเบียนทนายความตามวรรคสอง ให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความแจ้งค่อนายกภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มิคำสั่ง และให้คณะกรรมการทำการพิจารณา และจะสั่งขึ้น หรือกลับคำสั่ง ของคณะกรรมการมรรยาทนายความก็ได้

มาตรา ๗๐ เมื่อมีคำสั่งอันถึงที่สุดลงโทษทนายความที่ประพฤติผิดมรรยาทนายความ หรือมีคำสั่งลบบชื่อมรรยาทนายความออกจากทะเบียนทนายความ ให้นำทะเบียนทนายความจัดแจ้งคำสั่งนั้นไว้ในทะเบียนทนายความและคำสั่งนั้นให้ทนายความผู้ถูกกล่าวหาและผู้กล่าวหาทราบ

ในกรณีที่สำคัญตามวรรคหนึ่งเป็นคำสั่งห้ามทำการเป็นทนายความ หรือคำสั่งลบชื่อออก จากทะเบียนทนายความ ให้นายทะเบียนทนายความแจ้งคำสั่งนั้นให้ศาลที่วราชอาณาจักกร และ เนติบัณฑิตยสภาทราบด้วยกัน

มาตรา ๑๑ บุคคลที่ถูกลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความจะขอจดทะเบียน และรับใบ อนุญาตอีกไม่ได้เว้นแต่เวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันถูกลบชื่อ

มาตรา ๑๒ ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ การประชุมปรึกษาการ สอบสวนการพิจารณา และการวินิจฉัยชี้ขาดคดีมรรยาททนายความให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และ วิธีการกำหนดในข้อบังคับ

หมวด ๘

กองทุนสวัสดิการทนายความ

มาตรา ๑๓ ให้มีกองทุนสวัสดิการทนายความ ประกอบด้วย

(๑) เงินที่สภาทนายความจัดสรรให้เป็นประจำปี

(๒) ทรัพย์สินที่ผู้มีบริจาคให้ และ

(๓) ดอกผลของ (๑) และ (๒)

ทนายความที่ได้รับความเดือดร้อน หรือทายาทของทนายความที่ถึงแก่ความตาย ซึ่ง ได้รับความเดือดร้อน มีสิทธิขอรับการสงเคราะห์จากเงินกองทุนสวัสดิการทนายความ โดยยื่นคำ ขอต่อสวัสดิการสภาทนายความ

การสงเคราะห์ การเก็บรักษา และการจ่ายเงินสวัสดิการทนายความ ให้เป็นไปตามหลัก เกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับ

หมวด ๙

การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

มาตรา ๑๔ ให้มีคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ประกอบด้วยนายก อุปนายก เลขานุการ และบุคคลอื่นอีกไม่เกินแปดคนที่คณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้เป็นทนายความ มาแล้วรวมกันไม่น้อยกว่าสิบปี

ให้นายกเป็นประธานกรรมการ อุปนายกเป็นรองประธานกรรมการ และเลขานุการเป็น เลขานุการ

มาตรา ๑๕ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๔ และมาตรา ๖๐ มาใช้บังคับแก่กรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายที่คณะกรรมการแต่งตั้งมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง โดยอนุโลม

มาตรา ๑๖ คณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายตามมาตรา ๑๕
- (๒) การเก็บรักษาและจ่ายเงินกองทุนช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายตามมาตรา ๑๗
- (๓) อำนาจหน้าที่อื่นตามกำหนดในข้อบังคับ

มาตรา ๑๗ ให้มีกองทุนช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ประกอบด้วย

(๑) เงินที่สภานายความจัดสรรให้เป็นประจำปีเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของเงินรายได้ของสภานายความตามมาตรา ๕ (๑) ของปีที่ล่วงมา

- (๒) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (๓) ทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ และ
- (๔) ดอกผลของ (๑) (๒) และ (๓)

มาตรา ๑๘ ประชาชนผู้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายต้องเป็นผู้ยากไร้และไม่ได้รับความเป็นธรรม

มาตรา ๑๙ การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ได้แก่

- (๑) การให้คำปรึกษา หรือแนะแนวเกี่ยวกับกฎหมาย
- (๒) การร่างนิติกรรมสัญญา
- (๓) การจัดหาทนายความว่าต่างแก้ต่าง

คณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย จะจัดให้มีทนายความประจำคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายเพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือดังกล่าวก็ได้ โดยให้ได้รับค่าตอบแทนตามที่กำหนดในข้อบังคับ

มาตรา ๒๐ เมื่อมีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสภานายความคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายต้องมีหนังสือแจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงเงินกองทุนช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายที่ยังเหลืออยู่ งบดุล และรายรับรายจ่ายของการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในรอบปีที่ผ่านมาซึ่งมีคำรับรองของผู้สอบบัญชีสภานายความรวมทั้งผลงานและอุปสรรคข้อขัดข้องของการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในรอบปีที่ผ่านมา

ให้ประธานกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายส่งสำเนาหนังสือแจ้งให้ที่ประชุมทราบตามวรรคหนึ่ง ไปยังรัฐมนตรีเพื่อทราบด้วย

มาตรา ๒๑ ภายใต้การบังคับของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ การประชุมของคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินกองทุน

ช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายการดำเนินการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายเป็นไปตามหลัก
เกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับ

หมวด ๑๐

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๘๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกิน
สี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๓ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกตามมาตรา ๖๕ ซึ่งให้มาเพื่อให้ด้อยค่า
หรือให้ส่งหรือจัดการส่งเอกสารหรือวัตถุใด หรือมาตามหนังสือเรียกแล้วแต่ไม่ยอมให้ด้อยค่าโดย
ด้อยค่าโดยปราศจากเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่ง
พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๘๔ ให้ผู้ที่ไต่จตุทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นทนายความชั้นหนึ่ง หรือชั้น
สองอยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นผู้ที่ไต่จตุทะเบียนและรับใบอนุญาตตามพระ-
ราชบัญญัตินี้และให้ถือว่าใบอนุญาตเป็นทนายความนั้นๆ เป็นใบอนุญาตที่ได้ออกให้ตามพระราช-
บัญญัตินี้ แต่ให้มีอายุใช้ได้จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของปีที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้ผู้ซึ่งขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓๕ (๓) ที่ไต่จตุทะเบียนและรับใบอนุญาตหรือเคย
จตุทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความชั้นสองอยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้บังคับใช้มี
สิทธิขอต่ออายุใบอนุญาตตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๐ หรือขอจตุทะเบียนและรับใบอนุญาตได้
และถือว่าผู้เป็นทนายความตามพระราชบัญญัตินี้

ให้บทบัญญัติตามมาตรา ๓๕ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) และ(๑๑) มาใช้
บังคับแก่ทนายความตามวรรคสองด้วย

มาตรา ๘๕ ให้ในคิบัณฑิตยสภาส่งมอบทะเบียนทนายความ และบรรดาคเอกสารที่เกี่ยวข้อง
กับการจตุทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความ การต่ออายุใบอนุญาตเป็นทนายความและการ
ควบคุมมรรยาททนายความ เว้นแต่สำนวนคดีมรรยาททนายความที่ยังค้างพิจารณาอยู่ให้แก่สภา
ทนายความในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๘๖ ให้คณะกรรมการออกข้อบังคับด้วยมรรยาทนายความตามมาตรา ๕๓ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในระหว่างที่คณะกรรมการยังมิได้ออกข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าบทบัญญัติตามมาตรา ๑๒ (๑) (๒) (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พุทธศักราช ๒๔๗๗ และข้อบังคับของเนติบัณฑิตยสภาว่าด้วยมรรยาทนายความ และการแต่งกายของทนายความที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นเสมือนข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๘๗ ให้มีคณะกรรมการมรรยาทนายความตามมาตรา ๕๔ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่มิข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความตามมาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง

ให้บรรดาคดีมรรยาทนายความที่ค้างพิจารณาอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และคดีมรรยาทนายความที่เกิดขึ้นในขณะที่ยังไม่มีคณะกรรมการมรรยาทนายความตามวรรคหนึ่งอยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วย ทนายความที่ใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับจนกว่าจะเสร็จการ

เพื่อประโยชน์แห่งบทบัญญัติวรรคสอง ให้คณะกรรมการมรรยาทนายความ และบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับคดีมรรยาทนายความอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ หรือที่จะได้รับการแต่งตั้งเพื่อการปฏิบัติตามบทบัญญัติวรรคสอง มีอำนาจกระทำการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยทนายความที่ใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะเสร็จการ

มาตรา ๘๘ ในวาระเริ่มแรกให้รัฐมนตรีแต่งตั้งทนายความ ซึ่งมีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการตามมาตรา ๑๗ วรรคสองจำนวนห้าสิบคน ซึ่งในจำนวนนี้จะต้องเป็นกรรมการบริหารของสมาคมทนายความแห่งประเทศไทยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม เป็นคณะกรรมการตามมาตรา ๑๔ ทั้งนี้ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๘๙ ให้คณะกรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๘๘ เลือกและแต่งตั้งกรรมการด้วยกันเองหนึ่งคนเป็นนายกตามมาตรา ๑๔ ทั้งนี้ ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีแต่งตั้ง

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการตามมาตรา ๑๔ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ป. ทิณสูวานนท์

นายกรัฐมนตรี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวฐิติพร ธรรมวิชัย

เกิด 30 มกราคม 2506

ภูมิลำเนา กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2529
บริหารธุรกิจบัณฑิตมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ปีการศึกษา 2539

ประวัติการทำงาน 2532 - ปัจจุบัน เจ้าของสำนักงานพิทักษ์ธรรมทนายความและการบัญชี